

BABAD TJERBON.

Uitvoerige inhoudsopgave en noten

DOOR WIJLEN

Dr. J. L. A. BRANDES,

met inleiding en bijbehoorenden tekst

uitgegeven

DOOR

Dr. D. A. RINKES.

VERHANDELINGEN

VAN HET

Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen.

DEEL LIX.

Tweede stuk, eerste gedeelte.

B A T A V I A, A L B R E C H T & Co. 1 9 1 1 .	's H A G E , M. NIJHOFF.
--	-----------------------------

INLEIDING.

In de wetenschappelijke nalatenschap van Dr. Brandes werd o. m. aangetroffen een overzicht van een Babad Tjerbon¹⁾, hetwelk mij voorkwam, in verband met onderzoeken over den Islam op Java, speciaal de Javaansche hagiologie, eene nadere bestudeering alleszins waard te zijn.

En, aangezien eene behoorlijke waardeering van het aandeel van Dr. Brandes in dergelijke onderzoeken door aanhalingen in eene of andere latere publicatie niet tot haar recht zou komen, kwam het aanbevelenswaardig voor, bedoeld overzicht (lees: uitvoerige inhoudsopgave) op de een of andere wijze te publiceeren.

Al hoe wenschelijk het zou zijn voor de beoefening der Indische letteren in haar geheelen omvang, en rechtvaardig tegenover de verdiensten van Dr. Brandes, dat men eene systematische publiceering van de velerlei gegevens, in zijne nalatenschap, die voor uitgave vatbaar zijn, ging ondernemen, voorloopig is daaraan, uit gebrek aan deskundigen, die voor zulken arbeid, (welke veel moeite geeft, en waarmee men weinig eer inlegt), tijd disponibel hebben, geen denken.

Maar hetgeen zich om de een of andere reden daartoe aanbiedt, dient dan ook ter hand te worden genomen, voordat de goede gelegenheid weer voorbij gaat.

Het uitgeven van door anderen nagelaten wetenschappelijken arbeid echter is altijd een teere zaak. Natuurlijk dient daarbij op den voorgrond te staan, dat men de verdiensten van den auteur zooveel mogelijk in het goede licht plaatst, maar juist de wijze waarop zulks het best kan geschieden, verdient eenige nadere overweging.

Eenerzijds zou men bijvoorbeeld kunnen volstaan met het persklaar maken van de nagelaten papieren zonder meer. Zulks moge, wanneer het betrokken werk af, of zoo goed als af was, op het overschrijven na klaar, en de uitgave kort na het overlijden wordt ondernomen, het meest aanbevelenswaardig zijn, in het algemeen doet men op die wijze te kort aan den auteur, die

---

1) Zie den Inventaris van de wetenschappelijke nalatenschap van Dr. J. Brandes, Not. Bat. Gen. 1908, Bijlage III, p. XXVI, sub No. 5.

als regel den tekst, zooals die werd nagelaten, allicht niet zonder grondige herziening zou hebben gepubliceerd.

Een andere methode is, het nagelaten stuk critisch onderhanden nemen en met gebruikmaking der resultaten van latere onderzoeken, het betrokken geschrift geheel omwerken en aanvullen.

Ook dit komt echter noch raadzaam, noch billijk voor. Het werk wordt dan feitelijk van een ander, en zou zeker door den schrijver bij leven evenmin als het zijne geaccepteerd zijn.

Op grond van deze overwegingen koos ik een middenweg tusschen deze twee alternatieven en bepaalde mij er toe, het handschrift te zuiveren van onopzettelijke taal- en schrijffouten, verder hier en daar eene kleine redactiewijziging aan te brengen, en enkele voetnoten, door [ ] gemerkt, aan de verklaringen van den schrijver toe te voegen.

Doch men zal licht ontwaren, dat ik mij inderdaad tot het noodige heb beperkt, en in het algemeen meer overhelde naar de eerste, dan naar de tweede der genoemde uitgaaf-methoden. Immers, op die wijze loopt men minder kans den auteur te schaden, daar de welwillende lezer gaarne de onvoltooidheid van het werk in aanmerking zal willen nemen, dan door allerlei wijzingen en „verbeteringen”, die misschien later weer weg worden geredeneerd en waarvoor men den auteur ten onrechte dan aansprakelijk zou gaan stellen.

De inhouds-opgave van Dr. Brandes is weliswaar vrij uitvoerig, maar het kwam toch wenschelijk voor den tekst, waarop zij betrekking heeft, tegelijkertijd uit te geven, mede opdat ieder in de gelegenheid moge zijn de opvattingen van Dr. Brandes te verifieeren.

Ofschoon dit niet nader werd opgegeven, bleek de inhoudsopgave te zijn ontleend aan Babad Tjerbon, No. 36 uit de Collectie-Brandes.¹⁾

Dit handschrift is blijkens daarin voorkomende notitie, geschreven (of afgeschreven) door een zekeren Moehammad Noer²⁾ en bevat, behalve den Babad-tekst en eenige persoonlijke aanteekeningen van een der houders, nog een paar verzen in het Soendaneesch, die hier echter niet ter zake doen. Eene korte aanwijzing nopens de lectuur van het geschrift aan het slot is na den tekstd overgenomen.

De Babad-tekst zelve beslaat 75 + 4 pagina's folio, met ± 17 à 18 regels per pagina, in duidelijk Arabisch karakter, hetwelk hier om begrijpelijke

1) Zie: „Lijst der handschriften in berusting bij Dr. J. L. A. Brandes enz.”, Not Bat. Gen. 1906, Bijlage I.

2) Volgens een andere notitie, gedateerd: Bandoeng, 16 Maart 1877, zou het zijn samengesteld door Ki Moertasiah, en in bezit zijn geweest van Adimajah.

redenen door Latijnsch schrift vervangen is. Bij dit laatste is de spelling van het origineel getrouw, haast slaafs gevolgd.

Deze werkwijze heeft veel voor en weinig tegen. Zonder daarover in den breedte te willen betoogen, mag toch opgemerkt worden, dat alleen op die wijze den deskundigen lezer een geheel zelfstandig oordeel over de interpretatie van den tekst wordt gewaarborgd. Maar bovendien, bij het uitgeven van als wetenschappelijke lectuur bedoelde teksten, ¹⁾ dient men, tot zekeren grens, m. i. niet de regelen van eene steeds min of meer kunstmatige grammatica, maar het gebruik als opperrechter voor de schrijfwijze te aanvaarden. Het ligt echter mede niet op mijn weg, dit beginsel hier nader te motiveeren, terwijl ik tevens wil erkennen daarvan in enkele gevallen (ook vroeger) van te zijn afgeweken. Enkele veel voorkomende woorden als ija e. a. zijn bijvoorbeeld thans zonder overgangsletter geschreven, en bovendien is de hamzah, die in het origineel steeds achter poetra, istri, Djaketra en andere woorden, die in Javaansch karakter een tjakra zouden hebben, was geplaatst, niet nader aangeduid.

Alleen eigennamen, of hetgeen ik als zoodanig meende te moeten beschouwen, werden met kapitalen geschreven, leestekens e. a. zijn niet aangebracht, omdat men den lezer daarmee eene interpretatie opdringt, die later kan blijken niet de juiste te zijn. Trouwens, meermalen behooren bepaalde zindeelen eigenlijk zoowel tot den voorafgaanden, als tot den volgenden zin, en bij afscheiding door teekens zou dan eene herhaling of terugwijzing noodzakelijk zijn, die zich bij dichtmaat niet zonder belangrijke omwerking in den tekst zou laten plaatsen, en aldus geheel willekeurige en oncontroleerbare emendaties zou meebrengen.

Bij de Arabische woorden, die nog niet onbetwistbaar in den Javaanschen taalschat zijn overgegaan, zijn in transcriptie de in het origineel aangeduide lange vocalen eveneens aangegeven, overigens echter is alleen getranscribeerd wat er stond.

Evidente schrijffouten zijn stilwijgend verbeterd, doch daarbij is de grootste beperking in acht genomen. Fouten tegen de maat zijn alleen bij enkele zeer belangrijke afwijkingen aangegeven, bij onze onbekendheid met de zangwijzen is het trouwens moeilijk te bepalen welke fouten bij het „matja“ al of niet zwaar moeten wegen.

Verder werd de tekst gecollationeerd met een Babad Tjerbon van overeenkomstige redactie, namelijk No. 107 uit de bovengenoemde collectie Brandes,

---

¹⁾ De eischen, die gesteld moeten worden aan werken voor het onderwijs en voor volkslectuur, zijn natuurlijk ook in dit opzicht geheel andere.

en de kleine tekst-verschillen in noten aangegeven. Daarbij zijn echter niet alle futiele afwijkingen opgesomd: talrijke hoogst onnoozele verschillen van spelling en dergelijke zijn meestal onvermeld gelaten, alleen waar zij op de dichtmaat invloed uitoefenden, waaraan in No. 107 overigens niets meer aandacht is geschenken dan in No. 36, werden zij aangeduid. Toch is in het algemeen, om ieder het zijne te geven, met het aangeven dier verschillen nog groote vrijgevigheid betracht en veel, dat door anderen misschien als onbetekenend zal worden veroordeeld, mede opgenomen, om geen der beide teksten in het minst te bevoordeelen.

Behalve deze twee, zijn te Batavia nog een aantal andere reducties van de Babad Tjerbon beschikbaar, die niet onbelangrijk van elkaar verschillen. Een onderlinge vergelijking dier teksten is stellig gewenscht, en het ligt dan ook in de bedoeling in een volgend stuk een aantal afwijkende of aanvullende lezingen daaruit te publiceeren en enkele ophelderende notities aan het geheel toe te voegen.

Van nadere verwijzingen naar de Europeesche historie-bronnen, als de Portugeesche schrijvers, het Daghregister, Valentijn, de Jonge, de Haan, etc., die ieder ernstig belangstellende gemakkelijk zelf kan vinden, heb ik mij verder geheel onthouden.

D. A. R.

BABAD TJERBON.

Inhoudsopgave door Dr. J. BRANDES
Pudjiyan.

Zang I. De moeder van den Sinuhun (later blijkt dat bedoeld is de Sunan Gunung Djati) stamde uit het geslacht der vorsten van Padjadjaran. Een dezer huwde met een prinses van de s a b r a n g, van Singapura ¹⁾. Zij kregen drie kinderen: Radja Tjakra buwana (z.), Radja Sengara (z.), en Nji dalém Satang (d.) ²⁾. Deze laatste was de moeder van Sunan Gunung Djati. ³⁾.

Tjakra buwana nam zijne zuster mede naar Arabië, toen hij de pelgrimstocht deed. Zij gingen ook naar Betalmokdas, ⁴⁾ waar de graven der nabi's zijn. De koning van Banisrail had op dat oogenblik juist zijn gemalin door den dood verloren. Hij geeft den pengulu kali (*قصي*) Djamalu'ddin en den tanja Sabanda bevel haar evenbeeld op te sporen. De pengulu wijst hem op de prinses uit Padjadjaran. Met goedvinden van den vorst begeeft hij zich naar de masjid alaksa (*مسجد الاصحى*), tot de beide Sundasche hadj'i's.

Zang II. Hij wijst hen op de heiligeheid der plaats waar nabi Ibrahim eens gebeden had, en hem gegeven was de stamvader te worden van alle koningen en nabi's, iets wat over zijn zoon Ishak (*الاسحق*) is geschied, en ontbiedt hen bij den vorst.

Deze vraagt de prinses ten huwelijk aan haren broeder, welke Zang III. haar echter zelf laat beslissen. Zij stent toe op voorwaarde, dat de vorst bij haar een zoon verwekken zal, die een wali sedjati zal worden en Java tot het geloof brengen ⁵⁾. Dit heet God hem ⁶⁾

1) Zie nog beneden zang XXXV.

2) In zang XXXV vier kinderen. Satang doet denken aan Santang, Kejan Santang.

3) Hier en later menigmaal Gunung Djati purba.

4) Ook Betalmokdis.

5) Zie den Javaanschen tekst, vers 3.

6) Hier heet de vorst Huda, evenals boven, molana Mashuda (*مولانا مشود* en *هود*) iets later Hud.

haar te beloven. Zij krijgt nu den naam Saripah modaim (شريفة مدائما) terwijl haar broeder gedurende den tijd, dat hij in Mesir was, Abdullah Dul-iman heette. Zij gaan op een wagen, die met goṭaka rukmi wordt aangeduid, naar Mekka, om hun huwelijk te laten sluiten voor de hoofden der Sjafeïten, Hanafiten, Malakiten en Hambaliten. Haar broeder fungeert als hare wali, en de imam der Sjafeïten voltrekt het huwelijk.

Van Mekka gaan zij naar het graf van den profeet te Medinah. Daar bespeurt de vorstin, dat zij zwanger is (garbana in plaats van garbin). Zij keeren weer terug naar Mekka, waar nu in de maand Sapar Hidajat Sarip (de latere Sunan Gunung Djati) het levenslicht aanschouwde, in 795 der Hidjrah.¹⁾ Veertig dagen na zijne geboorte gaan zij naar Mesir²⁾ terug.

Zang IV. Hadji Dul-iman vraagt permissie naar Java te gaan, om dat te bekeeren, voor zoover hij dat zal kunnen. Gedeeltelijk lukt het hem, doch de vorst daar, Diwangi (Munding wangi) treedt niet toe. Abdoellah wordt verjaagd, hij gaat naar de kust tot dicht bij den Kuwuh Tjérbon, waar Wong Pamaringan zeegarnalen (rəbon sagara) zoeken, die in den vorm van trasi als eijns aan Padjadjaran werden opgebracht. Hij huwt met eene dochter van den Kuwuh en verwekt bij haar een zoon, Pangeran Tjérbon, en eene dochter Nji mas Pakungwati. De eerste woonde in Tjérbon girang, de laatste in de padesander dalem agung bij Padjala gérahan. Ki Kuwuh Tjérbon amadyasa (?) in Lemah wungkuk. Zijn droogplaats (voor de garnalen) was Sari mangana, oostelijk van Datoek Garib. Hadji Dul-iman maakt zich een kluis, die Sang nur manuk tjipta giri sirengga wordt genoemd. Hij heeft twee gezellen uit Arab, Lanang molana Huda, en Lanang molana Dja'par.

In Bani'sraïl sterft de koning. Zijn broeder Radja Onqal (رجل) wordt zijn wakil, omdat Sarip Hidayatu'llah nog niet volwassen is, evenmin als diens jongere broeder Nuru'llah. Daarom verkreeg hij de volmacht (sangkané denpolmakéna).

Als de prins den gepasten leeftijd heeft bereikt, wil men hem tot vorst aanstellen. Hij gevoelt zich daarvan evenwel afkeerig, en trekt zich in een eenzaam vertrek terug. In dat vertrek vindt hij een

1) Er wordt opgegeven in welke maanden zij ter plaatse verblijven, en welke plechtigheden zij meemaken. Hidjrah 795=1892,93 A. D.

2) Het is duidelijk, dat Mesir en Betalmokdas hier en boven als synoniemen worden gebruikt.

kist met een boek, dat met gouden letters geschreven was, en over de usul kalam (أصل [!] قلم), d.w.z. over de حقيقة محمدية handelde.

Zang V. Tengevolge van de lectuur brandt hij van verlangen en vraagt daarom zijne moeder den profeet te mogen gaan zoeken. Deze wijst er hem op, dat Mohammad reeds lang geleden gestorven is, en dus niet is te vinden; ook zegt zij hem, dat men hem tot koning wil verheffen. Bovendien raadt zij u oom, de wakil, het hem af. De jongeman antwoordt echter, dat bij God alles mogelijk is, en hoe men ook praat, van zijn besluit is hij niet af te brengen. Zijn broer maakt men vorst in zijne plaats.

Zang VI. Tot groot verdriet van zijne moeder gaat hij heen. Zij valt flauw, doch heeft in hare flauwte eene verschijning, zij ziet haren man, die haar kalmte inspreekt.

Hidayatu'llah begeeft zich in de wildernis, en rust slechts dan even, als hij zijne godsdienstplichten heeft te vervullen. Na drie dagen komt hij bij een rots, waar een slang (naga, draak) huist. Deze komt naar buiten en verwondert zich over den moed van den jongeman, zoo alleen daar te komen. Hij zegt haar, dat hij den profeet zoekende, verdwaald is. Ook de slang wijst hem er nu op, dat de profeet reeds lang dood is, doch tevens dat God alles vermag, en vraagt hem daarom den profeet, als hij hem nocht ontmoeten, zijn شفاعة te brengen.

Zang VII. Hidayatu'llah gaat verder. Na zeven dagen bereikt hij het zeestrand, en vindt daar een tweede slang, groot als een berg, met singaat, en er uitziende als rookende zwavel. Deze dreigt hem te verslinden, en vraagt hem (kuwen, كون, gj), of hij niet bangst is. Sinds zij uit de hel is gekomen, heeft zij nog nooit iemand gezien, die durfde wat hij deed, zelfs alle draken haadden haar als meesteres erkend; vanwaar hij den moed had zoover te komen.

„Ik zoek den profeet”, antwoordt hij.

Yamlika (zoo heet deze slang) wordt daarop zeer klein, en verzoekt hem om evenzeer haren groet over te brengen.

Hidayatu'llah vervolgt zijnen weg langs het strand, en komt in het bosch bezuiden de panegara Esam, en zoo passeert hij de verblijfplaatsen van Durga, Durbiksa en Iblis.¹⁾ Na veertien dagen vindt hij een pandita, die hard kwam aanlopen uit het mid-

1) Of de durga's, de durbiksa's en den Iblis.

den der zee, alsof deze vaste grond was. Ook aan deze verhaalt hij, dat hij den profeet zoekt. Hij krijgt nu den raad eerst met hem (den pāṇḍita) het graf van nabi Suleman te gaan bezoecken, welk graf op een eiland ligt. Op navraag zegt de pāṇḍita dat hij Ngapāni (^{عَفَانِي}) heet, en uit den voortijd is, verder dat hij sedert lang het graf van Suleman tracht te bezoeken, maar weerhouden wordt, omdat hij het tegengift tegen de brahma mandi mist, en zoo de slangen niet te keer kan gaan.

Zang VIII. Hierop komt Yamlika (^{يَمْلِكَةٌ}) bij hen. Zij belooft hun kastekèn te geven, mits zij eerst melk te drinken krijgt; dan zal haar een lawé uit het oor komen, die als pēnawa dienen kan.

Ngapani geeft haar drie sangku's. De lawé komt uit haar oor en nu gaan Ngapani en Hidayat over zee, als ware die vastland, naar Soeleman's astana. Diens lijk wordt beschreven, met de tjinntjin mamlukat, en zijn tjemëti. Ngapani wil dezen snel grijpen, doch even snel vliegen zij weg, en door een bliksemstraal uit den ring verteerd, valt Ngapani als asch in een. Hidayat wordt opgeheven en in de wolken gedragen. Hij erkent schuld en verontschuldigt zich, want werkelijk, hij wist het niet, dat de pāṇḍita op roof uit was. Hij wordt weder neergelaten en op den top van een berg geplaatst.

Daar bevindt zich een kluizenaar met een kēñdi mirah woeloeng naast zich. Dezen vraagt hij wat dat voor een kēñdi is. De kluizenaar weet het niet. Zij was er al toen hij daar kwam. Dan moest hij, zegt Hidayat, haar zelf eens naar hare afkomst vragen. De kluizenaar doet het niet. Op Hidayat's vraag nu zegt de kēñdi uit den hemel te zijn en op hem gewacht te hebben; sinds Nuh's (Noach) tijd stond zij daar al, en gaarne zou zij hebben, dat hij uit haar dronk. Hidayat doet het, doch drinkt haar niet leeg. Daarom voorspelt hem de kruik, dat hij en zijn nageslacht koningen zullen zijn, doch niet onafgebroken: dan toch had hij haar in eens moeten leegdrinken. Hidayat drinkt haar nu geheel uit. Hierop bericht zij hem nog, dat ten slotte zijne nakomelingen bupati's zullen zijn, en dan vliegt zij weg.

Zang IX

Hidayat gaat verder. Na een en twintig dagen ten hemel ziende, ontwaart hij eene schoone vrouw met hare gezellen, die hij aanroept, en om aanwijzingen voor zijn verderen tocht vraagt. Zij

antwoordt hem echter niet. Dan ziet hij iets (een man) lichten als de maan. Ook dit verschijnsel roept hij, doch eveneens zonder gevolg. Een stem verklaart hem hoe dat tot zijn geluk is, want die vrouw was de *dunya*, en die man was de *iblis*; als deze zich om hem hadden bekommerd, zou hij zijn doel niet bereikt hebben. Dankbaar gaat hij nu verder.

Het eerst komt hij thans aan het land der *djin's*, dat too-verachtig schoon is.

Zang X. De koning der *djin's* ontvangt hem hoffelijk, doch hij wil niets nuttigen, totdat een stem hem zegt, zulks wèl te doen. Ook helpt de koning der *djin's* hem met de opmerking, dat, als hij den profeet wil ontmoeten, hij een paard moet hebben, dat in de lucht kan rijden, en dus *nabi Kilir* (عَلِيٰ) om hulp moet vragen. Deze laatste is nu een oogenblik zichtbaar, doch verdwijnt weer dadelijk. Hidayat gaat, na nog eene waarschuwing te hebben ontvangen om op zijne hoede te zijn, weer verder.

Hij bereikt de plaats, waar de bliksem huist, eene duistere plaats, met een lichtje zoo klein als een gat, dat met een kleine naald gestoken is. Het (lichtje) verdwijnt. Hidayat bemerkt dat het tijd is voor de godsdienstoefening. Een hevige wervelwind komt intussen opzettēn, en nu ziet hij een klein, wit licht, niet groter dan een haartje, dat echter de geheele aarde verlicht. Hij valt flauw, doch als hij weer bijkomt, buigt hij zich nederig, en nu verschijnt *nabi Ilyas*, die hem een buisje zonder naad geeft. Dit trekt hij aan, en zoo komt hij tot de plaats, waar de in den heiligen krijg gestorvenen vertoeven, en allen rustig slapen. Worden zij wakker, dan bestijgen zij de *kudassembarani*, rijden daarmee naar het strand en gaan eten.

Zang XI. Hunne wonderen voelen zij niet, een heerlijke geur gaat van hen uit. Zij vragen Hidayat mede te eten, hetgeen hij, na door een stem uit den hemel daartoe te zijn aangespoord, accepteert. Zij voorspellen hem verder, dat hij Mohammad nu spoedig zal ontmoeten.

Er komt een groene vogel, en spoedig daarop ook *nabi Kilir* te paard. Hij roept Hidayat aan en geeft hem een groene vrucht, zooals vroeger *nabi Nuh* ze at. Hij eet dezelve, en stijgt dan bij *nabi Kilir* te paard, waarop zij door de lucht vliegen zoo snel, dat zijne zinnen hem vergaan. Straks vindt hij zich neergelegd in een

moskee, waar de engelen en de wali's, en andere arwāḥ vermeld zijn. Hij is thans in Mohammad's nabijheid. Eerbiedig buigt hij zich neer, doch hem wordt bevolen zulks alleen voor God te doen. Men geeft hem den naam Said Kamil, verder krijgt hij eenige raadgevingen en de voorspelling wordt gedaan, dat hij later Mohammad's Kalipah zal worden.

Zang XII. In een wolk daalt hij nu, na het verdwijnen van den profeet, weer op aarde neer.

Zoo komt hij bij Radja Djumir,¹⁾ in eene vergadering van ulama en fukaha. Er ontstaat plotseling duisteruis. Bij het opklaren ziet men Said Kamil. De vorst van Djuménah begrijpt, dat deze een wali sedjati is. Kamilullah vertelt alles wat hem overkomen is, waarover Radja Djuménah zich zeer verwondert.

Vandaar gaat hij terug naar Mésir Bani'sra'il. Zijne moeder, zijne familie en radja Onqah zijn zeer verheugd hem te zien. Ook hier verhaalt hij wat hij beleefd heeft, toen hij in bana Rukmin was.

Wederom wil men hem koning maken, doch hij wijst dit ten tweede male af, daar zijn doel is bij guru's in de leer te gaan. Hij neemt afscheid om de hadj te verrichten en Mědinah te gaan bezoeken. Saripah Moeda'imi geeft hem 1000 dinaren mede, en een tasbeh (تسبيح).

Aan tien joden, roovers, geeft hij onderweg 500 van zijne dinaren, waardoor zij zich tot het Mohammedanisme bekeeren. Met hem gaan ze nu naar Mekka en Mědinah.

Zang XIII. Kamil wordt sāntri (tajantri k) bij Seh Tadju'mu'ddin alkubri molana akbar, daarna bij شذلی عطاء الله, waarna bij over zee andere leeraren zoeken: Molana Datuk Sidik op Surandil; vervolgens gaat hij naar Java, waar hij aan de kust van Banten landt.

Men is daar reeds Mohammedaan, zooals hij bemerkt, door Sunan Ampel gaqing.²⁾ Vervolgens gaat hij verder oostwaarts naar (حضره) Seh Maskur ing gunung Kunḍul,³⁾ die hem op Datuk Bahru'l (بَحْرُل) van Kudus wijst, welke nog oostelijker woont. Deze laatste onderwijst hem in de vier trappen,⁴⁾ verklaart hem dan volleerd en raadt hem aan zelf als leeraar op te treden.

1). Var. Djurmin; beneden Djuménah, var. Djunnana.

2) Men is daar reeds Mohammedaan. Dan gaat hij naar Sunan Ampel gaqing?

3) Var. Gunung Gunḍul.

4) معرفة طريقة، شریعة حقيقة en

Eerst wil Kamil evenwel nog kluizenaar worden, en wel in het water (in *b a n j u p u t i h*). Hij doet zulks. Voor hem is trouwens, door de genade van nabi Kilir, die hem indertijd die groene vrucht liet eten, en nabi Ilyas, die hem een *k u l a m b i* gaf, waardoor hij vliegen kon, het vochtige element als de vaste wal.

Kamil was de zoon van *r a d j a* Bani'sraïl, deze van den radja Mësir, en zoo gaat zijn geslachtsboom opwaarts terug tot Muhammad, over Seh Djumadil'kabir (— *kubra*), Seh Djenalkabir (— *kubra*), Seh Djap'ar Sidik, Seh iman Djenal'abidin, Said Usèn sjahid (شید) en Ali (met Patimah).

Zang XIV. De wali's van Java waren:

1e Sunan Bonang;

Djumadilkubra had namelijk ook tot zoon *seh molana* Samsu Tamres, die in Tjémpa met een prinses huwde; diens zonen waren *t u b a g u s* Rahmat, d. i. de Sunan van Ampel dënta, en *t u b a g u s* Ngalimin. Deze gingen naar Java en trachtten den vorst van Madjapait tot den islam te bekeren, wat echter niet gelukte. Rahmat huwde met een prinses van Madura,¹⁾ en vestigde zich te Ampel dënta. Van deze was Makdum Ibrahim, de latere Sunan Bonang, een zoon. Een andere zoon was Masaili Mumat, namelijk Pangeran Dradjat, terwijl hij nog drie dochters had, *Nji gëde Pantjuran*,²⁾ *Nji gëde Meloko*, en (*Nji*) *gëde Teluke*.

Dat Tuban later door Bonang werd ge k u k u p t, geschiedde, omdat zijne moeder eene dochter was van Arya Tedja van Tuban.

2e Sunan Giri gadjah;

Djumadilkubra verwekte een zoon, den koning van Mësir, en deze Seh Sidik, d. i. de *pandita ratu* van Pase (صيغ), die huwde met de prinses van Balambangan, zijn schoonvader wilde bekeren en dan verbannen wordt. Zijn zoon wordt na diens geboorte in zee geworpen, doch weer opgevischt en dan grootgebracht door *Nji gëde Pinatiyan* te Semarang,³⁾ bij Sunan Ampel dënta in de leer gedaan en aangenomen tot kind. Hij heet bagus Samudra. Met Rahmat's zoon Bonang gaat hij naar de *n u s a* Arab, om hadji te worden. Na hun terugkeer worden zij *r a t u p a n d i t a*, Raden Samudra over

1) Er staat: *putri saking sri Madura*, eene dochter van Brawidjaja's gemalin van Madura.

2) Zie bij Sunan Kudus.

3) Zoo staat er.

Sidayu, te Giri gadjah, en over Balambangan, dit laatste door zijne moeder.

3e. Sunan Kudus;

S. Ampel dēnta's dochter, Nji gëde Pantjuran huwt met Sunan Ngudung ¹⁾; hun zoon was Sunan Kudus.

Zang XV. 4e. Sunan Kali Djaga ulu;

Deze is afkomstig van Sjech Aswa ²⁾; Djumadilkabur (= — kabir, en — kubra); diens zoon was Arya Sadik (= Arya Tuban), diens zoon was raden aryा tumēnggung Wilatikta, en diens zoon raden Sahidan. Deze laatste werd Sunan Kali Djaga.

In zijn jeugd was hij zeer slecht, hetwelk hij bleef tot aan zijn ontmoeting met Sunan Bonang, die een bosch in goud verandert. Dan komt hij tot inkèer, wordt een jaar lang begraven, toeft daarna nog een jaar lang in de wildernis, en gaat vervolgens naar pulo Melakah, waar hij drie maanden als kluizenaar blijft. Ten slotte waakt (d j a g a) hij bij den oever van een rivier (k a l i). Zijn d u k u h krijgt dientengevolge den naam Kali Djaga.

Dit zijn de vier wali's, die op Java geboren werden. De wali's, die van den overval naar Java kwamen, waren ook vier in getal, namelijk:

- 1e. Seh Madjagung.
- 2e. Molana Magrib.
- 3e. Seh Bētong.
- 4e. Seh Lémah abang.

Sunan Gunung Djati Purba kwam uit Arabië. In het geheel waren er dus negen.

Nadat deze laatste in het water had geleefd, ging hij naar Ampel, waar eene vergadering van alle wali's plaats had.

De bekende prins, die uit Palembang kwam, heette raden Patah, en de andere, die zich in dienst van Madjapait begaf, werd dipati Tērung.

Zang XVI. Sunan Ampel wees den wali's hunne verschillende plaatsen aan. S. Bonang leeraarde in Tuban, en zoo gingen ook Sunan Giri, Sunan Kudus en Sunan Kali naar hunne respectieve woonplaatsen.

1) Zie beneden Ngudung.

2) Er staat شیخ اسوه (سقراطین) var. شیخ اسوه سفر ناگی

Patah vraagt aan zijn leermeester Sunan Gunung Ampel permissie om den vorst van Madjapait te bestrijden. S. Ampel zegt hem, dat die vorst zijn vader is, en verklaart hem die verhouding nader. Later, na des Sunan's dood, zal hij den ratu buda mogen beoorlogen. Nu moet hij ergens in het Westen een plek met welriekend gras gaan zoeken, en daar leeraar gaan worden. Hij vindt zoo'n plek dicht bij Bintara. Spoedig is de p esantren van Dëmak beroemd. De vorst van Madjapait wordt nu bevreesd, dat die plaats te veel in bloei zal toenemen, en Patah misschien koning worden. Hij geeft hem daarom liever een rang, en maakt hem Rangga Bintara.

S. Gunung Djati wordt door S. Ampel naar Tjérbon gezonden, omdat dit zijn erfenis was ¹⁾. Eerst moet hij te Gunung Djati Sembung gaan wonen. Onderweg op zee vindt hij de larung ing radja Keling, bewaakt door den patih en honderd man, die hij allen bekeert. Het lijk begraven zij op den Gunung Djati. Van de larung wordt de langgar patani op den Gunung Sembung gemaakt.

Zang XVII. Hij ontmoet er zijn oom Hadji Abdullah iman, Nji dalem Pakungwati, Pangeran Tjérbon girang en de Kuwu Tjérbon, die den islam reeds bezig waren te verbreiden, tengevolge waarvan de levering der (bovengenoemde) trasi-cijns die aan Padjadjaran werd opgebracht, hokte ²⁾.

Dientengevolge laat de vorst van Padjadjaran een onderzoek instellen. De gezondeneu zien van den berg Kromong een tedja (licht) op den berg Sembung, het licht van een manusaling abétra, en van den berg Pataunan was dat zeer duidelijk te zien. Toen men den Sembung wilde beklimmen, werden allen lumpuh, zoodat zij zich bekeerden. S. Gunung djati zendt hen nu terug. Zij moeten den vorst van Padjadjaran trachten over te halen (tot den islam). Deze is daartoe niet ongeneigd, zelf wil hij zonder geleide daarvoor naar den Sembung gaan, maar zoover komt het niet: een purwakalih ³⁾ saking langit weerhoudt hem. Hij verdwijnt met zijn kraton, en velen van zijne kula waraga's gaan dan waar zij maar willen. Sommigen bekeeren zich, anderen weer niet; deze laatsten begeven zich ver weg.

1) Omdat dit hem volgens erfrecht toekwam, door zijne moeder.

2) Dadimampet padjék trasi ming Padjadjaran.

3) Vermoedelijk is Purwa kali een eigennaam.

Hadji Dul-iman noodigt S. Gunung djati nu uit, vorst te worden. Als erfdeel komt hem toe de landstreek van Udjung kulon tot aan de Tji-Pamali in Bérébés; ¹⁾ wat oostelijker ligt, behoorde nog aan Madjapait.

S. Gunung djati wil echter niet, eerst wencht hij zijne moeder uit Mësir te gaan halen, en de toestemming van de nabi's in Betalmokdis te vragen.

Zang XVIII. Hij gaat ook nog tot Pangeran Makdum, om bij hem te leeren. Deze acht zulks overbodig, en raadt hem aan zijne echtgenote westelijk te zoeken.

Het geval wilde, dat Ki gëde Babadan met zijne planten sukkelde. Hij belooft dat ieder, die zijne planten weer in orde brengt, zijne dochter hebben mag. Zij komen weer op dreef als S. Gunung Djati te Babadan komt, en zoo huwt hij dan nji mas Babadan. Iets later biedt Pangeran Karana Kendal hem zijne zuster aan. Daarop kwam er eene prinses uit Mësir, die op het licht dat zij zag, was afgegaan; 't was de zuster van Tu bagus Pasé. Zij wil bij S. G. Djati in dienst komen, doch hij erkent haar als moeder, en zoo krijgt zij den naam van Babu Dëmpul.

Daarna heeft de ontmoeting met zijne moeder plaats, waarbij hij hare toestemming vraagt om koning te worden. Nogmaals biedt men hem aan in Bani'sraïl als koning op te treden, doch hij wijst zijn jongeren broeder, Nuru'llah daarvoor aan. Voor zich zelf vraagt hij, evenals Musa indertijd, in een ravijn naar de ware bevelen.

Zang XIX. Een stem raadt hem alleen God te vreezen bij de bekeering van Java. Tot hem komt nu de zoon van den vorst van Kabti (قَطْنَى) Ki Abdulkapi (عبدالقطن)، die bij hem leeren wil, en die later in Tjérbon de zoon heette van Ki gëdeng Gëdogan. ²⁾ Vervolgens gaat de Molana naar Mëdinah. Hij neme niets meer dan hem als erfenis toekomt, heet het daar.

Nu vertoeft hij nog in Djohor, waar Abdurahim (عبدالرحيم) zijn leerling wordt, en daarna in de desa Mundjul, op den grens van Tjina. De vorst daar stelt hem op de proef. Zijne dochter, beweert de vorst, ³⁾ is zwanger, en wel zonder dat zij gehuwd is. S. Gunung

1) Ing panagari Bérébésan.

2) Ija iku besuk ing Tjérbon kang katélah kt gëdeng Gëdogan sunu.

3) Ten onrechte, naar hij meent.]

djati zegt, dat zij werkelijk zwanger is. Als hij heen is gegaan, blijkt het nog, dat de Sunan gelijk heeft gehad. De vorst laat daarom zijne dochter op een schip weg brengen, omdat hij zich schaamt, en eene Chineesche vrouw niet meer gewild is, als zij een kind heeft gehad, zonder gehuwel te zijn geweest. Hij zegt haar nog, dat haar man woont ter plaatse, waar zij zal landen.

De Molana ging van Mundjur eerst weer tot zijne moeder in Bani'sraïl, omdat hij haar naar Java wil meenemen. Verder verzocht hij de kris als een naga, het gouden geweer, de tētēkēn ēnur en de djimat salawat nabi.

Op zijn tocht naar Java doet hij Surandil aan, waar hij Radja laut ontmoet, dien hij als broeder aanneemt. Vervolgens bereikt hij de muwara Djati.

Zang XX. Hier vindt hij de putri Tjina, en bekeert haar.

Dan begeeft hij zich naar den berg Amparan, waar ook allen zich bekeren. Ratna (Rara) Satang, Babu Dēmpul, Gēleng Djati, Rara Panas, Mas Panguragan wadon mas Pakungwati gaan met hem verder.

De dipati van Tjangkuwang laat zoeken naar twee urang (garnalen), een mannetje en een wijfje, zooals die, waarvan hij gedroomd heeft; hij moet ze vinden als hij niet wil sterren vóór hij oud is. Met zijn patih, Kēring gaat hij ook zelf op zee er naar zoeken. S. Gunung Djati komt, en verklaart hem zijn droom: de twee urang (menschen), die gij zoeken moest, waren hij en Babu Dēmpul. Hij raadt den dipati aan zich tot den islam te bekeren, hetgeen geschiedt.

S. Gunung Djati gaat ook naar Padjadjaran, en wel geheel alleen. Alles is er verlaten en eenzaam. Geen sterveling is daar meer te vinden, dan de putri Kawung ngantén. Hij vraagt haar mede te gaan naar Tjérbon, naar den berg Amparan. De dipati Tjangkuwang keurt goed dat zij huwen. S. Gunung Djati verwekt bij haar Seba Kingkin (z.) en Ratu Winahon (d.), en wie weet niet, dat uit hen de vorsten van Bantén zijn voortgekomen?

Spoedig daarop komen er blanke vijanden (musuh kulit putih). De patih Kēling is erg bevreesd, omdat hij meent, dat hem uit zijn land lieden achterop zijn gekomen. Met Pangeran Tjérbon maakt hij zich tot tegenweer bereid. Dipati Tjangkuwang herinnert

zich een pusaka panulak. Deze wordt aan de zuidzijde van den berg gelegd, en geeft nu giftige rook af, waardoor de vijand wordt gekeerd.

Zang XXI. Daarop komt er een molana uit Bagdad, een zoon van molana Hud ratu, dus een saderrek misanan van S. Gunung Djati. Zijn vader was op hem vertoornd geworden, omdat hij van kikirik hield. Op drie schepen naar Java gekomen, bracht hij met zich eene zuster, Siti Bagdad, en Pangeran Pélalungan, Wilangan (?), selh Datu Kahpi (دات کھپ). Hij vestigt zich met zijn gevolg in Sembung, Djati, Djuniti, Djapura. Die molana was de bekende molana Abdurrahman Bagdad, volgens zijn Javaanschen naam Pangeran Dipangayun.

S. Gunung Djati en de radja laut halen hem in. Pangeran Pandjunan verkondigt hem zijn leer en verneemt omgekeerd de zijne. Daardoor ziet hij in dat zijn tekad kadjabariyah niet de ware is.

Zang XXII. Hij geeft zijn gevolg over, maar vraagt voor hen een stuk grond, k a n g g e g ē g ē t a k p a n g a n e s a l a m i - l a m i n e. Vervolgens gnat hij zelf naar Waringin pitu, om daar den dood te zoeken, zeggende, dat S. Gunung Djati Susuhunan moet worden. Deze stelt hem voor, zelf vorst te worden, doch Pandjuran (?) neemt dat niet aan, liever gaat hij heen.

Nu komt er een meisje van Tépasan adi tot S. Gunung Djati. Zij wordt de moeder van Pangeran Pasarean (z.) en Ratu ayu (d.). Dan krijgt hij bij de garwa djati (of Djati) nog Pangeran Kévana (z.) en Pangeran Sedeng lautan (z.), en wie weet niet, dat uit Pangeran Pasarean de vorsten van Tjérbon zijn voortgesproten?

S. Gunung Djati voert krijs tegen ieder, die zich niet bekeert, en overwint allen: Téлага, Galuh, Kuningan, Tjiamis, Suméjang, Bandung, Tjiandjur, Dugì, Bogor, Djakétra, Udjung Bantén onderwerpen zich vrijwillig, en worden daarom geen amat en abdi. Radja laut wordt over Djakétra gesteld, en Seba kingkin over Bantén, Hadji Duliman over Padjadjaran, en Radja Sangara over Tégal luwar. Zoo zijn langzamerhand de ratu's Kasundan Mohammedaan geworden.

Sunan Ampel sterft. In de daarop door de wali's gehouden

vergadering wordt Sunan Indra Giri Gadjah tot radja pandita over Oost-Java en Madura gekozen, terwijl zij met hun negenen een verbond sluiten om 't geloof zuiver te bewaren.

Zang XXIII. Hierop volgen in den tekst de uitspraken van de Sunans.

- 1e. Sunan Bonang,
- 2e. Seh Madja agung,
- 3e. Sunan Djati,
- 4e. Sunan Kali,
- 5e. Seh Benpong,
- 6e. Molana Magrib.
- 7e. Seh Lemah abang,
- 8e. Sunan Giri, ¹⁾
- 9e. Pangeran Kudus.

Dan gaan zij naar Bonang en vervolgens naar Tjérbon, waar resp. S. Bonang en S. Gunung djati gehuldigd worden. Op deze laatste plaats bouwt men nu de groote moskee, Tjipta rasa, op de tegal Pangalang-alang. De bestanddeelen werden bijeengebracht uit verschillende streken: Irak en Mésir, Djidah, Bani'sra'il.

Vervolgens gaat men naar Démak om Raden Patah tot koning van Java te kronen; want men heeft (Zang XIV), het plan Madjapait ²⁾ te vernietigen, inplaats van den vorst aldaar de koning van Démak aan te stellen en de moskee (van Démak) te bouwen. Susunan Undung ³⁾ wordt senapati. De dipati Téterung trekt tegen hem op. Undung sneuvelt door Téterung (Patah's broeder).

Men bouwt de moskee doch is het oneens over de kiblah. 's Nachts ziet men de Ka'bah, waarnaar men zich nu richten kan, doch er is nogmaals oneenigheid. S. Kalidjaga maakt de kiblah in orde.

Ter vervanging van zijn vader wordt Sunan Kudus senapati. Hem wordt Sunan Djati als pengawat kulon, ⁴⁾ en Sunan Giri als pengawat wetan ⁵⁾ toegevoegd. Zij krijgen de pëti pusaka ratu Palembang mede. Over het leger van Madjapait staat Téterung, terwijl de flanken worden gecommandeerd door een prins van Madjalengka, en een prins die te Panaraga stond.

1) Ook zijn naam Prabu Sasmita (vulgo Satmata) wordt hier vermeld.

2) Maostikta.

3) Volgens zang XIV was deze geen wali.

4) Natuurlijk, daar hij in Tjérbon het bewind voerde.

5) Even natuurlijk, daar hij, zie boven, over Oost-Java stond.

Zang XXV. S. Gunung djati zendt muizen ten strijde, S. Giri een doek, waaruit tawon's te voorschijn komen. Sunan Kudus maakt de kist uit Palembang open. Deze vliegt ten hemel, waardoor het duister wordt als in den nacht. De Mohammedanen trekken nu moedig voorwaarts, en die van Madjapait vluchten, de prinsen naar het Lawoe-gebergte, de dipati naar Térung.¹⁾ De vorst van Madjapait neemt zijn tjoetjoepoe manik, strijkt er met een sadala nang over, zet deze in de alun-alun, en verdwijnt.²⁾

De prabayaksa van Madjapait wordt naar Démak overgebracht, en daar tot de surambi van de moskee gemaakt. Men keert naar Démak terug en de rangga van Bintara wordt tot koning van Java uitgeroepen, onder den titel van Sultan. Térung wil zich nog niet onderwerpen, hij is bevreesd, dat Sunan Kudus den dood van Sunan Ngundung zal willen wreken. S. Kudus schrijft hem zulks niet te zullen doen, waarop Térung zich onderwerpt.

Zang XXVI. Men slaat hem voor patih van Démak te worden, hij weigert echter en wordt pandita. Pangeran Palakaraning wali Kudus wordt panditaratu te Kudus. Geheel Java is bekeerd. Raden Sèpèt, een patukangan van Madjapait, verfraait Démak.

De Sultan van Démak leert nu nog bij S. Gunung Djati en bouwt voor hem de kuta Tjérbon en de kédaton aldaar, met behulp van genoemden Raden Sèpèt.

Voorts schenkt hij hem 500 kurén, met hun hoofd Kuwuh Dipati. Ook zijne dochter, Ratu Njawa wil hij hem geven, doch deze aanvaardt S. Gunung Djati slechts voor zijn zoon, Pangeran agung anom. Deze prins sterft intusschen spoedig, door badjag (zeeroovers) gewond; zijn lijk wordt naar Muñdu gevoerd. Als nu zijne schoondochter diep bedroefd is, laat S. Gunung Djati zijn zoon voor een oogenblik weer herleven. Muñdu krijgt van den Pangeran Sedang lautan den naam padaléman. Pangeran Pasarean huwt later met de weduwe.

De Made mangun sanding ardi is vervaardigd van bestanddeelen uit drie plaatsen afkomstig, in de eerste plaats van Démak; de budi djadjar op gelijke wijze uit materiaal van drie andere plaatsen (parui), o. a. van Padjadjaran.

1) In het hier voorkomende: sagung ponggawa Madjapait ing wakti sakala iku tan ana kang duwe èngés sawidji, schuilt vermoedelijk tevens de sengkala 1400 (tan-ana-kang duwe èngés-sawidji).

2) Zie XXI vers, 8-9.

Zang XXVII. De bouwwerken op den gunung Sembung zijn de gewrochten van Ki Gusa, een tukang van Karawang. Zijn vier gezellen worden daarna pasiram bij Sunan Gunung Djati.

De putri Tjina sterft. S. Gunung Djati gaat nu wonen in Pakungwati, binnen de kuta Tjérbon, benoorden de kali. Verdere beschrijving van de plaats. De kuta heet Sang Esu, de dalém a g u n g sang Sirullah, de moskee sang Tjiptarasa.

De acht wali's houden vergadering in de kawah van de Tjaréme. Wéér verkondigt Sj. Lémah abang zijn leer. Op voorstel van Giri gadjah zal men een p e n g u l u o l i y a (der wali's) benoemen. S. Kalidjaga zegt, dat S. Gunung Djati er nog niet is. Diens noodzakelijke voorrang boven anderen wordt geschilderd. Hij wordt w é d a n a der wali's.

Dan gaat men in de moskee te Tjérbon nog een nieuwe wali huldigen, Pangeran Makdum tjangkangira, zodat er dus tien wali's zijn geweest.

Om beurten zijn zij imām in de moskee te Tjérbon; als S. Kalidjaga als zoodanig fungeert, valt een incident voor met Pangeran Makdum, omdat hij geen reciet houdt.

Zang XXVIII. Men vraagt hem om opheldering, en hij geeft uitleg.

Op Maandag 4 Siyam verkondigt Seh Lémah abang zijn leer weder.¹⁾ Na de feesten wordt hij door S. Kudus met de kēris van S. Gunung Djati afgemaakt. Daarbij wordt hij bespot èn omdat deze hem eerst niet verwonden kan, èn omdat er daarna wit bloed te voorschijn komt. Zijn lichaam verdwijnt voor eenigen tijd. Zoodra het terugkomt, wordt het naar behooren begraven.

Een stem uit den hemel doet nu den wali's weten, dat S. Gunung Djati ratu maridika zal zijn, hij en zijne nakomelingen, tot er een kēbo bule zal wezen. Hij zelf voorspelt, dat zijne nakomelingen slechts in negen geslachten dat voorrecht zullen genieten.

Zang XXIX. Seh Lémah abang was de eerste van de wali's, die stierf. De laatste die overlijdt, is Sunan Kali. Seh Lémah abang werd te Pamelaaten begraven. Na zeven dagen graven de wali's het lijk op, en vinden nu een paar melaṭi-knoppen.²⁾

1) Zie boven Zang XXIII en vooral XXVII.

2) Hij was dus zalig geworden, en zijn leer verdient alsoo hoog vertrouwen.

Iets later sterft de sultan van Dēmak. Zijn opvolger, Pangeran Sabrang lor regeert maar zeer kort; na diens dood wordt zijn jongere broeder, Raden Trēnggana tot sultan. Djaka Tingkir van Padjang ¹⁾ was zijn schoonzoon. Sunan Kali djaga was de g u r u van den laatsten sultan van Dēmak. Deze haalde hem daarom naar Dēmak, om hem r a t u te maken. S. Kali djaga zegt echter, dat Padjang later koning van Java moet worden; hij zelf wil in Adilangu wonen, hetwelk daarom tot vrij-desa wordt (d e s a k a n g o r a n a n a a s i l).

Zoo heeft de sultan van Padjang dien van Dēmak opgevolgd, en omdat de dipati putu in Padjung woonde, kreeg hij den naam van Sunan Parwata dining wang. ²⁾

Op Padjang volgde Mataram.

Zang XXX. De zoon van Padjang wordt d i p a t i met den titel Susunan Padjang.

De dochter van Sunan Djati, de weduwe van den sultan van Dēmak, huwt met een w o n g a g u n g s a b r a n g, Ratu bagus Pase, en erft een g a m ē l a n s ē k a t i van Dēmak. Hun kind heet Ratu Nawatirarasa. Deze huwt met Pangeran dipati Pakungdja, of Dipati seda Kamuning, den zoon van Pangeran Pasarean. Een zoon van haar met dezen prins was Pangeran agung Pakungradja (Pakungdja).

S. Gunung Djati sterft. In het bewind over Tjērbon volgt Pangeran agung, zijn achterkleinzoon, hem op, onder den naam van p a n ē m b a h a n r a t u Pakungdja. Deze huwt met een dochter van Padjang, Ratu ēmas. Zestien jaar toeft Panembahan ratu in Padjang. Zijn zoon Pangeran dipati Pakungwati gaat naar Bantēn; e s m u n e, dat Bantēn eerder een sultanaat worden zou, dan Tjērbon.

De moskee wordt verfraaid.

Mataram eischt dat Panembahan ratu komt s e b a, evenals de Panembahan Bantēn; de laatste doet het omdat hij ziet dat Sunan Kalidjaga steeds in Mataram is. Na diens dood wil hij daar echter wijziging brengen, en daarom zendt hij lieden naar Mēkah, om permissie te vragen den Sultanstitel te mogen voeren. Als de

1) Padjang wulangun.

2) Dit gedeelte van den tekst is in zijn geheel alles behalve duidelijk. Zie vers 7, r. 3 — vers 14, r. 4, [Dr. Brandes geeft een uittreksel, dat geheel gelijkluidend is met de aangegeven verzen van den tekst].

hadji's terug zijn, vindt een en ander plaats. Mataram legt er zich niet bij neer, dat er op Java twee sultans zijn. Er ontstaat een langdurige oorlog tusschen Bantén en Mataram, zonder dat een der partijen het verliest. Mataram zoekt hulp bij de Hollanders. Voor iederen Hollander, die sneuvelt, zal de Sultan van Mataram 1000 rejal betalen. De Hollandsche *djendral* Pinter Rēbut ¹⁾ maakt een einde aan den krijg.

Zang XXXI. Hij vraagt Bantén om een stuk grond, ten einde er eene woning op te bouwen, daar hij op Java handeldrijven wil. Dit wordt hem toegestaan, en nu raadt hij Mataram aan, terwille van de vele accijns, die het hem zal opbrengen, de vrede te kiezen. Deze stemt toe, mits de *upéti* hem jaarlijks gebracht worde in den vorm van *patungur djalmi*.

De *djendral* gaat te Djakétra wonen. De *putra* Djakétra bestrijden hem. Deze stammen af van Radja Lautan. ²⁾ Djakétra wordt veroverd met *punglu, tai*, tengevolge waarvan de plaats den naam Batawi kreeg. ³⁾

In 1610 A.D. kwam de *Djendral* voor het eerst op Java. Toen was Pangeran Yusup ⁴⁾ in de desa Karang. Hij bevocht de Hollanders, waarbij aan hunne zijde Martinu ⁵⁾ uitmuntte en zij verder hulp hadden van den radja Bima en den radja Goa. Seh Yusup verdwijnt (*m erad*). Martinu wint het dus, en krijgt den naam Kapitan Karang.

Tjérbon gaat ondertussen nog steeds naar Mataram *seba*. De Panembahan ratu overlijdt. Zijn kleinzoon volgt hem op. Ook deze heet Panembahan (ratu). Hij sterft ter gelegenheid van een hofreis naar Mataram, en wordt te Giri laya begraven.

Zang XXXII. Twee prinsen van Tjérbon waren nog te Mataram. De Sultan van Bantén laat hen tot zich komen, en verheft hen tot Sultan, maar nu durven zij niet naar Tjérbon terugkeeren uit vrees voor

1) Pieter Poth. [Dr. Brandes noemt dit „een niet onaardig, maar voor de hand liggend woordspel”. Intussen klopt het hoogerstaand niet met historische feiten, den eersten G. G. „handig in het ontweldigen” te noemen].

2) Zie zang XXII.

3) Vergl. Baron Sakender, ed. Cohen Stuart, blz. 108, 108, 166 en 170.

4) Wie bedoeld wordt, is niet duidelijk.

5) Blíjkens een andere babad Tjérbon is hier bedoeld Martinus Samson, de eerste Hollander, die later in Tjérbon eenig geregeerd bewind voerde, in 1685. Hollanders, die daar vóór hen waren geweest waren: van Dijk (1678), Michielz. (1680), van Dijk (1681), Ruys (1683) en Tak (1685).

Mataram. 1) Daarom wendt Bantén zich tot de Hollanders, en dezen geven hen Kapitan Karang naar Tjérbon mede, om hen te beschermen. 2) Zoo zijn de Hollanders het eerst in Tjérbon gekomen.

Men richt er de k a s ē p u h a n en de k a n o m a n in. 3) Spoedig daarop valt Mataram door Kartasura, en later wordt Kartasura vernield door den vorst van Sala. 4)

De astana in Tjérbon raakt vervallen. De pērnisgaming Lēmah abang had daarvoor gewaarschuwd.

Iets later komen de Parasman, en weer iets later de Inggris. De a g a m a p ē r u t u l kwijnt. Alles wordt onderworpen.

De Sultans van de **Kanoman** waren:

Badrudin 5), ook Sultan Gusti geheeten; diens zoon was Sultan anom Halirudin; diens zoon was Alimudin; diens zoon was Kerudin; diens zoon was Imamudin; diens zoon was Muhammad. Kamarudin, die de u n g k a r a (hier: de laatste) der Kanoman was.

De Sultans van de **Kasēpuhan** waren:

Abulmakarim; diens zoon was Djamaludin; diens zoon was Muhammad. Djenudin; diens zoon was Tadjulasikin Muhammad Djenudin; diens zoon was

1) Hunne terugkeer naar Tjérbon had plaats in 1678, de Jonge, VII. 325. 326.

2) Zoals boven reeds gezegd werd, was Martinus Samson (1685) degeen die hier Kapitan Karang wordt genoemd, en het eerste eigenlijke Hollandsche opperhoofd te Tjérbon. Oorspronkelijk heeft Bantén zich niet om hulp tot de Hollanders gewend. Integendeel, het beklaagde zich bij hen over de zending van Van Dijk in 1678, de Jonge, VII. 328, en wat er eigenlijk, vooral in 1681 is geschied, leert ib. 363. 378. De Hollanders doen juist moeite hen weer als vasallen van Mataram te laten optreden, hetgeen met hun Sultanstitel niet te vereenigen was. Ook volgt S. Anom in 1685 Tak naar Java, ib. VIII. 20, en vergl. Veth, Java II, 410. Intusschen vindt men in den brief aan Heeren XVII van 8 Maart 1686 (ib. VIII. 16) weer gesproken „van den tweeden prince Sultan Anom”, en van „de oudste prince Sultan Sepo”.

[Kapitein Karang komt dikwijls in het Daghregister voor, en heet dan meestal Jochem Michielsz, doch ook anderen treden als zoodanig op].

3) Deze hadden in werkelijkheid hun oorsprong genomen uit de laatste wilbeschikking van Girilaya, zie de Jonge, XI, die volgens de opgave in 1585 Djaman kali, vermoedelijk = 1663/1664 A. D. overleed.

4) Deze voorstelling is, het behoeft niet gezegd te worden, onjuist. Wat hier in den tekst met Kartasura wordt bedoeld, blijkt later in zang XXXIV. Kartasura werd gesticht in 1681, bestond dus feitelijk al, toen Samson in Tjérbon was, en Surakarta in 1746.

5) Aangezien in den Javaanschen tekst deze namen op meer moderne wijze zijn getranscribeerd, en zij verder doorzichtig genoeg zijn, kwam het onnoedig voor hier de spelling in Arabisch karakter bij te voegen, zoals door Dr. Brandes was gedaan].

Sapiyndin, bekend onder den naam van Sultan Batang adji;
diens broeder was
Hasanadin, of Sultan muqā; diens zoon was Muhammad

Zang XXXIII. Djoharudin; diens broeder was Muhammad
Samsudin, de un g k a r a van de Kasēpuhan.

De Panēmbahan's waren:

Panēmbahan agung, of Panēmbahan gusti;
Panēmbahan To pērlaya (= Toh pati); en
Panēmbahan (de naam wordt niet nader genoemd.)

De sultans Katjērbonan waren:

Pangeran arya Tjērbon; diens zoon was Sultan
Mērtawidjaya; diens broeder was Sultan
Adiwidjaya; diens schoonzoon was Sultan
Abuhawat.

De sultans van Bantēn waren:

Abulmapakir Muhammad Abdulkadir, bijgenaamd Sultan agung
Kanari; diens zoon was
Abulnaali Ahmad Sultan agung Kartayasa; diens zoon was
Abulpatah, Sultan agung Tirtayasa, die de sultans van Tjērbon
inhuldigde; diens zoon was
Abdulkahar, diens zoon was
Djenulabidin; diens zoon was
Djenularipin; diens zoon was
Djenulasikin; diens zoon was
Aliyudin; waarna Bantēn viel.

De sultan van Dēmak was een prins (zoon) van Palembang.
Talang, Arya Damars schoonzoon, was eerst patih van Tjina. Na
Arya Damars dood wordt hij vorst. Hij gaat naar Madjapait
s e b a, en krijgt de prinses uit Tjina, die zwanger is, tot vrouw,
en Raden Patah wordt geboren.¹⁾

Op hem volgt: Sabraung lor,
Trēnggana,
Padjang.

Deze laatste wordt vorst, omdat ook hij een afstammeling van
Madjapait was. Zijn grootvader had Bali veroverd en daarom de

1) Zie vers. 9, r. 3, vers. 12, r. 4. Dat hier, als mijne (d. i. die van Dr. Brandes) interpretatie
goed is, eene andere traditie voorkomt dan de gewone, verdient de aandacht.

prinses Andayaningrat gekregen. Zij kregen een kind, Ki agéng Pèngging, en diens zoon was Ijaka Tingkir.

Zang XXXIV. Op hem volgt Senapati van Mataram. Ook hij bekleedt rechtens den troon, want hij is eveneens een afstammeling van Madjapait over Bonggan Kamadjawan; uit deze werd Pamanahan geboren, de vader van Senapati ngalaga, den sultan van Mataram.

Dan volgen:

Seda Kamuning,
Sare ing Krupyak,
Susunan ing Tégal arum, en
Sultan Kartasura (a n j é l a n g).

Deze was evenzoo van Madjapait afkomstig, over Buyut Bauju Biru (die k a s i n g s a l was), diens zoon Mabén driya, diens zoon Toya Kembang en diens zoon Raden Djéné.¹⁾ Hij regeert slechts kort.

Mataram komt weer aan het bewind in nakomelingen van Mangkurat, te Sala.²⁾

Dan wordt het rijk gesplitst, en ontstaat Ngayogya,³⁾ wat de Hollanders weer slim weten te doen. Zij vragen twaalf négara's als u p a h, namelijk de u r u t p a s i s i r, die nu in hunne handen komen van Balambangan af tot en met Bérerbés. De vorsten van Java leggen er zich op den duur bij neder, dat zij door de Hollanders ged u l a n g d worden, en dat deze hunne plaats als koningen van Java hebben ingenomen, en wel omdat in den ouden tijd . . . . (zie tekst, vers 10, regel 7 seqq.).⁴⁾

Zang XXXV. Zoo is ook de sunan vorst over Tjérbon geworden, door zijne moeder; aan hem zou het in Mésir zeker minder wel gelukt zijn, en daarom wilde hij over eigenlijk Djawa dan ook niet heerschen.

Suman Djati's moeder was eene dochter van eene prinses van Singapura (zie boven, zang I). Deze had vier kinderen: Tjakra buwana, Radja Lewana, Radja Sengara en Rara Satang.⁵⁾ Deze

1) Met dezen Sultan Kartasura wordt naar alle waarschijnlijkheid Trunadjaya bedoeld.

2) Gesticht in 1746.

3) In 1755, eigenlijk reeds in 1749.

[4) Dr. Brandes laat hier den tekst volgen tot en met vers. 14 en heeft dan de volgende noot:] Vergl. Baron Sökender, ed. Cohen Stuart, bl. 98 en 160. Hier vooral dient er den nadruk op te worden gelegd, dat er gesproken wordt van rechten, verkregen door erfrecht. De eigenlijke betekenis van deze prinses zal elders in het licht worden gesteld.

5) Boven in zang I worden er, zoals reeds door verwijzing naar deze plaats is aangeduid, slechts drie genoemd.

laatste huwde met den vorst van Banisrail. Hun zoon was S. Gunung Djati purba.

Hij werd geboren in 1308.¹⁾ Java bereikte hij in 1334; Panembahan ratu werd geboren in 1399; de astana op de Giri Sembung werd gebouwd in 1409; de groote moskee in Tjérbon in 1409; Suman Djati overlijdt in 1428.²⁾ de brand van de moskee had plaats in 1471; Panembahan ratu stierf in 1539,³⁾ Hadji Panembahan ratu, die te Girilaya begraven werd, stierf in 1585; de verdeeling van Tjérbon en het terugkeeren uit Bantén naar Tjérbon van Sultan sēpuh en Sultan anom viel voor in 1600; de Hollanders onder Kapitan Karang komen er in 1602; twee jaar later volgt burake kota ing Tjérbon, omdat de vorsten geen Maleisch kenden, dumadi sosonggong gawe tūmenggung een Chinees, met name Arya Tjelik, dien zij in alles vertrouwden. Hij verkoopt Tjérbon aan de Hollanders. Deze wisten niet dat de zaak niet in den haak was, terwijl men een en ander in Tjérbon ook niet accepteerde. Arya Tjelik verklaarde hem, dat de stad gesambut was, en men er een benteng wilde maken. Daardoor werd de stad binubrak. De benteng was in 1613 gereed. De burak had in 1604 plaats. De stichting van Sunjragi (in Tjérbon) had plaats in 1666.

[Volgt eene tekstaanhaling, namelijk vers 11].

1) Deze jaartallen worden gezegd te zijn in de telling der Djaman Kali.

2) Hij zou dus 120 jaar oud geworden zijn.

3) Op een leeftijd dus van 140 jaar, na een regeering van 111 jaar. Hij was (zie zang XXX), de achterkleinzoon van S. Gunung Djati, en de grootvader van zijn opvolger Girilaya.

BABAD TJERBON.

Transcript naar No. 36 van de Collectie Brandes.

1e Gezang, dichtmaat: dangdang goela.

1	Bismi'llahi'lrahmani'lrahim Isoen neboet asmaning Allah kang moerah ing kaoelané, ing dalem doenja sinoeng ing rizki anderma mili tan ana kokoerangan moenggoeh ing jang Agoeng kang asih tembing achirat anggandjari sakèhé wong kang ngabakti aniksa wong doraka.	1
	oetawi sakatahing poedji sakabèhé moestahiq ing Allah pangérané wong alam kabèh ralimat lan salam katoer ingatasé goesti djeng nabi Moehamad sinihan ning Allah dèn-oetoes andalawehaken ing qoer'an kalamoe'llah kang satoehoe ikoe maring edjin lawan ¹⁾ manoesa.	2
	anapon sasampoening amoedji maring Allah moerah ²⁾ ing rasoeloe'llah mangké ³⁾ iki tjaritané	3

1) Met dit woord begint de tekst in No. 107 van de Collectie Brandes.

2) No. 107 beter: moeah.

3) No. 107 beter: maka.

ingkang iboe sinoehoen
 nènggi sira awiwini
 saking sang ratoe Padjadjaran
 kang ikoe satoehoe
 agagarwa istri açal
 saking sabrang nama Singapoera negari
 mios poetra titiga.

2

kang satoenggil djaloe akakasih
 kang anama radja Tjakra boeana
 mengkana malih rajiné
 radja Sengara tinoet
 arimira ¹⁾ malih pawèstri
 nama njii dalem Satang
 ja ikoe kang iboe
 Soenan Goenoeng djati' poerba
 dalem Satang ²⁾ kang binakta késah hadji
 déning Tjakra boeana.

4

maring Arab noeli ika manibarilh
 angoendjoengi kang Béta'lmoeqdas
 astanané nabi kabèh
 njata ing kana waktoe
 ratoe ing ³⁾ Bani'sra'il
 mentas kapatèn garwa
 ing manahé riboet ⁴⁾
 èsmoené maksih kasmaran
 maring satoehoe garwa kang woes ngemasi
 temah ñawoeh kandika.

5

maring pangoeloené kang nama ⁵⁾
 qadî Djamat'oe'ldin miwah tanda
 sabanda ⁶⁾ koelawargané
 sapa-sapa kang anemoe
 késah ⁷⁾ rabiningsoen kang mati

6

- 1) No. 107 foutief: aranira.
- 2) No. 107 weggelaten: regel 7, 8 en 9 half.
- 3) No. 107 om de maat: ana ing.
- 4) No. 107: wiboeh.
- 5) No. 107 heeft de juiste eindklinder: nam!
- 6) No. 107 foutief: sabendoe.
- 7) No. 107 terecht: kaja.

sanadyan tan saroepa
 anaha ing semoe
 atawa anèng rarasan
 ingkang ¹⁾ ana èmperé sajakti soen apti
 rabinisoen kang wafat

mengkana atoeré ²⁾ sang qadî
 ja molana soesohoenan amba
 waktoe iki tjaritané ³⁾
 sajaktosé ⁴⁾ wonten pawestri ajoë ⁵⁾
 nenggé asal moelané saking
 negari Pedjadjaran
 kalajan sadoeloer
 -ipoen djaler ing saba'danira. ⁶⁾
 mentas hadji karoeroe lampahé meriki
 zarah ing Béta'lmoeqdas

gati⁷⁾ soelthan Bani'sra'il
 angandika lah ia menawa
 sakaro konen meréné
 kampir ing peradjanipoen
 céghat isoen arep paparing
 çidqah dana-dina
 adja ngingis lakoe
 ing sadyaningsoen semana
 bok menawa mengko ora neçoeki
 maring sakarsaningwang.

adja kongsi ika lakoe isin
 datan betjik wong memirang manoesa
 sang qadî kebat kondooré
 sing ⁸⁾ arsa sang ratoe
 masdjidi'laqqa dèn-poeroeki
 kapanggih anèng kana
 hadji soenda waoe

7

8

9

- 1) No. 107 om de maat: kang.
- 2) No. 107 om de maat: atoerané.
- 3) No. 107: waktoe poeniki sajaktosé.
- 4) No. 107: wonten enz.
- 5) No. 107 fouteif: ajoen.
- 6) No. 107 om de maat: - ipoen djaler ba'danira.
- 7) No. 107 beter: saking.

kalih sadoeloer wanodya
 kang woes olij haadji kang lewih betjik
 atas dadalan Allah

2e. Gezang; dichtmaat: sinom. (No. 107, p. 4)

anabda sang qadī Djamal 1
 hé wong ḥadji kalih wargi
 marmanira lewih bagdja
 wong soenḍa qateng meriki
 tjiptané ia iki
 pepoendèning para ratoe
 kang aran Béta'lmoeqdas
 singa² ingkang olij
 idzin saking kéné angadeg naléndera.

adja sira tan oeninga 2
 nabi Ibrahim doek ing ḫingin
 andoedoenga maring Allah
 ja ing enggon kéné iki
 pandoengané nabi ¹⁾ Ibrahim
 moedjekaken anak poetoe
 kongsia dinoeloeran
 dadi radja dadi nabi
 maka sinembadan anèng iki pernah.

wangsiting Allah ta'ālā 3
 hé Ibrahim soen-doeleperi
 ing sapanoehoenira
 anakira Is̄haq jakti
 ingkang dadi wiwini- ³⁾
 hing sakèhé para ratoe
 lan sakèhé kanabijan
 adja sira salah kapti
 tan ngengani ³⁾ djandji ming ⁴⁾ kang thālim karta.

4

1) No. 107 om de maat zonder: nabi.

2) No. 107 minder juist: wiwituning.

3) No. 107: nganani.

4) No. 107 zonder: ming.

pasti karo ḥadji sira
 samangko dèn-andikani
 déuning molana Mashoeda ¹⁾
 karsa dalem andadari
 dana-dina ing ḥadji
 wadjib karo konen anoet
 kang liningan atoeran
 langkoeng soemangga ing titah
 berkah toeankoe qāli ingkang kapinta

4

siang daloe salah kontap ²⁾
 ing ḥadharat maha amir
 ing Bani'sra'il negara
 djedjel ingkang sami nangkil ³⁾
 tan open koelawargi
 ing sagelar-gelaripoen
 ingkang para 'oelama
 foeqaha' kang sami ḥadhir
 ing ḥidaqah sang hadji molana soelṭan.

5

sampoening bâda ḥidqah
 gati soelṭan mariksani
 kang ḥadji roro ngandika
 doepi winaswasing lirik ⁴⁾
 sahèstoe soemerep ing
 galih sang adi sang ratoe
 énggal sang nata nabda
 hé anak soenda sahiki
 sadoeloerira wadon soen-poendé soeka

6

arsa soen kanṭaha garwa
 soepaja dadi geganti
 ratbiningsoen kang woes wafat
 sang ḥadji matoer wotsari

7

-
- 1) No. 107: Mahoedah.
  - 2) No. 107: kontan.
  - 3) No. 107: noengkoeli.
  - 4) No. 107: liring.

	wios poenika goesti menggah ing kersa poekoeloen katoer ingkang moegja tinaros piambek oegi pon sampoen ¹⁾ baligh djinis wargi kaoela	
5	pinareng poeroen kalintang sjoekoer alhamdoe lillahi poen abdi sedaja ²⁾ djariah poenika saulèrèk istri moeganané katjangking ing tembé achératipoen adan zang maha soeljan ngandika ing mengko iki soen-tari déwèk karana idzin sira	8
	hé wadon weroehanira adja gedé tjilik ati soen pinta ing soekanira soeme(n)dya arsa gawé rabi sapira imaniréki sang rara wotsari matoer kaoela titiang ina bangsa soenda langkoeng sangking soemangga pisan ³⁾ garwa dateng bendara	9
	dénинг toewi loen kaoela tan oening 'adat ngeriki sang maha radja ngandika soen poehoeng rara sahiki adja akèh kang dèu-pikir sok oega ridhā satoehoe sing ati tekèng lisan adja moenafèk kakelid bok ⁴⁾ chiānat doedoe adabing wong islam	10

1) No. 107 zonder: sampoen.

2) No. 107 ten rechte: sedya.

3) No. 107 ten rechte: pininta.

4) No. 107: bobad.

3e Gezang; dichtmaat: kinanti. (No. 107, p. 8).

	sang rarajoe Satang matoer sochoen sembah awotsari kapoendi berkah molana piwoelang ¹⁾ kasoehoen oegi ing sapoehoen ²⁾ kaoela moegi toean andoeloeri	1
	kaoela poen sadya ³⁾ anoet ing karsa molana amir sang maha radja ⁴⁾ ngandika endi reko sira poendi ing sadjadjaloeukanira ingsoen nedya nembadani	2
6	sang rara atoeranipoen kongsia amba poeniki adarb��a poetra lanang kang dados wali sedjati kang angratoe noesa djawa ming agama kangdjeng nabi	3
	kang langkoeng perdjoeritipoen karanten ing noesa djawi maksi agoeng d��r��eng islam sang nata k��ndel tan angling ��smoen�� donga ing Allah ing ka��idiqan�� istri	4
	adan sawara karoengoe ametik ing karna hadji h�� Hoeda adjas koenlamar ja ikoe wisik sadjati wadon ikoe sanggoepana kalawan idzin jang Widi	5

¹⁾ No. 107 ten onrechte: p  elang.²⁾ No. 107 ten rechte: sapaoehoen.³⁾ No. 107 ten onrechte: ing koela poen sadaja.⁴⁾ No. 107: soeltan.

jata begar ¹⁾ nata praboe
angandika kang sajakti
kalawan idzining Allah
mengko ia soen-sanggoepi
tangtoening kang perdjangdjian
sinahoeran ika déning.

6

ketoeg kang sami angoewoeh
lor-kidoel aganti moeni
rara Satang anèng kana
pinindah wasta anami
sjarifah Moeda'im malah
Tjakra boeana kahoeni.

7

ingkang sami tjé aneboet
ing paparab doek ing Meçir
hadji Ngabdoellah Dzoe'limān
toemoeli mintar sang hadji
ing ²⁾ Mekah sarta bala
anitih gołaka roekmi.

8

peđati kang mawih pajoen
amot sarunaning oerip
arawoeh ing hoemi Mekah
para imām dèn-atoeri
akempal ing pamondokan
ika kang wadja(h) sjafi'i.

9

ḥanafī sarowangipoen
mālikī miwali ḥambali
hadji Ngabdoellah pinangka
walinira sang Moeda'im
imām sjāfi'i angidjab
aken paningkāḥ sang dèwi.

10

maring molana Hoed ratoe
woes sinaksèn sagoenging
pandita ing koeṭa Mekah

11

1) No. 107: njekar.

2) No. 107 om de maat: maring.

7	çahili ingkang aperdjandji lami soeljan anèng kana ing Mekah kałajan binih.	
	aeroeh 'ibadatipoen kalih kang garwa noengkoeli doek ¹⁾ rabi'oe'lawal ika késah angoendjoengi kang astana rasaeloe'llah ing Madinah lami malih.	12
	anèng pamondokanipoen doek sasi(h) radjab nenggih sang ²⁾ Moeda'im woes garbana njidam kalih sasi lagi tekèng çiam ing Madinah ing ba'da riaja ketjil.	13
	maring Mekah malih ajoen anoengkoeli 'oemirah ḥadji saba'daning ḥadji 'oenirah tekèng çafar ika maksih anèng pamondokan Mekah babar djaloë nenggih siwi ³⁾	14
	woes dèn-peparab agoeng Hidajat sjarif poeniki ⁴⁾ woes ing patang poeloeh dima mantoekira marang Meçir waktoe tatkalaning babar hèdjrah rasaeloe'llah lagi	15
	pitoeng atoes sangang poeloeh lilima poendjoeling warsi doerjataning kanabijan kang èstoe Moehammadidihi	16

1) No. 107 beter: doegih(m) ming.

2) No. 107: siang!

3) No. 107 slordig zonder: siwi.

4) No. 107: Moehammad Hidajat sjarif.

pinangka chalipah kang ḥaqeq
anggelaraken agami

4e Gezang; dichtmaat: asmarandana. (No. 107, p. 13.)

sigegeen kang anèng Maçir	1
kotjapa ḥadji Dzoe'liman	
apamit marang kang ipé	
sarta nochoen idzin nata	
angeslamena djawa	
ing saqadar ² ipoen	
miwah sanak Padjadjaran	
sang maha soelṭan mangsoeli	2
ia talah toedoehena	
sanak Padjadjaran kabèh	
karana ikoe 'āqilah	
sanak wadjib sinoengan	
toedoeh kaweroeh kang loehoer	
perkara 'azza wa djalla	
sarta lakoe kita iki	3
'ibadat kang bangsa éslam	
jata sang ḥadji intaré	
mantoek maring bawah soenda	
anggelar lakoe islam	
lir saparo saperteloe	
kang anoet agama moelja	
doepi sang praboe Diwangi	4
tan kersa jèn doemoeloera	
maksih sanget ing koekoehè	
maring agamané koena ¹⁾	
agamané kaboeḍahan	
kalampah ḥadji tinoendoeng	
tan soeka ing Padjadjaran	
marmané ḥadji amisih	5
ngétan ming pinggir segara	
tjaketan ki Koewoeh Tjerbon	

1) No. 107 zonder: agamané koena.

genahé wong pemaringan
amèt rebon sakalah ¹⁾
ikoe padjegé tartantoe
tarasi ming Padjadjaran

jata ing lamining lami
hadji Abdoellah Dzoe'liman
amèt kagarwa anaké
Koewoeh ing kang nama
Riris kalangkoeng pélaq
tjareming kerama ²⁾ atjoetgoed
patoetan djaloe winastan

pangèran Tjerebon toemoeli
medal arimipoen indah
ajoe èstri winawangé ³⁾
nji mas Pakoengwati ingkang
dadalem ika ana
ing padésan dalem agoeng
atamping Padjalagerahan

pangèran Tjerebon linggih
ma ing Tjarabon girang
doepi ki Koewoeh Tjarbon
ingkang amad- jasa ana
ing lemiah Woengkoek genah
pamèmèhan rebonipoen
ki Koewoeh sari mangana ⁴⁾

sawétanè datoek gharib
doepi sang hadji Dzoe'liman
koelina anjanggera enggon
ing goenoeng ⁵⁾ kinarja
kadi kanṭah ⁶⁾ petapan
kang winastan enggon sang Noer
manik tjipta giri sirengga ⁷⁾

6

7

8

9

1) No. 107 beter: segara.

2) No. 107: tjeraming kang rama.

3) No. 107: winawangén.

4) No. 107: mapana.

5) No. 107: goenoeng Semboeng kang.

6) No. 107: konṭa.

7) No. 197: sarengga.

	jata ing lamining lami kanṭinira goenem islam ikoe roro gagawané saking ‘arab ing kang nama lanang molana Hoeda lan lanang ingkang woelangoen ¹⁾ sang lanang molana Dja‘far	10
8 ^a ²⁾	sigegegen kang anèng djawi kotjapa ika kang ana ing Bani’sra’il sang katong mantoek ing karamatoe’llah siđeming kang negara kang dadi wakil sang ratoe rajiné ingkang soemalah	11
	radja ‘Oenqah kang pernami reh sjarif Hidajatoe’llah dèrèng doemoegi ing balègh mengkana kang arinira ingkang nama Noeroe’llah pon sakalih maksih timoer sangkané dèn-polmakena	12
	lami-lamining ahoerip doemoegi ing balèghira sjarif Hidajat sjoehoedé kang pamau moeah kang bala ajoen ingangkat radja soepaja sjarieff aloemoe(h) melebet ing gedong samar	13
	amanggih sanoenggal peti emas dèn sigra binoeka kapanggih ana ing kono kitab atoelis kentjana anenggih oeçoel qalam (!) kang tjinarita ing rikoe haqéqat Mochammadiyah	14

1) No. 107: wilangoen.

2) In den tekst is bij de pagineering hier één blad overgeslagen.

5e Gezang; dichtmaat: pangandang koetoek (pangkoer).
 (No. 107, p. 17.)

	haqéqat Moelhammadiah	1
	nenggih ika jén nabi sinoeng galing linigah ¹⁾ déning jang Agoeng temah sjarif ing kana berangta kajoengjoen dadi sedya tuiemoe sing endi dadalaning kongang ika sedya dèu-oelati	
	doemadi melek ing kana kang ²⁾ iboe nochoen idzin pamit ajoen anguelati rasoel kang iboe kipja-kipja baja kaki sira apa doeroeng weroeh rasoeloe'llah woes soemalah sing endi enggoné pinanggih	2
8 ^b	baritalah ikoe sira woes dèn-goenem dèng ³⁾ pamanira wakil jén sira arep dèn-djoengljoeng anggenti ramanira anèng Bani'sra'il linggiha sang ratoe adja katemahan sira laslos ⁴⁾ paran kang pinamberih	3
	ing kang poetra atoerira rasoeloe'llah tan kaoela tjipta mati tatapi Allah kang agoeng kewasa akarjaha ingkang angèl doemadi ing gampilipoen miwah kang gampil doemadya ing angèlé pon katitih	4
	iboe kalajan kaoela sekalipoen pon samja ⁵⁾ katitih	5

1) No. 107: linigra.

2) No. 107: ming kang.

3) No. 107: déning.

4) No. 107: lésa elos.

5) No. 107: om de maat: persamja.

sjarifah Moeda' im moewoes
 ja talah pilir ingwang
 ing waktoe sahiki ora nana lakoe
 wong woes mati ingoelatan
 toemoeli déning pinanggih

kadjabo ing zaman koena
 pangroengoenigsoen lagi sjari'at dingin
 nabi 'Isa nabi Dawoed
 ikoe ia lok ana
 wong mati oerip maning lan maning ¹⁾ ikoe
 wong mati kena dèn-djoegdjag
 dèn-sandjani ing wong oerip

kelakon pada potjapan
 doept samangko sjari'at rasoel mangkin
 ing sapangroengoenigsoen
 woes tan ana mengkana
 lengkara temen kang sira sedya ikoe
 sadangoenira ²⁾ mengkana
 radja 'Oenqah sinoeng oening

sedajané ³⁾ kang ponakan
 kadi mengkana radja 'Oenqah ngampoehi
 inggih ⁴⁾ sapoeniki sampoen
 pon paman asedija
 ingkang baqué ngasrèni poetra ngadeg ⁵⁾ ratoe
 endi talah manggih éjak
 noeli késah tamboeng kardi

Sjarif Hidajat anabda
 langkoeng kasoehoen sihé rama kang kadi
 robing kang segara madoe
 goentoering ardi menjan
 ananging ⁶⁾ sinten kang tiasaha njenjoeh

6

7

8

9

1) No. 107 zonder: lan maning.

2) No. 107: sedenganira.

3) No. 107 beter: ing sedyané.

4) No. 107: mapan.

5) No. 107: madeg.

6) No. 107: anaming.

	ing wong kang sanget soemedya birahi ing rasoel djati	
	karadjahan poenika rama pan kawingking gampillah rama gampil ¹⁾ tan lajan kedah dèn-maqcoed pon woes dadi penirèngga ²⁾ doepi tiang papanggih kalajan rasoel lah jèn boten tinemenan sing poendi gèné pinanggih	10
9	pon poenika ingkang dadya panengening lakoe kita ahoerip rama karadjahan poenikoe paçiwa ³⁾ atas kaoela boten kawi-kawi dèn djoeroeng dèn saradjoe Allah oegi woes oeninga ing anetep ⁴⁾ sjoehoeding ‘abdi	11
	açal woes oelih karidhan ing jang Soekma sakarsa anderma mili sakadjeng-kadjengé tinoet balikan tan ⁵⁾ angsal. karidhan Allah sanadyan dèn-djoengdjoeng dèn-djoeroeng dèn-oenggahena tan woeroeng melorod malih	12
	mila rama sampoen kadya sapoeniki lajan malihé adi kaoela pon maksih toemoet ⁶⁾ Noeroe'llah bok menawa rama adegena poenika sang ratoe pon toenggil waris molana anèng poeri Bani'sra'il	13

1) No. 107 zondér: lah rama gampil.

2) No. 107: pirènggah.

3) No. 107; pengiwa.

4) No. 107: anatak.

5) No. 107 beter: jèn tan.

6) No. 107: toemoewoh.

6e Gezang; dichtmaat: midjil ¹⁾. (No. 107, p. 21).

	jata ing tengah daloe ingkang winantji pamekasing ²⁾ kahot tindak ririh angarus pađané ingkang iboe sembari pamit oeloek salam sarwi sang 'Oenqah dineloeloe	1
	sjarifah Moeda'ím tan ³⁾ angling sapa nigan ngapon tan antara ḫawoeh kentakané ⁴⁾ kasirep sang dèwi ing wengi raméning kang nangis djero poera goemoeroeh	2
	sadangoené kapidara dèwi katingal doek pamor- ing kentaka seri Bani'sra'il ⁵⁾ kang woes wafat kadi paparing sabdaning sang dewi hé Moeda'ím ikoe	3
10	adja sira temen-temen roedit ing anak semono kang lagi kapitemen palaré apa sira boja ahéling sira doewé djandji dingin lawan isoen	4
	doek tetkala arep dadi sidji jen datan semono dadalané kaja mangsa déné temahan djandji kang ḫingin sangkané sahiki tarimanen qalboe.	5

1) In No. 107 is de scheiding der zangen en de maataanduiding weggelaten.

2) No. 107: pamaksaning.

3) No. 107 om de maat: datan.

4) No. 107 andere (minder goede) indeeling der regels.

5) No. 107 als voren.

sok 1) ridhaha maring jang Widi anaq kang semono moeng woewohana pandonga baé darapon gelis qabael olah sadjadjetining siwi karanané ikoe	6
pandonga ikoe patang perkawis kang qabael ing Manon kang dingin ikoe djé pandongané wong toea kang maring siwi kapindo doenganéki 2) wong kang dadi ratoe	7
kaping teloe pandongané nabi kaping pat mengkono maning kaja ikoe pandongané wong kang dèn-kanihaja toenggil doek semana sang dèwi . . . . . poepoengoen 3)	8
anglilir tédjá nalagi sigra padang awening ësmoené woes djatos ing sawangsité kang raka tembé dadi donga maring jang Widi mintah salameting poetra kang tawadjoeh	9
tan antara kasoesoelan oeni 4) ing ketoek samjandjor 5) sangking lor kiduel ganti moeniné radja 'Oenqah kalangkoeng saking gegetoen ing galih ing késahé soenoe	10

1) No. 107 beter: soeka.

2) No. 107 beter: doenganing.

3) In No. 36 geen Lücke, toch ontbreken drie lettergrepen in de laatste regel. Wellicht behoort angiliir tot de vorige pada. No. 107 heeft echter:

dock semana aglis.

sang dèwi poepoengoen.

anglilir tédjá padang abening

. . . enz.

4) No. 107: oening.

5) No. 107: andjor, zonder ing.

	jata octjapen kang asroe berangti ming rasoel doek mangko moerang-moerang peringgo djalané ¹⁾ kang linampan pernah kang soengil mandjing ing wanadri anerang baja goeng	11
	wantji 'açar rérèn asemadli sasoring kakajon	12
11	ba'da çalat loemoenta lampahé doemoengkap tigang dina manggih séla ²⁾ oemahaning naga sigra metoe	
	akañah ³⁾ djalma tanjalah iki sawidji wong anom teka kendel ing lakoené déwèk ora amawi réwang kadoegi ming paunggonan kami paran sira djoedjoeg	13
	amiangsoeli kang dinoeka ⁴⁾ ing liring ia ingsoen wong ⁵⁾ kahuem kasasar ingsoen meréné kang soen-djoedjoeg ngoelati nabi sang naga mangsoeli rasoel pon woes lampoes	14
	woes lawas wafaté lan tatapi Allah kang sadjatos kewasa gawé gampang kang angél bok menawi bésoek pakolih fadhaling jang Widi wong anom tinemoe	15

1) No. 107: maring² peringgah atjalané.

2) No. 107 zonder: scia.

3) No. 107: akata.

4) No. 107: dinoek.

5) No. 107: wong anom.

kalawan rasoel poma dèn ¹⁾ djati
 atoerena panor
 çalawat ingsoen maring sang mené
 winangsoelan mā sjā'a rabbī
 woes loenta(h) loemaris
 lampahé kang asroeh

16

7e Gezang; dichtmāat: doerma. (No. 107, p. 25.)

døeginé pitoeng ²⁾ dina nepi segara
 ing kana woes amanggih
 naga njalingker(a)
 lir goenoeng mawi singat
 woes katon kadi geni
 kang moelad-moelad
 ngoekoes welirang api

1

doepi angartos ing kolébating djalma
 andjèngèk ika kadi
 arsa anjahoeta
 maring kang tembé perapta
 tan dangoe akaṭah djalmi ³⁾
 hé koewen sapa
 teka ikoe datan wedi

2

maring isoen ing halé salawas ingwang
 kabelesat meriki
 sing ⁴⁾ naraka djahannam
 doeroeng toemon manoesa
 ingkang wani kaja iki
 pon sakèh naga
 ing doenja kabèh iki

3

12   paḍa soedjoed asambat goesti maringwang
              lah koewen anom sari
              apa sira sedya.

4

1) No. 107: dèng.

2) No. 107: patang.

3) In eene kanttekening van Dr. Brandes: = kata, Mal. No. 107: akata.

4) No. 107: sang.

kang liningan anabda
 ingsoen açal Bani'sra'il
 sedya panggiha
 lawan andika nabi

manawa Allah oega aparing sembada
 naga ika toemoeli
 doek mireng mengkana
 dadi tiasa ¹⁾ kamiwelas
 mèlèd-mèlèd ilat kadi
 kasoer toer tjawang
 tjawang medal gena geni ²⁾

bari ngoetjap hé anom weroehanira
 Jamliqa aran mami
 poma mengko sira
 jèn nemoe kanoegrahan
 apanggih kalawan nabi
 sira toerena
 çalawat ingsoen maring

nabijoe'llah Moehammad karana ika
 ing sapangroengoe lewih
 lakoe ora nana
 pada-pada manoesa
 moenggoeh ing Widi ³⁾
 toer dadi rahmat
 penawa tatambaning

tatambaning sakèhé teterapan siksa
 ing naraka djahannam iki
 kabèh pada wedia
 ming nabi Moehammad
 jatah loentané sang Djati
 sareng miarsa
 wangsiteng naga dadi

5

6

7

8

1) No. 107: tias (= tyas).

2) No. 107: medelaken geni.

3) No. 107; locih moenggoeh ing jang Widi,

	dadi woewoeh antepé ing sedyanira ¹⁾	9
	lakoe toeroet kikisik	
	alas ²⁾ matepian	
	kidoeling panegara	
	Esjam sampoen dèn-liwati	
	enggonging doerga	
	miwah doerbiksa iblis	
	kaja-kaja woes olih padbelas dina	10
	amanggih pandita lari	
	malajoe sing tengah-tengah ³⁾	
	segara kadi daratan	
	widagda pandita lewih	
	kapanggilira	
	nabda hé anom iki	
13	saking ngendi ing ⁴⁾ açal pinangkanira	11
	katemoe anèng riki	
	sapa aranira	
	lan apa sira sedya	
	sang maha sjarif mangsoeli	
	koela titiang	
	faqir Bani'sra'il	
	arankoela Hidajat kang nenggé ⁵⁾ wasta	12
	sedya koela ngoelari ⁶⁾	
	kandjeng rasaeloe'llah	
	sang panditaangoetjap	
	nabi Moehammad woes lami	
	wafat sapadla	
	anggajoeuh ⁷⁾ langit	

1) No. 107: sedya miwah

2) No. 107: alasén.

3) No. 107 céñ maal: tengah.

4) No. 107 zonder: saking ngendi ing.

5) No. 107: nanggoe.

6) No. 107: nglari.

7) No. 107: sedya anggajoeuh.

djero temen ikoe panadyanira
 aloek ¹⁾ miloeha dingin
 ming isoen ziārah
 koeboer nabi Soeléman
 mengko jèn woes zarah noeli
 aloentakena
 panedyanira kaki

13

anèng poelo ikoe genahing astana
 sang anom sabdanja ris
 lah kaki djandika
 pon wahoe saking kana
 soemedya merikoe ²⁾ malih
 keranten poenapa
 kiahi sinten kang nami

14

sang liningau sahoeré ingsoen wong koena
 aran ing soen 'Afāni ³⁾
 sedyaningsoen zarah
 ing koebooran Soeléman
 marmaning ⁴⁾ kabalik
 akèh kang naga
 wisané mandi-mandi

15

dadi ⁵⁾ arep ngoepaja penawa
 ning wisa ⁶⁾ berania mandi
 darapon tawaha
 atawa ika naga
 noeli toeroe adja tangi
 sangkané bisa
 isoen mangko angoendjoengi

16

8e Gezang; dichtmaat: poetjoeng. (No. 107, p. 30.)

tan adangoe Jamliqā ikoe arawoeh

1

1) No. 107: aloeng.

2) No. 107: marek.

3) Variant: Ngapani.

4) No. 107 om de maat: isoen.

5) No. 107 om de maat: dadi isoen.

6) No. 107: woes.

	modjar ija talah mangko soen-wèhé sasaktèn isoen djaloek nginoem ḫingin banjoe poehan	
14	kang akèh kang kongsi warek soen ¹⁾ nginoem. mendem ingsoen dadya mengko metokaken lawé saking koeping ikoe alapan dènira	2
	lawé ikoe gawènen penawa èstoe maring wisa berama sakèhé naga sangkané toetoeta njata 'Afāni langkoeng soeka	3
	menđet poehan awetawis tigang sangkoe ika woes dèn-langka ²⁾ Jamliqā weroch woes mabok medal lawé saking koeping sampoen ingalap	4
	jata loenta lampahé 'Afāni tinoet boerihing Hidajat ngambah sigra sakaro ³⁾ woes kadi daratan widagdaning atapa	5
	jata ing kana sigra sampoen tinemoe astana Soeléman sinaré ing katil téndjo gilang-gilang tjahja nolohing ⁴⁾ Soeléman	6
	asta sidji loemèngsèr maring djedjengkoe kang sidji ing ḫaḍa. mentjorang ika tjahjané ali-ali kang aran tjintjin mamloekat	7
	amiaḍangi maring arah lor lan kidoel wedana Soeléman gilar-gilar ing nétrané kadi loemirik maring kang tembé perapta	8

1) No. 107 om de maat: isoen.

2) No. 107: lenggah.

3) No. 107 beter : segara sekaro.

4) No. 107: lajoning.

	èsmoené ¹⁾ kadi titiang papatjoeh sira soemingkira sira kang tan sedya awon sigra ²⁾ toemandang 'Afāni sedya angalap	9
	ali-ali lan tjoemeṭi kang dèn-toedjoe doepi arah pesat sang tjintjin medal gelapé njamber 'Afāni leboer 'awoe asirna	10
15	sang anom loenta ika dadi kadjoengdjoeng kabakta ing méga moeloek ing gagana wiré panalangsa sang anom wiboeħ atobat	11
	maring Allah lamoen ta weroeha ingsoen jèn pandjita tjomah mamaling mangsaha mangko ingsoen miloeha sagawé apertjora	12
	toemoeli ika toemoeroen ing poepoetjoek ing ³⁾ goenoeng kang ana anèng kana wong tapané njanding kendī mirah woeloeng kang goemilang	13
	sjarif Hidajat énggal ing ⁴⁾ pameḍekipoen maring sang atapa oeloek salam sarta takon kendī poenapa toeān sanding ingadjengan	14
	sang atapa atoeré kaoela tan weroeh tembé kaoela perapta meriki tapa ing kéné kendī sampoen soemalah ana ing kana	15
	sang anom ririh ing kana sabdanipoen hé ja sang atapa	16

1) No. 107 om de maat: èsmoenira.

2) No. 107 zonder: sigra.

3) No. 107: kang.

4) No. 107 zonder: ing.

	toean takènana agé kendì poenika darapon toetoer-toetoera	
	ing açal pinangkané kendì poenikoe mangsoeli sang atapa lengkara kendì angomong noeli sang anom ika tanja perijangga	17
	maring kendliné ¹⁾ sang kendì sira ikoe kendì apa baja katemoe ana ing kéné lan saking endi açal pinangkanira	18
	karsaning Allah ²⁾ kendì ika semahoer kaoela kendì açal saking sawarga angantosé ³⁾ rawoeh toean sing dingin dolah samangkénja	19
16	lami koela ngantos ing ⁴⁾ aman roemoehoen 'alam nabioe'llah Enoh kadoegi samangke soemangga toja koela djandika dahar	20
	jata maha sjarif ing kana anginoem toja kendì datan telas toemoeli sinèlèh noeli toetoer malih sang kendì permila	21
	teka boten toean telasaken banjoe pan pesti ka toean djoemeneng ratoe bésóeké satedak-teðak noeli ana kang njelang	22

9e Gezang: dichtmaat: megatroeh. (No. 107, p. 34.)

milané ana kang njelang anèng ⁵⁾ bésóek sabab toean poeniki	1
---	---

1) No. 107: kendì hé.

2) No. 107 ten onrechte zonder: Allah.

3) Ten rechte: angantosi.

4) No. 107: sang.

5) No. 107: ing.

	dahar toja boten toetoeg noeli kendji ika gesik inginoem malih dalah entong	
	entong ¹⁾ woes sinèlèh kendjinipoen noeli apadjar malih hé ja anom ikoe ²⁾ dadi ratoe teko maring anak poetoe noeli kasor	2
	kaselang noeli ing achiré loemoenggoeh amoehoeng sasab patilh ³⁾ sabab toja ingkang kantoen pinindo kantoen ⁴⁾ samendjing semana qadar Jang Manon	3
	noeli sang kendji ika mesat amoeloek maring langit tan balik sang tapa langkoeng gegetoen ningali polahing kendji toemoeli mangkat sang anom	4
	oeleoek salam maring kang atapa ikoe sigra lampahé noeli kadi kadoengkap salikoer dina moelat maring inggil kadoeloe ika wong wadou	5
17	ajoe roepané ing awang-awang tinoet ing rowangé pon sami sang anom atjeloek-tjeloek hé nji wadon saking poendi teka lampahé merono	6
	lan saking kono tekane lakoe noenoet poenika margi poendi toedoehena ing asoeloek	7

1) No. 107: entong banjoené.

2) No. 107: om de maat: toeau ikoe.

3) Zoo staat er, Dr. Brandes las echter terecht: bupati(h), hetwelk ook No. 107 (saboepati) opgeeft.

4) No. 107 zonder: piuinđo kantoen.

dadalan maring djeng nabi kaoela ajoen atjahos	
sadangoené sang anom atjeloek-tjeloek wadon datan midoeli ana sabdané karoengoe sembari késah amoeni emboeh apa djarèng kono	8
jata loenta lampahé maha hoedatoe sadjongdjongé ¹⁾ ningali ing awang-awang kadoeloe bagoes tjahjané adjerni lir kadi sasih mentjorong	9
adzan malih sang hoedaja asroe angeweoh hé sang djaka linewih saking poendi dika ikoe maring poendi margi betjik kang dados margi tjoemahos	10
maring kandjeng nabi bája noehoen toedoeh sang téanja lanang titig tan pidoeli apitanboeh doemadi sang anom Djati karana sakit ing pandjor ²⁾	11
doemèh sapitakoné tan dèn-piroengoe noeli ana ametik ³⁾ sawara ingkang karoengoe hé anom adja amilih ing tjipta ingkang semono	12
karana wadon ingkang kawengon wahoe bok sira boja oening ja ikoe doenja satoehoe jén ta wadon ikoe apti midoeli ing sira jaktos	13

1) No. 107: sadjongdjongan.

2) No. 107: padjor.

3) No. 107: ameték.

18	jekti ora sida kapanggih ing ¹⁾ rasoel sira pidjer noengkoeli doenja ²⁾ ia ikoe kanoegraharing Jang Widi sira amanggih semono	14
	lan maningé satoehoené lanang bagoes ikoe Iblis sajakti jèn gelema pitoedoe maring sira jakti dadi kapir sira ing Jang Manon	15
	karang sjéṭān ikoe amoeroek latjoet poen kanoegrahah oegi ing sjéṭān dèn ³⁾ pitambéh sang anom sjoekoer ing Widi doek mireng wangsit semono	16
	noeli loenta(h) lampahé kasasar noedjoe ing negarèng djin ⁴⁾ kerikil mirah doemeroet ⁵⁾ awédi kastoeri wangi tojané èr mawar djadòh ⁶⁾	17
	goenoengé emas wenèh salaka menoer pahoemahané adi emas wenèh mirah ⁷⁾ woeloeng inten widoeri lan manik ⁸⁾ kakajon ⁹⁾ tjoemelorot	18
	padà atjahja gogodongan padà neroes roepa njengkelit adi	19

1) No. 107: lan.

2) No. 107 om de maat: maring doenja.

3) No. 107: déné.

4) No. 107 om de maat: negaraning edjin.

5) No. 107: moeah djoemroet.

6) No. 107: djawoh.

7) No. 107: miwah, zonder emas werèh.

8) No. 107 zonder: lan manik.

9) No. 107: kajoné.

ana kang kadi beloedroe
kahanané kabèh ¹⁾ lewih
gawoké sang hoedaja (a)nom

10e Gezang; dichtmaat: ladrang. (No. 107, p. 39.) ²⁾

	rena-rena manahé radja Banoe djin	1
	toemon djalma-djalma	
	kang pengaroehé ngoengkoeli	
	langkoeng ta'thím-ta'thím ³⁾	
	neramba kalawan ḥoermat	
	agoeng-agoeng pasoegoehé sang Banoe djin	2
	manggis peták-peták	
	kang isih maja toer wangi	
	doekoe ⁴⁾ woeloeng-woeloeng	
	danás biroe gedang abang	
19	lan sakéhé pesadji-sadjining edjin	3
	dađaharan dađaharan ⁵⁾	
	kang adi ahéng toemoeli ⁶⁾	
	sjarif Hidajat	
	kadi tan arsa ḫahar ⁷⁾	
	noeli ana sewara ametik koeping	4
	hé taroena-taroena ⁸⁾	
	adja sira nampik rizqi	
	gede gandjarané	
	wong kang anekani ḫadjat	

1) No. 107: kabèh kahanané.

2) De maat is in dit stuk belangrijk in de war. Hoewel ladrang (= mas koemambang) vier regels per pada heeft, tellen de eerste vier pada's er vijf, wellicht in contaminatie met megatroe(h), waarvan echter de eindklanken weer geheel anders luiden. Van af de 5e pada neemt de maat allures van poetjoeng aan, echter met 4 lettergrepen in de 2e regel: in beide handschriften is de laatste regel veelal mede in tweeën, een van vier en een van ± acht lettergrepen gedeeld. Dergelijke afwijkingen zijn in pegon hdss. trouwens frequent. Behendens enkele futiele wijzigingen heb ik den tekst gelaten zoals ik dien vond.

3) No. 107 zonder de verdubbelingen van djalma en ta'thím,

4) No. 107: ḫoekoe woeloeng,

5) No. 107 mist dezen regel.

6) No. 107: ngoemoeli.

7) No. 107 zonder: ḫahar.

8) No. 107 zonder de verdubbeling van taroena.

ingasé ¹⁾ wong poeasa soenat manggih rizqi Allah gedé gandjarané wong ²⁾ aboekti tinimbang saking angloentakaken ing cijam	5
lah ing sirèki tan poeasa•keḍang-keḍing ³⁾ sigra dahar sang anom ing sawetawis sedangoené toemoeli saba'danira	6
pamit noeli sang radja anđelēs pangoedi paran sedya wong anom aloentah-loenthal ning lakoe ḥadjat marahing poendi djandika	7
sang liningan alon gènira mangsoeli sarja késah kahoela sedya ngoelati rasoeloe'llah radja Banoe djin ngandika	8
jèn anom ajoen panggih lajan nabi koedoe ika wong noenggang djaran kang lagi tetegaran ing langit poenika jogja	9
jogja jèn paringa toendjoek margi pasti ⁴⁾ inggih poenika ingkang wasta nabi Ḥidhir ⁵⁾ moeng poenika ingkang jogja ngoentapena	10
jata moeng sadéla sang Ḥidhir ka hèksi noeli moesna katjarita loenta noeli sjarif Hidajat winangsit saking kana ⁶⁾	11

1) No. 107 ten rechte: ing atasé.

2) No. 107 zonder: wong.

3) No. 107: tan gaḍing.

4) No. 107: pasti op den vorigen regel.

5) Ten rechte حضر، Chidhir. No. 107: ḥadhir.

6) No. 107: kanan.

	ia ikoe wangsit ki raman katibin	12
20	loka ika lalangsè koemendoeng asri enggon panasaran gedé kahen ika	
	para wong anom koedoë angati-jati bok menawa kasasar temboeh ing kardi jatah loenta lampah amanggih gon gelap	13
	enggon peteng kalawan ¹⁾ moeng ana mantjoring ²⁾ tjahja kadya salèng ing dom kang tjilik ilang-ilang ³⁾ ikoe toemoeli ana rahsia	14
	kang kaboeke pitanja lah sirèki ⁴⁾ weroeng ⁵⁾ wajah wong anam apa ta belih ia iki waqtoe çoeboeh agé çalat	15
	jatah ing kana woedhoe' ⁶⁾ njawoek saking toja mingga ⁷⁾ doemoeloer wajah pasoetji sigra çalat ba'da çalat noeli paham	16
	ing ati sang anom atatanja goesti toean amba(h) ingkang toedoeh weqtoe iki sinten toean amba(h) oeninga ⁸⁾	17
	sameloké tan adangoe patedaking lisoes ingkang koeliling moenjer doemadi ing ⁹⁾ sang anom kagawa moenjer noeli këntar	18

1) No. 107 beter: kallwat.

2) No. 107: mantjorong, minder juiste eindklank.

3) No. 107 zonder verdubbeling van ilang.

4) No. 107: sira ikl.

5) No. 107: woeroeng.

6) No. 107: woewoedhoe.

7) No. 107: méga.

8) No. 107: kapéngén oeninga.

9) No. 107: zonder ing.

	moendjoek tamboeh ing paran ¹⁾ bingoeng kapati noeli ana	19
	tjahja saramboet toer poetih tjahjané madanggi sakèhé boeana	
	dadya ²⁾ kalenger maha sjarif tan éling doepi waras	20
	soedjoed tobat ing Jang Widi tan adangoe kapanggih lan nabi Iljás	
21	paring rasoekan tanpa dongdoman toer ³⁾ betjik tinampènan ⁴⁾	21
	soehoen sembah ing atampi woes rinasoek tiba sedeng ing salira	
	noeli loenta(h) lampahé sigra kapanggih kang panggonan	22
	wong kang mati perang sabil halé paña nèndera toer ⁵⁾ asoeka	
	woengoe nèndera niti koeda sembarani kang anglawat	23
	maring pasira ⁶⁾ koeliling rawoeh pasira ⁶⁾ noeli aðaðaharan	

11e Gezang; dichtmaat: dangdang goela. (No. 107, p. 43.)

	tatoené tan ana dèn-rahosi	1
	bari gandané wangi ngalajah	
	sami soeka boengah kabèh	
	adahar lan anginoem	
	maha sjarif ingadjak ⁷⁾ boekti	
	kadi ajoen tan karsa	

1) No. 107: perna.

2) No. 107; dadyan.

3) No. 107 zonder: toer.

4) No. 107; woes tinampnan.

5) No. 107: kanin toer.

6) No. 107: pasiar.

7) No. 107 ten onrechte: angadjak.

toemoeli karoengoe
wasiting sewara adja
anampik¹⁾ rizqining Allah tan betjik
ikoe ni'mat achirat

jatah dahar sang anom sapantji
kalawan wong perang sjoehadâ'
sampoening toetoeing dahare
pamit ing kana goepoeh
sinabdanan ing para sjahid
nabi Moehammad énggal
mengko sira temoe
cabarena déning ²⁾ pantera
sedyanira ing mengko sajélo maniing
kari daradjat sahoesap

jata pinapag ing paksi wilis ³⁾
kang atjoetjoek ratna nétra komala
jata ing kana tan soewé
nabi Hidhir arawoeh
sarja nitih koeda raspati
oeloek salam maring sang
anomi woes soemahoe
toean kang anitih koeda
koela toemoet maring toean anitih
sang Hidhir angandika

sarta amaringaken sawidji
wowohan idjo ingkang doemilah
nabi Hidhir doek sabdané
hé anom weroehanipoen
ia iki wowohan adi
toer koena mangsanira
nabi Noh roemoehoen
dalalah iki ora roesak

1) No. 107 om de maat: anampik ing.

2) No. 107; đèn.

3) No. 107: welis.

¹⁾ paparing Allah kang soegih ²⁾
maring sira mangko dñahar

sigra tinampèn wowohan adi
sampoen dèn-dñahar sèwoe soerasa
roemesep ing badan kabèh
dadi tjahja dadi noer
tèdjasira ³⁾ soemong ing langit
sang Hidhir woes adangdan
arah késahipoen
sang anom ajoen toemoeta
tjinegah-tjegah koedoe ⁴⁾ naradjang agipih
ambodjong anèng woentat

5

jata kagawa mesat toemoeli
ilang pañtjadria dèn ⁵⁾ sinalah-
haken ing boemi widoeri
anèng kana atjengoe ⁶⁾
manggih masdjid mirah woeloeng seri
ramé kang mala'ikat
para wali koempoel
arwahé kang sabiloe'llah
lan arwahé para nabi para moe'min
anèng ⁷⁾ kana bardjama'ah

6

jata toemoeli ananoedoehi
hè anom iki lah weroehanira
nabi Moehammad djatiné
sang anom ika goepoeh
arah soedjoed maring djeng nabi
tjinegah ⁸⁾ djadjanira
sinabdan satoehoe

7

-
- 1) No. 107 om de maat: ora bosok.
  - 2) No. 107 zonder: kang soegih, en met maring op dezen regel.
  - 3) No. 107: tédjánira.
  - 4) No. 107: tjinengkah-tjengkah kadi.
  - 5) No. 107: dan.
  - 6) No. 107: atjengoek.
  - 7) No. 107: ing.
  - 8) No. 107: tjinengga.

adja soedjoed pada anjar ¹⁾
 lah soedjoed pakanira maring kang qadīm
 ingkang nama Allah ta'ala

23 lawan sa-iki sira soen-alih ²⁾
 said Kamil ikoe aranira
 dèn-émoet ing ³⁾ tembé
 moeah talah ing bésóek
 pan toenggal ora nana kakalih
 pati ikoe tan ana
 ameheng toemoewoeh
 moeda moenggoehing wekasan
 sinatata daradjatira lan nabi
 wali kang oetama

soekmanira ikoe said Kamil
 ora bédá ikoe lawan Allah
 sampoernakena djatiné
 said Kamil oematoer
 ja Moehammad kaoela jakti
 moegi sjafā'atana
 ing gesang malihipoen
 ing pedjah moeah ing dina ba'as ⁴⁾
 ingahoebana toenggoel bandéra nabi
 ngandika rasoeloe'llah

ma sja'Allah ta'ala rabbi
 karidhaning Allah atasira
 Kamil ngoembahaha lah jén
 ana 'oelama loehoeng
 goeronana adja ta kibir
 dèn mantep menakawan ⁵⁾
 maring goeroe-goeroe

8

9

10

1) Wellicht vertaling van het Arabische: خداعة, innovatie.

2) No. 107 zonder: soen-alih.

3) No. 107: sira ing.

4) No. 107: bangah, zonder dina. Ten rechte بعثت opstanding.

5) No. 107: dèn-antep manđakawan.

ing woeri bésoek ta sira
 djoemenenga chalifah rasoel kang adil
 adjah thalim ta sira

12e Gezang; dichtmaat: sinom. *) (No. 107, p. 48).

moesnané djeng rasoeloe'llah
 said Kamil woes katitih
 dèn-rerejang ¹⁾ déning méga
 toemoeroen maring pertiwi
 kapendak radja Djoemir ²⁾
 lagi moeçawarah ³⁾ 'ilmoe
 'oelama lan foeqaha
 kagègèran ika déning
 peteng limeng kadi wengi kang dadakan

1

sadangoené kagègèran
 silaking kang pènda wengi
 ana djalma katingalan
 toehoe ika said Kamil
 tjahja mantjoer nolohi ⁴⁾
 radja Djoemenah ⁵⁾ kalangkoeng
 pertjaja gèn toemingal
 jèn ika wali sadjati
 langkoeng ta'thîm sila bedami lan hoermat

2

24

minoelja-moelja ing kana
 tan adangoe noeli pamit
 langkoeng tinitèn dèmira
 sang radja periksa acli
 toeau kasasar meriki
 kados poendi wahoenipoen
 jata sang Kamilloe'llah

3

*) Omschreven met: wong ngadjak wawoeh.

1) No. 107: rarajang.

2) No. 107 Djoemin.

3) No. 107 ten rechte: moesjäwarat.

4) No. 107: nelahi.

5) No. 107 Djomanan.

boten tiasa akidzib
 salampahé kabèh woes dèn-toetoerena
 radja Djoemenah kalintang 4
 gawok-gawok ja miarsi
 sawéka ¹⁾ loentaning késah
 said Kamil mantoek maring
 Meçir Bani'sra'il
 woes panggil lajan kang iboe
 langkoeng soekanira
 ningali poetra woes ḥadhir
 moeah kang banda ²⁾-kaoelawarga-sentana
 sami renah manahira 5
 radja 'Oenqah apa maning
 soemedya andadosena
 ing goenem karedjahan djati
 menawa reké dadi
 kang iboe tatanja goepoeh
 paran saḥadjatira
 angoelati kandjeng nabi
 lah woes tinemoe sira lawan Moelhammad
 lan endi oelih-oelihira 6
 kang poetra gasig mangsoeli
 atoetoer sapolahira
 tetkala ing bana Roekmi(n)
 kabèh woes dèn-perih
 oeningaken maring kang iboe
 rara Satang kalintang
 gegetoen tembé miarsi
 lami-lami ing kana mengkana sedya
 ingangkat déning kang bala 7
 ingade gaken narpati
 goemantos ing ramanira
 anèng poeri Bani'sra'il

¹⁾ No. 107; sawégah.

²⁾ No. 107; bendoe.

	soepaja said Kamil baja karsa sedya soeghoel ngoembara manakawan maring goeroe ingkang waçil soeloeké maring dadalan karana Allah	
25	tjoewaning ¹⁾ kaoela bala said Kamil lestari noehoen idziné sang Satang arah sedya lakoe hadji miwah lan angoendjoengi maring Madinah djeng rasoel lan ajoen manakawan maring sjech kang agoeng Waçil sjarifah Moeda'im woes idzin kang sarta	8
	aparing pasangoe dinar sèwoe lan tasbél sawidji woes tinampèn ingkang poetra loemakoe ika anoeli ana wong liwat meriki ²⁾ sapoeloeh ing rowangipoen jahoedi agamanira ajoen békégal dèn-wehi ³⁾ dinar limang-atoes woes den-wéhena	9
	maring jahoedi kaliwat gawoké kahom jahoedi ing soekserahira ⁴⁾ ing doenja said Kamil jata dadi wong sapoeloeh woes mandjing agama islam satoehoe sami winoelang sjahadat kalimah roro kang moeni djar asjhadoe an la ilaha illa'llah	10

1) No. 107: djawaning.

2) No. 107 beter: margi(h).

3) No. 107: dèn-wéhi.

4) No. 107: soekrahira.

Verhandelingen.

	11
wa asjhadoe anna Moehammadan rasoeloe'llahi bari ¹⁾ toemoet hadji ing Bétoe'llah lawan samiangoendjoengi ing Madinah djeng nabi ing sagelar-gelaripoen pani sami andoem soeka ing taréqat kandjeng ²⁾ nabi Moehammad çalla'llahoe 'alaihi wa sallam	
26	

13e Gezang; dichtmaat: kinanti. (No. 107, p. 52.)

said Kamil loentanipoen	1
njanteri ing sjech agoeng Waçil ana ing negara Mekah ingkang nama sjech Tadjmoe'ddin ³⁾ alKoeibri molana akbar sampoen toetoeg anglebeti	
be'at dzikir lawan soeghoel moeçäfahah lawan talqin woes ing sampoerna abé'at noeli ika njanteri maning maring sjech agoeng nama 'Atä'oe'llahi sjadzili	2
ngalap harkat lan tafakoer idjazah hiarah ⁴⁾ dzikir woes ing sampoerna sing kana njabrang ngoelati kang waçil maning darapon moewoehana ing 'ilmoenira kang jaqin	3
toemoeli ika goegoeroe ing molana datoek Çidiq	4

1) No. 107 zonder: bari.

2) Aldus, niet kangdjeng.

3) No. 101: Nadjmoe'ddin.

4) No. 107: chiarah.

	anèng Soerandil peperna(h) anglap sjoeghoel chalwati wirid ¹⁾ kalawan 'amalan woes ing sampoerna toemoeli	
	njabrang ing noesa Djawa sampoen ing pasisir Banten angantjik dèn-tingali sampoen islam maring soenan Ampèl gañing toemoeli lampahé loentah ngétan maring hadhirahing	5
	sang maha toehoe sjech Madzkoer ing goenoeng Koendoel ²⁾ raspati sedyanira ginoeronan soepaja tan kersa nenggih jén moeroeka ming kang perapta balik kaoela toedochi	6
26 ^a	wétan wonten ³⁾ kang langkoeng perjoga dèn-kaoelani amoeroek maring toeau saking Qoedoes ⁴⁾ ingkang margi datoek Bahroel wastanira jatah saik Kamil noeli	7
	ngétan kapanggih sang Bahroel ingkana woes anjanggoepi amoeroek 'ilmoe sjaré'at taréqat haqéqat malih ma'rifatoe'llahi Ta'ala kadi toetas ingkang 'ilmi	8
	andika ⁵⁾ datoek Bahroel hé Kamil sira woes djati apa kang ora woes bisa	9

1) No. 107: warid.

2) No. 107: Goendoel.

3) No. 107: ing wétan.

4) No. 107: qadis.

5) No. 107: angandika.

	sakèhé kang dèn-lakoni sakabèh woes pada katerap atoedoeh sira woes olih	
	karidhan Jang maha loehoer woes betjik sira sahiki perjoga woes moemoeraka ¹⁾ endi baé kang dèn-kersan enggon moeqim amemoelang * anggelar islam sadjati	10
	said Kamil sahoer ja ²⁾ toer kaoela dèrèng minang kani maksih soemedya tatapa ana ing sadjeroning wari ing banjoe poetih petapan koenané molani ³⁾ Dhāfi	11
	datoek Bahroel idzin sampoen said Kamil sigra mandjīng ing toja kaja daratan berkah nabi Hidhir Ḍingin wowohan idjo haçiat bisa oerip anèng wari	12
26 ^b	doepi nabi Iljas wahoe paparing apti kolambi haçiat bisa awiang ⁴⁾ amiber tanpa sewiwi jata lami anèng kana lewiq qoewat ing djero wari	13
	èstoe ika poetranipoen maha radja Bani'sra'il ia ikoe ingkang poетra maha radja anèng Meçir	14

1) No. 107 ten rechte: memoeroeka.

2) No. 107: sahoernja.

3) No. 107: molana.

4) No. 107: awibang.

radja Meçir ¹⁾ poetranira
sang sjech Djoemadilkabir

Djoemadilkoebra poenikoe
poetraning sjech Zéna'l kabir
sang Zéna'lkoebra molana
poetrané sjech Dja'far çadiq
Dja'far çadiq poetranira
sjech Imam Zéna'labidin

Zénal'abidin kasoenoe ²⁾
déning said Hoesèn sjahid
saidina Hoesèn akbar
poetra saidina 'Ali
patoetan lawan Faṭimah
poetrané kandjeng nabi ³⁾

14e Gezang; dichtmaat: asmaradana (wong asih).

(No. 107, p. 56).

sigege kang anèng wari
katjapa kandi ⁴⁾ açal moela
para wali djawa kabèh
ingkang dihin soenan Bonang
ikoe kamoelanira
pantjeran teḍaking rasoel
saking sjech Djoemadilkoebra

Djoemadilkoebra sisiwi
lanang ika kang peparab
sjech molana Samsoe tamrès
djoemeneng pandita Tjempa
akrama poetra Tjempa
ing kanané woes amasjhoer
pandita moestaqim akbar

papoetra djaloe kakalih
kang nama toebagoes Rahmat

1) No. 107 zonder: Meçir.

2) No. 107: kang soenoë.

3) No. 107: Faṭimah poetra djeng nabi.

4) No. 107: kanda.

15

16

1

2

3

ja hikoe soesoenan Ampèl
 kalih toebagoes 'Aliman
 sakalih angedjawa
 ngadjak islam ming sang ratoe
 27 Madjapahit datan karsa

amoeng pinaringan rabi
 poetri saking seri Madoera
 ałloedoekoe wonten Ngampèl
 katelah ika soesoenan
 ana ing Ampèl denta
 tan sinengkeret wong meleboe
 goeroe maring Ampèl denta(h)

4

soenan Ampèl asiwil ¹⁾
 kang nama kalaning moela
 Małdoem Ibrahim djenengé
 ja ikoe soesoenan Bonang
 kali ²⁾ masja'ich Moemat
 ia ikoe ingkang masjhoer
 nama pangéran Daradjat

5

kang istri titiga malih
 nama njji gedèng Pandjoeran
 lan malih ika njji gedèng
 Meloqo ³⁾ lan gedé ana
 teloeké milaning rata
 Toeban ing achiré ⁴⁾ dèn-koekoep
 dènira djeng soenan Bonang

6

sabab iboenira açli
 kai ⁵⁾ Arja Tédja ing Toeban
 lan kapindo satengahé
 para wali noesa djawa
 soesoenan Giri gadjah

7

1) No. 107 ten rechte: asiwi.

2) No. 107 ten rechte: kalih.

3) No. 107 bij vergissing: Maloto.

4) No. 107 om de maat: achir.

5) No. 107: ki.

	pon tedaké kandjeng rasoel pantjeran Djoemadilkoebra	
	Djoemadilkoebra kang siwil ¹⁾ djoemenenga nalèndraí ²⁾ ing Meçir toemoeli mios poetra djaloe ingkang nama sjech Çidiq ia ika kang dadi pandita ratoe ing Façèh ingkang negara	8
28	toemoeli njabrang ngedjawi angsal poetra Belangbangan doek maksih zamanu boedané ³⁾ doepi mertoea ingadjak ⁴⁾ islam boja akarsa doemadi mantoe tinoendoeng poetra bobot tigang tjandra	9
	doepi thahir kan perjaji binoeang maring segara sinarah déning batoeré ⁵⁾ padagangan wadon kaja nji gedèng Pinatian ing Semarang dalemipoen nji gedé ika woes islam	10
	melebet hé'até maring soesoehoenan Ampèl denta(h) babaji sida dèn-emèt anak déning nji Semarang masjhoer ika ingaran bagoes Semoedra atimoer poepon nji ageng sabendera ⁶⁾	11

1) No. 107: siwi.

2) No. 107: maha nalèndra.

3) No. 107: boedané.

4) No. 107: angadjak.

5) No. 107: bitoeré.

6) No. 107 ten rechte: sabandar.

	lami-lami kinèn angadji maring soenan Ampèl denta(h) resep soesoenan manahé sira ¹⁾ sinadoeloerena lawan pangéran Bonang loenta-loenta pada lakoe ḥadji maring noesa ‘Arab	12
	satekanè kang sekalih paḍa angratoe pandita ²⁾ radèn Semoedra moelané angoekoep Sidajoe poera linggi(h) ³⁾ ing Giri gadjah angeré Belangongan agoeng sabab iboenira açal	13
	saking Balangongan poeri amoerwa agama islam tan sinangkeretan sakèhé wong kang maqçoed ing abèngat maring soesoenan Bonang poenapa malih kang maqçoed maring soenan Giri gadjah	14
29	moeng sesébané negari kang masih dèn-kockoehana dènira maha sang katong Madjapahit negara kaping teloe satengah para wali djawa ikoe soenan Koedoes namanira	15
	pon toenggal teḍaking nabi pantjeran sing ⁴⁾ Ampèl denta nji gedé ⁵⁾ Pantijsoran mios	16

1) No. 107: ika.

2) No. 107: mandita.

3) No. 107: inggilh.

4) No. 107: saking.

5) No. 107: gedéng.

poetra istri ika keramia
 ming soenan 'Oedoeng ¹⁾ dadya
 mios poetra soenan Koedoes
 ing kana ratoe pandita(h)

15e Gezang; dichtmaat: pangkoer (pangandang soewoeng).
 (No. 107, p. 62.)

kaping sakawan satengah	1
para wali ing noesa djawa nami	
soenan Kali djaga oeloe	
tedak saking sjech Aswa'	
sagharnané ²⁾ kang pantjer sang Djoemadilmakboer	
ika noeli poepoetra	
arja Çadiq ingkang nami	
djoedjoeloek Arja ing Toeban	2
apoepoetra ika ingkang pernami	
radèn arja toemenggoeng	
Wilatikta(h) mengkana	
Wilatikta poepoetra radèn Sahidoen	
ikoe soenan Kali djaga	
kang tetkala timoer alewih	
ngaloentang alakoe ala	3
ambelasar ngoētoes sawadi-wadi	
dèn-hoekoem wastan ³⁾ karoeroe	
tan kena sinajoetan	
bégal dalan anoedjoe ingkang tinemoe	
soenan Bonang kang dèn-bégal	
kongsi kadèpok wonten ⁴⁾ ing siti	
karoena ⁵⁾ soesoenan Bonang	4
radèn Sahit bermatya nabda andik	

1) No. 107: Oendoeng.

2) No. 107: alsaqarnèn.

3) No. 107 ten rechte: woes tan.

4) No. 107 zonder: wonten.

5) No. 107; karana.

	hé koewen malek ing toewoeh ingsoen ta jèn békégal soenpatèni lawan getihé soen-inoem soenan Bonang sabdanira adja sira liroe tampi	
	ing tangis-isoen kerana iki njokèr soeket bedol ¹⁾ dèng ²⁾ sikil ora bisa lakoe isoen	5
30	anglironana gesang ing ³⁾ soeket sapira ing dosaningsoen ⁴⁾ ingsoen tan éman ing doenja lah ikoe delengen sisih	
	kiwanira ikoe emas bari késah doepi sang radèn Sjahid toemingal alas ikoe dadi emas sedaja andelingeng ⁵⁾ tjipta sawetawisipoen mandah déning dosa-ingwang ari ika soeket sidji	6
	dèn-nelangsa ⁶⁾ semana ia talah isoen sisip ing pamberih kasoegian mapan ikoe tan soesah olah kaja ingatasé wong kang woes semono ikoe kadya ingsoen sakala iki arsa angleboni	7
	ing sa'ilmoené wong ika maring endi baé pernahé moeqim sadya soen-oengsed ing soehoed ⁷⁾ doeginé tjarita ⁸⁾	8

-
- 1) No. 107: katoet.
 2) No. 107: ning.
 3) No. 167: nging.
 4) No. 107: dorakanisoen.
 5) No. 107: andar-ngeng.
 6) No. 107: palangsani,
 7) No. 107: asjoeohoed.
 8) No. 107: katjarita.

	radèn Sjahid ing Bonang sampoen katemoe tobat ing sadosanira dèn-pendem satahoen dadi	
	keneðoek woes tinètèsan ingkang sjahadat kalimah kang kakalih lajan ¹⁾ ing bé'atipoen toemoeli angglalana maring wana satahoen tapa angglaoe noeli ming poelo Melaqah atatapa ²⁾ tigang sasilh	9
	noeli ming genah tatapa djaka goeling ing pinggiring kekalih katelah djé ika ñoekoeħ inggaranan Kali djaga malah masjhoer soenan Kali djaga loehoeng linggih ³⁾ pandita oetama ia ikoe papat wali	10
31	kang dèn-babaraken ana ing noesa Djawa ikoe soehoenan Kali kalajan soehoenan Koedoes soenan Giri gadjah soehoenan Bonang maka kang oengsèn ikoe babar anèng tanah sabrang angoengsi ing tanah Djawi	11
	ia ikoe maning papat sjech Madjagoeng lan molana Maghrib sjech Beþong ⁴⁾ pon toenggilipoen lawan sjech ing Lemah abang doepi kang babar anèng 'Arab poenikoe soenan Goenoeng djati poerba arawoeh ming tanah Djawi	12

1) No. 107: kalajan.

2) No. 107: atetepa.

3) No. 107: lenggeh.

4) No. 107: Benþong, zonder: pon.

13

djedjeg moela sasanga
 kang ¹⁾ kotjapa satimboelé sang said Kamil
 saking petapan djero banjoe
 noeli ika aloenta
 maring Ampèl ingkana kapanggih koempoel
 ingkang para walioe'llah
 ṭalab 'ibadah bardjam'i'

14

alami ana ing ²⁾ kana
 miwal poetra Palèmbang ingkang uami
 radèn Patah djenengipoen
 doepi arané ingkang ngaoela
 ming Madjapahit sinang loenggoeh
 dipati Teroeng wibawa(h)
 langkoeng ³⁾ perkosa linoewih

16e Gezang; dichtmaat: midjil. (No. 107, p. 66).

1

toemoeli ika kang para wali
 sinebar enggon ⁴⁾
 ing karsané kandjeng soenan Ampèl
 kang anitahaken sademi
 soenan Bonang nitih
 memoeroek 'ilmoe

2

ing tanah Toeban darapon çidiq
 imané ing Manon ⁵⁾
 soenan Giri tinitah ⁶⁾ mantoeké
 soenan Koedoes poenapa malih
 soenan Kali ⁷⁾
 kabèh sampoen mantoek

3

raden Patah kang matoer ming joegi
 hè goeroe kang kahot

32

1) No. 107 zonder: kang.

2) No. 107 zonder: ing.

3) No. 107: ingkang.

4) No. 107 om de maat: anganggon.

5) No. 107: manoesa.

6) No. 107: tinitih.

7) No. 107 voegt toe: oedik.

bok poenapa kita-perangané
ratoe Madjapahit kahocki ¹⁾
ing agama moeslim
soesoenan Ampèl moewoes

bapa kiahi adja anggagampil
gedé wong akatong ²⁾
bok menawa agoeng istir'djadé ³⁾
lan sira bilih tan ⁴⁾ oening
sira ikoe djati
titisé sang peraboe

doek sira dèn-wetengaken kalih
woelan noeli winot
sinoengaken ming Palèmbang radja ⁵⁾
ratoe Palèmbang derma moeri
béda si dipatih Teteroeng ⁶⁾ ja toehoe ⁷⁾

toehoe poetra Palèmbang sadjati
ja talah semono
emboeh talah ing bésoeké ⁸⁾
lamoen isoen woes angemasi
tatapi ing ⁹⁾ bénjing sira kang satoehoe

amekas ¹⁰⁾ ratoe boeda ing bénjing
dèng çabar ing mangko
amimiti ratoe islam kabèh
kang anèng noesa Djawa iki
balikan sahiki
memoeroek 'ilmoe

4

5

6

7

1) No. 107: kahoegih.

2) No. 107: akato.

3) No. 107 ten rechte: istidrādjé (سیدراج), zie Bijdrage mystiek p. 36.)

4) No. 107: datan.

5) No. 107: radjé, wellicht beter radjèng.

6) No. 107: Tatroeung.

7) No. 157: satoehoe.

8) No. 107: bésoek-bésoeké.

9) No. 107 zonder: ing,

10) No. 107: amekasi, zonder ing.

	nguelon ngoelatana boemi kang tjoekkoel ing koeno galagah ingkang aroem gandané agawéja sira kang djati pamoelangan adi ana enggon ikoe	8
	jata késah raden Patali noeli amanggih ing gon ¹⁾ kang atjoekoel gelagah warginé tjaketan désa Bintara adi ing kana akardi panggènan satoehoe	9
33	malah ngadek djoem'ahé woes dadi djoem'ahing wong ²⁾ masjhoer pasantrèn Demak arané lami-lami katah angoengsi oemah-oemah dadi ardja kadi ratoe	10
	jatah sang ratoe ing Madjapahit maring kang semono boetarepan bok ³⁾ noeli bésoeké lami-lami dadi nagri temahané noeli aperang minda ratoe	11
	noeli énggal pinoetoesan adi jatah kang semono angrahos jén dingin ⁴⁾ titisé dadi ika sedya dèn-ambil koemaoela dadi sinoeng lanté pajoeng	12

1) No. 107: enggon.

2) No. 107: oewong.

3) No. 107 zonder: bok.

4) No. 107: qinginé.

	djoemeneng rangga Bintara adi ing kana ing enggon pamoelangan Demak woes aramé ma'moer ing sahagama moeslim doepi said Kamil kang kinèn satoehoe	13
	angandika soenan Ampèl gadung hé poetra sedjatos woes sedeng anitiha Tjerebon pon poenika warising joeni linggihana dingin Goenoeng Djati semboeng	14
	said Kamil tan lenggana noeli késahé ¹⁾ alon marga lahoetan katemoe anèng kana laroenging radja Keling tinoenggoe ing 'apti ing papatihipoen	15
	sarta balané wong satoes ngapit ²⁾ woes sinabdan alon hé patih Keling sira ³⁾ samangké islama ing Allah sa-iki wondéné ing bénjing bok ana panoesoel	16
34	saking Keling isoen kang nanggohi ⁴⁾ jata ika anor patih Keling woes islam sakabèh sabatoeré toemoet angiring maring said Kamil benoeberak kang laroeng	17

1) No. 107: késahira.

2) No. 107: ngapti.

3) No. 107 zonder: sira.

4) No. 107: isoen-pangagohi

ingoesoengan¹⁾ binakta atoet woeri
maring sang akahot
teka ing Goenoeng Djati pernahé
laroeng sinipta ika dadi
kang langgar²⁾ patani
anèng Goenoeng Semboeng

18

17e Gezang; dichtmaat: doerma. (No. 107, p. 71.)

said Kamil ing kana tinemoe lajan
rama oewa ³⁾ kang dingin
ngedjawa kang aran
hadji 'Abdoellah iman ⁴⁾
jata begar manah adi
rinoeboeng sanak
nji dalem Pakoengwati

moeah ika pangéran ing Tjerebon girang
koewoeh ⁵⁾ Tjerebon ⁶⁾ sami
baqami ing kana
anggelar lakoe islam
dadi mampet padjek tarasi
ming Pedjadjaran
kagoenira sang hadji ⁷⁾

1

ratoe Padjadjaran angoetoes ⁸⁾ ing doeta
mariksa ingkang mawi
mampet ing padjegan
jata doeta loemarap
saha gagaman adjoerit
bala bisana
doepi woes ing angantjik

3

1) No. 107: om de maat: ingoesoeng.

2) No. 107: langkoeng,

3) No. 107; oewah.

4) No. 107: Dzoe'liman.

5) No. 107: koeah.

6) No. 107 lascht in : girang.

7) No. 107 veelal· adii.

8) No. 107: ingrowthes

8. NO. 107. Ingobetos.

	ing goenoeng Keromong amoelat jata ana téđja ing poentjak oekir Semboeng kang goemawang soemong maring awiat lah pađa ameski <small>tan</small> téđjaning apa doepi woes pine <small>deki</small>	4
35	jatah téđja manoesa ing abetara winaswas ika saking oekir Patahoenan ¹⁾ doepi arah andjadjal goenoeng Semboeng kang dèn-andi sedy a dèn-djoegdjag ingoenggahaning baris	5
	tan adangoe pađa loempoeh anèng kana jata woes dèn-bongkoki dèn-djoedjoe kalimah sjahadat malah islam ²⁾ . . . . * . . . . sagelar-gelar poedji	6
	woes katelah ing sjoehoer ika ing ³⁾ kana sang anèng goenoeng Semboeng lami angeréwang islam ⁴⁾ sjech Molana djati wali toer oetama malah ika sang doeta Padjadjaran kinèn balik jèn angadjak ⁵⁾ islam maring sang hadji	7

1) No. 107: Patoehoenan.

2) Hier zijn in No. 36 twee regels in den tekst weggevallen, No. 107 vult aldus aan :

. . . . . islam

anèng goenoeng Semboeng lami

angréwang islam

sagelar-gelar poedji.

3) No. 107 zonder: ika ing.

4) No. 107 mist het stuk van af: anèng . . . tot aan . . . islam, dat al in de voorafgaande pada is opgenomen. No. 36 heeft hier dus twee regels te veel.

5) No. 107: andjagah.

	hadji Pedjadjaran sangkané ¹⁾ islam	8
	adja angepalangi	
	jata woes asila ²⁾	
	wangsoel ing Padjadjaran	
	atoeran kadi doek oeni ³⁾	
	malah sang radja	
	pon ajoen anindaki	
	maring oekir Semboeng karsa mandjing islam	9
	woes dangdan sawetawis	
	sedija ing késah	
	tan kanti ⁴⁾ teðakira	
	poerwakalih saking langit	
	sangget ⁵⁾ anjegah	
	keranané apa iki	
	tjètèk panjipta moeng ta poesaka-kita	10
	tjoetjoepoe manik wardi	
	tetilaran koena	
	sisimpar kagawoehan ⁶⁾	
	loeloegasan ingkang isi	
	lenga kaheripan	
	sahiki anèng endi	
	jèn ora ⁷⁾ sahiki gawéné kapan ⁸⁾	11
36	perénékena gelis	
	doepi woes ingalap	
	pinèlètaken énggal	
	ing sada lanang toemoeli	
	pinandjer ana	
	ing aloen-aloen noeli	

1) No. 107: sangkanané.

2) No. 107: islam.

3) No. 107: oening.

4) No. 107: ganti.

5) No. 107: sanger-sanger.

6) No. 107: kagaloehan.

7) No. 107 zonder: jèn ora.

8) No. 107: apan.

katingal sirna sakedaton ¹⁾ woes mérad doepi sakaoela-wargi akè(h) paña boobar ngoengsi saparan-paran ing saseneng-seneng ati sapalih ana kang medék ika maandjing	12
ing agama molana Djati ahislam sapalih ingkang masih agama boeda njjimpars njimpars ming perva(h) ingkang adoh jata dadi hadji Dzoe'limān nabda marang sang Djati	13
lah soemangga poetra ngadega ²⁾ naléndra pon Padjadjaran lalis kalih wios sira waris poetra periangga sing Oedjoeng-koelon doemoegi kali(h) kang wasta Tji ³⁾ -pamali ana ing	14
panagri ⁴⁾ Berebesan ⁵⁾ satoehoe poenika ping ngétanipoen malih dédé waris kita Madjapahit kang angerata molana Djati mangsoeli rama Dzoe'limān agampil rama gampil ⁶⁾	15
sampoen agé sapoeniki ingkang mila iboe kaoela maksih(h)	16

1) No. 107: sakedatoné.

2) No. 107: madéga

3) No. 107: nji!

4) No. 107: poenigar.

5) No. 107: Barebes.

6) No. 107 alleen: gampil.

ing Meçir negara
 ajoen kaoela peþoeka
 dadalem wonten ingeriki
 sareng kaoela
 miwah sadya ¹⁾ peribadi

17

ajoen noeahoен idzin roemoehoen ing para
 nabi ing Bétałmoeqdis
 jèn oegi kinongang
 inggih ²⁾ ambal loemampah ³⁾
 37 jèn boten kaoela adjrih
 ing mā sjā' Allah
 rama moegi ingriki

8e Gezang; dichtmaat: poetjoeng. (No. 107, p. 76.)

1

noeli molana Djati koeliling lakoe
 sesedjan melampah
 agoegoeroe ⁴⁾ ing sedyané
 pangéran Maqdoem djinoedjoeg ing sandja

2

pangéran Maqdoem datan arsa ⁵⁾ amoeroek
 èsmoené woes wikan
 doemadi ika sabdané
 boten sanggem amoeroek koela ing toeau

3

aloeqsi koela-atoeri koeliling weroeh
 ing koealon menawa
 mangké amanggih ⁶⁾ djoðoh
 jata pamit sang Djati ahoeloek salam

4

katjapa ki gedé ⁷⁾ Babadan lagi rengoe
 dening pepetètan
 kana paða aloem akingé
 kalakon doewé basa ki gedé ika

1) No. 107: sadaja.

2) No. 107: ingkang.

3) No. 107: sedya.

4) No. 107: agawa goeroe.

5) No. 107 zonder; arsa.

6) No. 107 lascht in: ing.

7) No. 107: gedèng.

	sapa baja kang bisa sangkané ikoe pepetètan-ingwang waloejaha maning ¹⁾ godong soen-asrahi anak wadon isoensoeka
	soen-kaoela kené ²⁾ sakarsané ngakoe noeli énggal perapta molana Djati sangkané seger maning walojeja kang pepetètan
	mila nji mas Babadau sida dèn-akoe ³⁾ garwa sang molana lah ikoe ing kawitané molana gagarwa dèrèng poepoetra
	malah lami-lamining toemoewoech ikoe ana agoeng perapta pandita liwat singgihé kang anama pangéran ing Karang kendal
38	angatoeri lah raji sadangoenipoen sadiweg ngadega ⁴⁾ ratoe darapon loemrahé agama islam sampoen wonten kang boeda
	kaoela tiang sepoeh wonten ing poengkoer sang Djati anabda aloeksi ka ⁵⁾ semangké djoemenenga kaoela wonten ing woentat
	tiang enèm pon sampoen perjoginipoen soemangga ing raka alajak moenaha gawé pangéran Karang kendal ling ⁶⁾ sarja késah

1) No. 107: meneng.

2) Eo. 107; kaoelakena.

3) No. 107 heeft abusievelijk hiervóór: malah lami lami, dat pas in de volgende pada behoort en in margine ter plaatse herhaald wordt.

4) No. 107: maqéga.

5) No. 107; aloeksi raka.

6) No. 107: linging.

	jèu kaoela ajoen sing wahoë ka ¹⁾ sampoen inggih saking sabab tiang ²⁾ katoenané saking sjarañ weksan ahoeloek salam	12
	noeli lami-lami ana teka ajoeh ³⁾ wong wadon atas poetri Meçir pinangkané teka ikoe saking aningali tédja	13
	saking Meçir tédja ika pon kadoeloe dadya wadon ika rajiné toebagoes Paçèh pon toenggal poetri Meçir doek koenanira	14
	saperaptané ing Djati anœhoen toeoloeng ing djeng molana pandjingé ing sawargané katoer djariah awak-kaoela ing toean	15
	molana Djati sabdané mā sjā'ā Allahoe tatapi dèng ridha bésöek ing achirat baé doepi ing doenja soen-akoe baboesira	16
39	sang poetri atoernja soemanggah ing oeloon langkoeng karsa nitah ⁴⁾ jata woes masjhoer doenjané inggaranan baboe Dempoel langkoeng perjoga	17
	boten lami anoeli molana meñoek kang iboe kang sarta mintah idzin pangratoené piambek tanpa rowang sang walioe'llah	18
	sarawoehé maring Bani'sra'il katanggoeh déning kaoela-warga	19

1) No. 107: wahoë ga.

2) No. 107 lascht in: maksî.

3) No. 107: hajoe, ten rechte: ajoe.

4) No. 107: nitih.

sedleng ngadega sang katong
anèng Bani'sra'il mengko sira ¹⁾ negara

jatah selajah lan kersané sang toe hoe
molana anabda
maring kang rama pamané
poenika raji Noeroe'llah rama angkat

angadega radja anèng Bani'sra'il
sampoen walangderija
kaoela tan ajoen ²⁾ semono
radja 'Oenqah kalangkoeng gegetoenira

miwah kang iboe Moeda'imi pan gegetoen
jata woes ingangkat,
sjarif Noeroe'llah dadiné
radja Bani'sra'il doe pi molana

noeli ming Betalmoeqdas amintah toe hoe
dawoehing paréntah
ing djadjoerang djero soetjiné
kadi dingin wahjoené djeng nabi Moesa

19e Gezang; dichtmaat: megatroe. (No. 107, p. 81.)

anèng kana pon sampoen sewara njeloek
hé ja molana Djati
dèng ngati-atih ing temoe
angrata ing tanah djawi
anggelar agama kahot

adja wedi lianing Jang agoeng
wedia ing Jang Widi
woes toetoeg ingkang angoewoeh
loentah sang Djati loemaris
kapanggih kang sedya dongkol

---

1) No. 107 ten rechte: mangkoea.

2) No. 107 zonder: ajoen.

	poetrané ratoe Qabti ing kana maqcoed	3
40	goeroe maring sang Djati ing satindak ¹⁾ toemoet kang nama ki 'Abdoelkāfi ja likoe bēsoek ing Tjerebon	
	kang katalah ki gedèng Gedogan soenoe noeli molana Djati maring Madinalah djeng rasoel anoehoen idzin ing oerip woes ana wangsit ing kono	4
	hé molana sira ajoen ing ²⁾ angratoe patjoean sira milik ³⁾ ingkang doedoe warisipoen adja doewèh sira lewih amerwasa doeñeningwong	5
	noeli lèngsèr saking gon kono katemoe negara Djohor asri ana maning kang amaqqoed goeroe maring sang Djati 'Abdoelrahim djenenging wong	6
	malah toemoet ing satindak-tindakipoen molana Djati noeli meleboe ing ⁴⁾ désa Moendjoel tepis wiring ing ⁵⁾ negari Tjina doek lagi semono	7
	radja Tjina anjoba maring kang rawoeh nabda hé sang Djati lah iki atmadjanipoen ⁶⁾ wadon meteng doeroeng laki apa ia apa goroh	8

1) No. 107 beter: satindak-tindak.

2) No. 107: isan?

3) No. 107: malik.

4) No. 107: maleboeng.

5) No. 107 zonder; ing.

6) No. 107: . . . — isoen.

	lan baqèken satemené poetranipoen ¹⁾	9
	sang Djati amangsoeli	
	ije ²⁾ meteng koewen ikoe	
	radja Tjina liwat saking	
	goemoejoe angawon-ngawon	
	maring sang Djati jektiné sira ikoe	10
	panqita dora jakti	
	mapan ikoe poetranipoen ¹⁾	
	ora meteng ora keding	
	soen-bebeseli kémawon	
41	lah dèng apa sira baqèk meteng ikoe	11
	sang Djati mangsoeli	
	lah tjobanen maning ikoe	
	ing mengko sapoengkoer mami	
	sembari késahé alon	
	doepi sang Djati sampoen késah sing rikoe	12
	sang poetri anjawantih ³⁾	
	dadi botbot kang sahèstoe	
	radja Tjina kalangkoeng ing	
	gegetoen manah semenggon	
	animbali anglajaraken sang ajoë	13
	karana dèn-isin	
	wong tjiné adat tan pajoe	
	jèn ana metenga qingin	
	doeroeng laki kang mengkono	
	mila sanget radja Tjina enggéné angeloed	14
	anglogawani poetri	
	linajaraken ing daloe	
	djinangdjèn bésöek ingendi	
	njanggeregé parahoe enggon	
	ia ikoe genah lakinira toehoe	15
	adja salempang ati	

1) No. 107: . . . -isoen.

2) Soendaïsme. No. 107 heeft: ia.

3) No. 107: agoenting.

	sira angaoela ing ¹⁾ kakoeng isoen woes pertjaja lewih jata woes lajar sang éndjo	
	kotjapa molana Djati wangsoel ming iboe ana ing Bani'sra'il ing perkawis iboenipoen kinarsa binakta maring noesa djawi adèdèpok.	16
	lawan doeboeng kang kanta naga pinoendoet lan bedil emas kang adi kalawan teteken enoer lan zimat galawat nabi kang raji langkoeng loemongsor	17
	noeli saking kana woes intar doemoeloer saparan-paran ganpil kampira ²⁾ ing Soerandil goenoeng radja Lahoet woes pinanggih ing kana woes sadya rodjong	18
42	miloe ngedjawa woes ingakoe sadoeloer dénings molana Djati sakoelit sadaging toewoeh babaloeng lajan ³⁾ sagetih kalawan molana Djatos	19
	sigra pamalwa maring madyaning lahoet alari-lari djalmi paña seredjoe lalakoe mèh ika tekang ⁴⁾ kikisik anahing moehara Djatos	20
	<hr/>	
	20e Gezang; dichtmaat: ladrang. (No. 107, p. 85—86.)	
	sigra ing moehara Djati pinanggih poetri tjina	1

1) No. 107: ming.

2) No. 107: mampir.

3) No. 107: sababaloeng lan.

4) No. 107: tekèng.

tan saumar ing pandaeloené ¹⁾
 maring sang wahoe
 ambaqèk ²⁾ ing wewetengau

ing kana wasoe ³⁾ winoelang kalimah kalih
 sampoen islam
 memoeroek ing ⁴⁾ sakèhé
 maring ardi Amparan ngèstoe molana

malah ragem ingkang poedja-poedja ⁵⁾ ilmi
 wadon lanang
 bìrahi maring poerbané
 wadon kang sapangestoe lan ratna Satang

ikoe baboë Dempoel miwah gedèng djati
 rara panas
 lajan ⁶⁾ mas pangoeragan wadon
 mas Pakoengwati loenthal salaminira

anatalah kotjapa ika sang dipati
 ing Tjangkoeang
 salami-laminé amèt
 angoepaja oerang roro wadon lan lanang

kadi déning impènira doeck ing dingin
 ana warah ⁶⁾
 jén koewen ora rep kenèng ⁷⁾
 pedjah jén ora sepoeh lah oelatana

oerang roro lanang wadon ikoe jakti
 milanira *
 dipati Tjangkoeang amèt
 oepaja kambang-kambangan ing segara

1) No. 107: pandaliné.

2) No. 107 bij vergissing: ambah dèk.

3) No. 107: woes.

4) No. 107 lascht in: lampoh.

5) No. 107: lan.

6) No. 107: weroeh.

7) No. 107: arep kenang.

	karo papatih kang aran patih Gering noeli ana molana doek pitoeloengé angrawoehi maring dipati Tjangkoeang	8
43	angandika sang Djati hé sang dipati adja kaja(h) ika pon ora semono oerang lanang kajaktènané manira	9
	oerang wadon kajaktènané ji ¹⁾ iki baboenningwang baboe Dempoel kahanané sang dipati dèn-wangsit dikon islam	10
	dénинг impèn ²⁾ tetkala ing karihin adja salah saliroe timpoe ³⁾ tampané woes betjik pada angoetjapena ⁴⁾ sjahadat	11
	jata dipati Tjangkoeang angandjali anoet sabda islam lan papatihé miwah sabalané ing poera Tjangkoeang	12
	noet wingking maring ardi Amparan djati gelar gelar islam salami-laminé noeli wonten kersané molana késah	13
	maring Pedjadjaran sedya berkoeliling nanging boja kersa lakoe den-djèlèrèk- -aken amoeng ⁵⁾ lakoéné kersa periangga	14

1) No. 107: ja.

2) No. 107: impèn é.

3) No. 107 zonder: timpoe.

4) No. 107: angoetjap.

5) No. 107: ameng.

	jata loenta lampahé sang èstoe wali maring peradja Pedjadjaran soewoeng kabèh anggoelènlang ¹⁾ tan nana ²⁾ sabarang djalma	15
	amoeng poetri Kaoeng nganten ingkang kari sina kersa ing sang molana dèn-awè(h) dèn-adjak maring Tjerebon ardi Amparan	16
	woes tinemoe kadang sepoehé ³⁾ woes jakti anèng kana Kaoeng nganten soeka tejasé ⁴⁾ dan molana amoendøet soekaning kadang	17
	dipati Tjangkoeang atoernja ngandjali langkoeng kasrah katoering saginah gatoes marmamé Kaoeng nganten dèn-kanṭa garwa	18
	lami-lami ika amoetrani adi djaloë djanglar	19
44	Sèbakkingkin peparabé lajan isteri ratoe Winahon kang nama	
	sapa tamboek ing warta ja ikoe winih winihira ratoe Banten negarané ora lawas noeli ana moesohi teka	20
	koelit poetih ambek sahasa ⁵⁾ angantjik ngara hara patih Keling lakoe déné gègèr manahé bok menawa soesoelan	21
	saking Keling jata gelar-gelar baris Pedjadjaran	22

1) No. 107: anggoelinding.

2) No. 107: tatan.

3) No. 107: sepoené.

4) No. 107: tyasé.

5) No. 107: salié.

patih Keling gagamané ¹⁾ patih Keling sadia beçil lan obat	
pangéran Tjerebon woes gelar-gelar baris sapandoerat dipatih Tjangkoeang wiré ²⁾ émoet lah jén ³⁾ poesaka panoelak	23
noeli sinalahaken ing kidoel ardi dadya medal koekoes oepas melèhaken moesoeh sakabèh moelak akésah	24

21e Gezang; dichtmaat: dandang goela. (No. 107, p. 90.)

tan alami noeli sarawoehing pandita agoeng langkoeng perwira ⁴⁾ açal Baghdad ing dinginé poetra molana Hoed ratoe pan sadèrèk misanan maring molana Djati poerba milaning kelaloe (a)ngedjawa binendonan déning ⁵⁾ rama doemèh remen kikirik ⁶⁾ marmmané ika késah	1
kalih sedèrèk èstri kang nami siti Baghdad ⁷⁾ lan warganira pangéran ing Pelalangoen ⁸⁾ miwah malih wilangoen sjech datoë Kahfi woes ingiring balané teloeng kapal pada ika miloe andoem gelar anèng djawa	2

1) No. 107: gegemané.

2) No. 107: miré.

3) No. 107 lascht ten rechte in: gadah.

4) No. 107: paronira.

5) No. 107 lascht in: kang.

6) No. 107; kekerik.

7) No. 107: Beghedad.

8) No. 107: Pelangon.

padà oemah-oemah ing Semböeng ing Djati
ing Djoenti ing Djapoera

3

namané ika ingkang dèn-iring
molana 'Abdoelrahman Bagdad
doepi ing nama djawané
pangéran Dipangajoen ¹⁾
saperajtané ing goenoeng Djati
pinapak déning molana
kalih radja Lahoet
45 melebet ing palinggihan
bala Pandjoenan kebek malabar apri
sobawa rengoe oelap

4

jata sakèh kaoela-warga Djati
padà gègèr manah diqinqinan ²⁾
anjatah ³⁾ aperang agé
noeli ika amoewoes
pangéran Pandjoenan hé raji
arawoeh saking 'Arab
meriki katemoe
lan kaoela sedya poenapa
molana Djati mangsoeli ririh ⁴⁾
ing sadateng kaoela

5

angedjawa kang oegi menawi
raka dèrèng ingriki ngedjawa
menewa ⁵⁾ wong djawa amièt.
islamé kerananipoen
adep ⁶⁾ madep marang Jang Widi
pangéran ing Pandjoenan
asri ⁷⁾ sahdanipoen
raji ajoen ngidep djawa

1) Of: di Pangajoen.

2) No. 107 zonder: qinqinan.

3) No. 107: anjana.

4) No. 107 om de maat: amangsoeli aririh.

5) No. 107: manawi.

6) No. 107: idép.

7) No. 107: asroe.

pinten perkare babaktané raji meriki
molana Djati anabda

babaktan kahoela moeng satoenggil
poenika ingkang nama sjahadat
ingkang kalimahé roro
jata kèndel adangoe
pangéran Pandjoenan tan angling
molana Djati nabda
hé raka koelépoen
kèndel dangoe tan ngandika
bok ¹⁾ menawa ing bođo kahoela poeniki
moegia pinterena

noeli ngandika Pandjoenan hadji
hé raji jèn menggah ing kaoela
sjahadat poenapa gawéné
ing wong kang sampoen weroeh
bok apa adja sjahadat maning
adja çalat poeasa
temah kasaliroe
molana Djati (a)nabda
inggil boten sanggih bađé raraméning masdjid ²⁾
menggah tiang ‘ām

moehoeng ³⁾ sih kahoela noehoen djati
ing satemené i‘tiqad raka
dèng kadoega ing bē’até
jata Pandjoenan ratoe
moelang maring molana Djati
téqad kang moerang-moerang
ing sarang kelaloe
anggangken kadjabariah
46 noeli anabda ika molana Djati
jèn mekaten karsa ⁴⁾

6

7

8

1) No. 107 zonder: bok.

2) No. 107: raramening.

3) No. 107: meheng.

4) No. 107: raka.

dados tanpa poeara ing abdi
 jén tah boten mangéran ¹⁾ pisan
 dados poenapa wastané
 Allah pon déné ikoe
 kaoelané sirna ming poendi
 mapan maksih poenika
²⁾ djinisé ikoe
 pangéran Pandjoenan nabda
 inggih talah menggáh raji kados poendi
 aneda dјatékena

 ing satemené tékadé kang ³⁾ raji
 dèng kadoega ing béaté pisan
 molana Djati woewoesé
 ahli soeni kang woeroek
 ming pangéran Pandjoenan adi
 raka tékad kaoela
 tau roro teteloe
 inggih poenika ⁴⁾ Jang Soekma
 kang kewasa ⁵⁾ kang kersa kang aningali
 kahoela datan oman

 anging poemika kabèh Jang Widi
 ingkang kagoengan ⁶⁾ çifat
 kahoela datan adarhé
 dan pangéran Pangajoen
 leng leng gémija atampi djati
 (woe)woeroeké sang molana
 déning oedjar ikoe
 karahos ing kabeneran
 dadya roemaos ing sisipé pribadi
 tékad kadjabariah

9

10

11

---

1) No. 107: pangéran.
 2) No. 107: ing.
 3) No. 107 zonder: kang.
 4) No. 107: poenikoe.
 5) No. 107 bij vergissing: kawoesa.
 6) No. 107 lascht ten rechte in: sakéhé.

22e Gezang; dichtmaat: sinom. (No. 107, p. 95.)

	marmané sedya amapas anglaloe alaboeħ patih nabda pangéran Pandjoenan soemanggah katoer ing raji sakèhé abdi-abdi kahoela sakabèh pan katoer dolen ping pitoe sadina kaoela soeka thahir baṭin moeng titip anak poetoe bala Pandjoenan	1
	kalajan raji moegia amaringana ing boemi kanggé awangoen gegetak pangané salami-lami kahoela arsa soemingkir maring gèn waringin pitoe arah angroeroe pedjak hoekoemé tiang anisip boten abalik ¹⁾ doemoegi ing wafat pisan ²⁾	2
47	raji djoemenga nata nama soesoehoenan Djati paneroesing iman moelja molana Djati mangsoeli boja semanten oegi aloek raka dados ratoe ingriki koela ingkang soemingkir wonten ing oekir pangéran Pandjoenan tangginas akésah	3
	kalih garwa asoesoepan ing alas pitoe waringin kotjap(a) laminé molana wonten djariah aperapti saking tepasan adi	4

¹⁾ No. 107: abalik-balik.²⁾ No. 107 zonder: pisan.

doepi kinarsa sahèstoe
 garwa amias poetra
 djaloë djanglar ingkang nami
 pangéran Pasaréhan lan istri kang ¹⁾ nama

ratoe Ajoe kang peparah
 noeli saking garwa djati
 mios poetra roro lanang
 ika ingkang dèn-arani
 pangéran Kelana adi
 lan pangéran sédang lahoetan ²⁾
 sapa tamboeh ing warti
 maring poetra ingkang nami
 Pasaréan ja ikoe winihing nata

kang anèng Tjerebon negara
 jata molana ³⁾ Djati
 anggelarakken agama
 singa kang tan anoet jakti
 pinerangan dèn-titih
 kadi ta(h) telaga ikoe
 radja Galoeh Koeningen
 Tji-amis miwah sagoeng ing-
 kang wangkot islam woes pada djimurahan

katjap ing abdi lan amat ⁴⁾
 doepi kang tan pinerangi
 islam karepé periangga
 ikoe Soemeðang lan malih
 Bandoeng Tjiandjoer ⁵⁾ doegi
 Bogor Djaketra lan Oedjoeng
 Banten mila tan kotjap
 ing amat ⁶⁾ kalawan abdi
 lami-lami akèh moenapèk kung tebah

5

6

7

1) No. 107 zonder: kang.

2) No. 107: Sédang lahoet.

3) No. 107: ing.

4) No. 107: kotjapa ing andi lan oemât.

5) No. 107: Tjandjoer.

6) No. 107: oemat.

	permila noeli dèn-pentjar radja Lahoet anitihi jang Djaketra miwah poetra Jasba- ¹⁾ kingkin anitibi ing Banten panagri	8
18	hadji Dzoe'liman aloenggoeh ana ing Padjadjaran radja Sengara anitih ing Tegal loear anggelarukan islam	
	laminé ingkang semana ratoe Kasoendan sampoen moeslim tan nana malang ing karsa tan antara ing alami ²⁾ soenan Ampél angemasi para wali sami koempoel ing Ampél ika paña amoelasara woes padni toemoeli para wali boebar ing indra	9
	Giri gadja(h) ika paña angasri soesoenan Giri djoemeneng ratoe pandita anata agama moeslim pangawat wétan sami tekèng Madoera anoengkoel ming soenan Giri liman juta ing kana persami moesawarah kang para wali sasanga	10
	ana hing pernah kang nama Giri keḍaton anenggih persami ³⁾ djangdji-djangdjian sampoen mawih ⁴⁾ kelad-kelid adjana ⁵⁾ ngiloeng ilmi	11

1) No. 107 te recht: Séha.

2) No. 107: lami-lami.

3) No. 107: para sami.

4) No. 107: mawa.

5) No. 107: adja ta.

miaka sanuir kekendoeng
 adjana timèdèngan
 wong sasanga dadi sidji
 ing tékad ¹⁾ adja ana silih deria ²⁾

ragemé ika asadya
 roeroehing pangoeni-oeni
 'aliman moetakaliman
 adjana nawala kapti ³⁾
 jata ika persami.
 anggelar oemeting ⁴⁾ qalboe(h)
 perkara dzating Allah
 kang wadjib tékad pa'abdi
 ning kaoela kang toetoeg teka ing awas

12

23e Gezang; ⁵⁾ dichtmaat: kinanti. (No. 107, p. 100).

sinoehoen Bonang amoewoes
 oetawi iman lan tohid
 ikoe woes ora kawilang
 djatining Allah poenika ⁶⁾ sih
 kang neboet sineboet Allah
 tan ana lianing maning

1

djatining Allah poenikoe
 pangawasaning kang abdi
 kang ⁷⁾ anama sawaktja
 oeripé tan oman ⁸⁾ malih
 sjech Madjagoeng ngandika
 kang arau Allah sajakti

2

49

1) In beide teksten constant تیقداد geschreven.

2) No. 107: sisilih deriah.

3) No. 107: ganti.

4) No. 107: oemeting.

5) Dr. Brandes had dit gezang tot vers 13, nr. 3 overgenomen. Ik volg de normale schrijfwijze doch overigens zonder verschil met Dr. B.

6) No. 107: ikoe.

7) No. 107: lascht in: woes.

8) No. 107: oeman.

toenggal tanpa roro toehoe
ananging si doedoe iki
atemené njata ika
ngandika sinoehoen Djati
oetawi kang aran Allah
tan nembah sinembah tapi

3

sanjatané ja ikoe
djatiné lianing iki
sinoehoen Kali ngandika
kang aran Allah sajakti
djabo-djeroné tan ¹⁾ lian
kaoela tan ngoeningani ²⁾

4

ming roro teteloenipoen
kang tan samar ing pangaksi(h)
waspada ing daloe siang
ia ingkang ³⁾ aningali
ia ingkaug tiningalan
sjech Benpong ngandika aris

5

kang aran Allah poenikoe
ia Allah ananging sih
doedoe ikoe ⁴⁾ nanging piambek oegi
molana Maghrib ngandika
kang aran Allah ja iki

6

nanging doedoe iki toehoe
jén ora namaha iki
pestiné sih koewen oega ⁵⁾
tan nana lianing maning
kang amoerba amiséa
sjech Lemah abang asroeh angling

7

kang aran Allah ja ingsoen
ingendi ⁶⁾ sih ana maning

8

1) No. 107 zonder: tan.

2) No. 107: ngoeningali.

3) No. 107: ikoe kang.

4) No. 107 lascht in: nanging ia.

5) No. 107: oegih.

6) No. 107: angendi.

	kang saliané sakingwang ¹⁾ semloe sjech molana Maghrib dépé poenika ²⁾ djasad sjech Lemah abang ³⁾ angling malih	
	ora mengkono jén isoen pon mahoe woes djangdji pasti ora nganggo kekendoengan moelané maksih dèn-sanggerib molana Maghrib sahoernja sampoen katedadjeng mangkin	9
	toemoeli djandika koekoem sjech Lemah abang ³⁾ angling malih koekoem tan wedi manira ingkang woes adjangdji pasti dingin Allah mengko Allah hésoek Allah kang sajakti	10
50	bari késah noeli moewoes kandjeng sinoehoen ing Giri oetawi kang aran Allah kadi gamboeh manggoeng ringgit sapa weroeh ⁴⁾ araningwang jén ta isoen angarani	11
	ia ikoe araningsoen nanging samengko woes angalih djoedjoeloek peraboe Sasmata pangéran Koedoes asroe angling oetawi kang aran Allah ora wiwilangan kadi	12
	anggané serngéngé ésoek kalawan soré atoenggil toemoeli boebar oelia maring Bonang ika asri	13

1) No. 107: wong.

2) No. 107 lascht in: si.

3) No. 107: bang.

4) No. 107 lascht in: ing.

soenan Bonang 1) tinengga
djoenieng ratoe ngajoegi

toemoeli boeharé sagoeng
para wali ika maring
Tjerebon angasri malèndra
soesoenan 2) Goenoeng djati
djoemeng ratoe pandita
sarta ngadegaken masdjid

14

agoeng ing Tjerebon 3) winangoen
tjipta rasa djeneng masdjid
ing tegal pangalang-alang
kadjeng saking endi-endi
saka-goeroe kang sekawan
sing Irak lawan sing Meçir

15

saking Djidah sartanipoen
saking peradja Bami'sra'il
woes dadi masdjid rahardja
maring Demak para wali
arsa ngangkat radèn Fatah
djoemenga ratoe djawi

16

24e Gezang; dichtmaat: asmarandana. (No. 107, p. 105.)

goenem ingkang para wali
ajoen ambedaha koëta
Madjapahit daraponé
angadeg 4) ratoe Demak
lakoe sarwi kang sarta
wangoen masdjid Demak agoeng
olia-olia boehoehan.

1

satka-goeroe sidji-sidji
doepi soesoenan Oendoeng ingkang

2

1) No. 107: soesoenan.

2) No. 107: soesochoenan.

3) No. 107 hier en elders veelal: Tjarlon.

4) No. 107: om de maat: angadega.

51	<p>kinarja sénapatiné angloeroeg ming Mahos-tikta woes piuapag ing rana déning dipati Teteroeng ramé ingkang perang moeka</p> <p>ora lawas ika noeli soenan Oendoeng woes soemalah ing peperangan dèn-amoeck mangko ¹⁾ déning sang Teroeng ²⁾ maha dipati aperkosa ³⁾ pon ika jatah sadeloer lira ⁴⁾ radèn Fatali Demak</p> <p>jatah dadi poenang masdjid para wali aselaja pereboeté ⁵⁾ ing qiblaté satengah mastani ika kirang lor qiblatira sawenèh ngaraní ikoe kirang ngidoel ika ⁶⁾ paña</p> <p>ojog-ingojog ngastani minger-minger poenang rengkang soenan Bonang kandikané aloek ⁷⁾ mangké tawaqoeſa mangké ing daloe kita anenedla ing Jang Agoeng ing leresé qiblat kita</p> <p>jata goemantara wengi para wali çalat hadjat doepi woes salam çalaté</p>	3
		4
		5
		6

1) No. 107: amoeké, zonder mangko.

2) No. 107: Teteroeng.

3) No. 107: aparkasa.

4) No. 107: rira.

5) No. 107: perboetan.

6) No. 107 ten onrechte zonder: ika.

7) No. 107: aloeng.

	ka'batoellah woes katinggal ¹⁾ saking karanggan Demak jata sami maswas sampoen sapalih doeginé kirang	
	kirang ngidoel wené ²⁾ malih kirang ngalor adan ika soenan Kali kandikané lah jén inggihmekatena ³⁾ tan amanggih wekasan poenika kalajan wahoë maksih perdongli pandoeka	7
52	énggal djoemieneng soenan Kali astané sampoen merga-merga ⁴⁾ madjeng ngidoel ika njawèl asta tengen maring ka'bah asta kiwa anggarap masdjid Demak woes dèn-getoek- -akeu kalawan Bétoe'llah	8
	woes getoek ika toemoeli soenan Kali sahdanira soemanugtu sami amonton waspadakena ing tingal lah mangké jén woes rempag gampil ngoetjoelaken soenggoe ⁵⁾ kang wonten asta kaoela	9
	jata para wali sami nabda inggih sampoen rempag dan ingoetjoelaken agé ka'batoe'llah sampoen sirna mangké ⁶⁾ para olia	10

1) No. 107: katinggalan.

2) No. 107: wanéh.

3) No. 107: mekatana.

4) No. 107: margagah zonder: sampoen.

5) No. 107: ngoedjoelaken soengkoc.

6) Ne. 107: maka.

anggoenem soesenan Koedoes
soemilih ¹⁾ ramanira

dadi sénapati maning
angloeroeg ming Mahos-tikta
kang sarta winoewoehané
soenan Djati pinerih rowang
pangawat koelon bala
miwah soenan Giri toemoet
pangawat wétan kang bala

lajan binaktanan peți
poesaka ratoe Palèmbang
woes perjoga ing ²⁾ lampahé
wong Madjapahit woes mapta
gagamanira mapag
tjoetjoeck sénapati Teroeng
lau poetra ing Madja-lengka

poenika ³⁾ rowangé malih
poetra kang anèng Panaraga ⁴⁾
woes sisih ing ⁵⁾ anané
poetra Panaraga ingkang
koelon pangawat bala
doepì poetra Madja-langoe
pangawat wétan kang bala

jata ika woes loemaris
kang soemedya ing perang
ajoen-ajoenan sadyané ⁶⁾
bala boeda mahabara
sakti sarta istidradj
bala islam sakti poendjoel
linewih sarta karamat

11

12

13

14

1) No. 107: soewélélh, lascht in: ing.

2) No. 107: sa.

3) No. 107: pinangka.

4) No. 107: Perna raga.

5) No. 107: sisi-sisi zonder ing.

6) No. 107: sadajané.

25e Gezang; dichtmaat: pangkoer. (No. 107, p. 110).

53	soenan Djati sandinira bebedongé kinirabaken aglis medal keṭèn joetan tikoes modjoed sing sangkan-sangkan paḍa njelawadi ¹⁾ anerah pasangoe leboer ²⁾ poenang tanda gagaman ing Madjupahit	1
	akèh pada anggolètèk ³⁾ jén pinatèn tikoes ika doemadi saja woewoeh kaṭahipoen jata woes pada moerak ⁴⁾ pikoekoehing ⁵⁾ djaran pikoekoehing soedoek dodoting pura ponggawa paḍa rowèk roentang-ranting	2
	soenan Giri sandirira ngoenoes doevoeng medal tawon kang lewih kaṭahé ika angeboek ming bale Madja-lengka jén sinikara dadi sangsaji woewoeh kaṭahé sing sangkan-sangkan sudaja sami ngantoeipi	3
	maring bala Mahos-tikta jata gègèr biloeloengan kapatì tamboeh réwang tamboeli moesoeh pidjer bingoen oesekan dadi ilang pikiré angroesak moesoeh paḍa ⁶⁾ oesekan periangga tan nama oewisé noeli	4

1) No. 107: njelawedi.

2) No. 107: leboer-leboer.

3) No. 107: anggolètèk.

4) No. 107: moerag.

5) Er staat: doch pikoe-pikoehing is geen woord, zoodat de r alleen op koe betrekking moet hebben.

6) No. 107 zonder: paḍa

	soenan Koedoes sandinira	5
	peti poesaka Palèmbang dèn-oengkabi	
	dadi ming langit djoemegoer	
	dadi peteng limengan	
	maring moesoeh dadi sangsajaning iboer	
	lir wengi dadak-dadakan	
	bala islam ngarangseg wani	
	bala boeda koendoer moelak	6
	loemajoe saparan ¹⁾ loemaris	
	boerakrakan sirna laroet	
	poetra nata loemadjar	
54	maring goenoeng Lawoeh soesoepan sattoehoe	
	dipati Teroeng loemadjar	
	ing negarané pribadi	
	wali teteloe akarsa	7
	anglebeti ing poera Madjapahit	
	tan tebah lan rempagipoen	
	jata sampoen apoerba	
	sagoeng ponggawa Madjapahit ing waktoe(h)	
	sakala ikoe tan nana	
	kang doewé enges sawidji	
	malah sampoen binongkokan	8
	radja gagaman Madjapahit atitig	
	ratoe Madjapahit goepoeh	
	sareng sampoen mengkono	
	aglis ngalap tjoetjoepoe koeripanipoen	
	pinèlètakan ing sada	
	lanang pinandjer toemoeli	
	paða wiang miber mérad	9
	karaton anggolèndang ²⁾ soewoeng toemoeli	
	parbajaksa Madja-langoe	
	binoebrak ingoesoengan	
	maring Demak kinarja soerambiniipoen	

1) No. 107: saparan-paran.

2) No. 107: anggoelindang.

	kang masdjid ana ¹⁾ ing Demak wali titiga woes moeli	
	mantoek maring koeta Demak angasrèni rangga Bintara ngadek hadji tanah djawa kang aloenggoeh ing Demak ngadeg ²⁾ soeljan pan doe'a ³⁾ para walioe'llah woes qabael kèdèp ing sasabdanira satjipta-tjiptané dadi	10
	moeng ika dipati ika ing Teteroeng dèrèng kersa noengkoeli ⁴⁾ ja déning kerananipoen roemahos darbé dosa amedjahi soenan 'Oendoeng ika takoet ⁵⁾ soenan Koedoes menawa noeli ika males poelih	11
55	malesaken ramanira noeli soenan Koedoes noeloeng wawarti soerat kang marang Teteroeng jen èstoe déwékira walioe'llah mangsa arsaha kang ikoe males poelihaken rama pan sami adarbé ⁶⁾ pasti	12
	dipati Teteroeng malah répé manahé ngandel oedjaring toelis mangsa babada kang èstoe daradjat walioe'llah woes dèn-bongkoki gagamané doemioeloer sedya toengkoel maring Demak tobat maring wargi peribadi	13

---

1) No. 107 zonder: ana.

2) No. 107: maha.

3) No. 107: pan doe'ané.

4) No. 107: noengkoela.

5) No. 107: ming.

6) No. 107: oeroebè.

26e Gezang; dichtmaat: midjil. (No. 107, p. 115.)

doepi woes tobat noeli den-tari ing wibawa loenggon kapatian ing Demak mangkin ¹⁾ tanda Teroeng atoeré ririh kasoehoen sih hadji moegi sih doemoeloer	1
kahoela sadya ning andera pati tobat ing Jang Manou ²⁾ kahoela sakalangkoeng sangeté nelangsa medjahi wong moeslim jata dinoeloeran iki sedyaning anglampoes	2
sarta balané kang sami asih dén-adjak apanor ming alas-alas ming panditané malah lami katedah nami ³⁾ ing édjé kang mastani poenikoe	3
pangéran Palakaraning wali woes ingkang semono para wali sasanga boebaré maring Koedoes ika angasri soenan Koedoes dadi sang pandita ratoe	4
anèng Koedoes woes asita siti agama goemolong ing sahuesa djawa islam kabéh tan nana kang malang toemoeli bar(a)kah para wali ing ridha Jang Agoeng	5

1) No. 107: mangkané.

2) No. 107 heeft dezen regel en den voorafgaanden niet.

3) Dit vers komt daarblijkbaar een regel te kort.

	lami-laminé asita siti ing Demak keḍaton ingadènan sa-asri-asriné patoekangan sing ¹⁾ Madjapahit radèn Sepet nami ingkang wangoen datoek	6
	lamining asita poeragami soelṭan Demak ²⁾ mangko woes melebet bé'at sabeneré maring kandjeng sinoehoen Djati paneroesing 'arif marahing Jang Agoeng	7
56		
	lami gènè goegoeroe ing Djati gènira menggoeron ³⁾ soelṭan Demak poerochita mené saking katarina ing 'ilni agoe-agoe ⁴⁾ adi roeroebahipoen	8
	mangoenaken koeta Tjerebon apti miwah seri keḍaton Tjerebon toenggal raden Sepet mangké ⁵⁾ ingkang toekang sing Madjapahit ingkang wangoen poeri parek dalem agoeng	9
	malah soenan Djati woes sinoeng ⁶⁾ sih bala koeren ⁷⁾ ing wong limangatoes serta gegeḍéné kang ⁸⁾ nami ki Koewoeh dipati derapon angladosi kersané sinoehoen	10

1) No. 107: sang.

2) No. 107 zonder: Demak.

3) No. 107: amagooron.

4) No. 107 ten rechte: agoeng-agoeng.

5) No. 107: mangko.

6) No. 107: sining.

7) No. 107 zonder: koeren.

8) No. 107 zonder: kang.

	miwah poetriné Demak kang nami ratoe Njawa mengko dèn-atoeraken maring goeroené soenan Djati boja tampani jén menggah ¹⁾ peribadi moeng ginawé mantoe	11
	tinepoeng kerama djati kang maring pangéran goeng anom ora lawas toemoeli soemèrèn pangéran goeng anom akanin déning badjag dadi lajoné ming moendoe	12
	doepi ratoe Njawa ika nangis sanget rara panor njoengkemi ing padané mertocané lara kerana ²⁾ mintah kasih ing oeriping laki doemadi sinoehoen	13
	angandika baji ora mati likinira mangko doek ngandika semana tan soewé majit ngelesed ajoen tangi sinabdan toemoeli djangdjining Jang Agoeng	14
57	toemoeli lajon arerep malih sinaré ing enggan moendoe katedah ing padalemané ³⁾ pangéran Sédang lahoet nami lamining bađami linironan soenoe	15
	pangéran Pasaréan kang pinerih kerama ⁴⁾ kang sedjatos	16

1) No. 107: mangko.

2) No. 107: karoena.

3) No. 107 pandalemé, zonder: ing.

4) No. 107: karamat.

maring ratoe Njawa sasoekané
 ingkang rama woes angrempagi
 sedép ing akrami
 merna anak poetoe

doepi madé mangoen sanding ardi
 açal tigang enggon
 saking Demak ing moela-moelané
 doepi boedi djadjar ingginggil
 açal tigang parni Padjadjaran oeloe

17

27e Gezang; dichtmaat: doerma. (No. 107, p. 120.)

wonten déné kang akarja wawangoenan
 ing goenoeng Semboeng adi
 poenika ki Goesa
 toekang saking Kerawang
 rowangé papat kang dadi
 djoeroe pasiram
 ing ajoen ¹⁾ sang adjati

1

noeli soesoenan Djati ing kana raghab
 kalajan ingkang abdi
 poetri ratoe Tjina
 tatapi boja lawas
 noeli poetri Tjina mati
 noeli soesoenan
 loenggoeh ²⁾ ing Pakoengwati

2

ing sadalem ing kiتا Tjerebon kang ana
 madjek saloring kali
 kang nama karijan
 ngoelon anamping wètan-
 -ning pasabinan amatis
 ngalor toemeka
 kidoelé gedèng kiring ³⁾

3

1) No. 107: ajoenan.

2) No. 107: linggih.

3) No. 107: kering.

	angaladjoer ngétan ika woés matepiān kali pabéan dadi sadjawining kiṭa pangawat ingkang wétan toeroet segara anepi atepoeng gelang ngidoel karijan maning	4
	namaning koēta Tjerebon nenggi(h) winarna sang Esoe nama djati doepi ingkang nama dalem agoeng winarna ikoe sang Sirroe'llah ngarsi	5
58	mangka ¹⁾ nama masdjid agoeng winarni	
	sang Tjiptarasa nama masdjid ika ²⁾ kang anèng Pakoengwati djihat qiblatira pon kadi masdjid Demak jasaning kang para wali sigegen ika ³⁾ ingkang agena-gena ⁴⁾ poeri	6
	kotjapa para wali woloe patjareman ⁵⁾ wonten ing kawah oekir Tjaremé woes wignja samja amitjara dangoe-dangoening agosṭi sang sjech Lemah abang pon kadi doek ing oeni	7
	ambabar tékad sinendöch datan kena basané mapan oewis	8

1) No. 107: maka kang.

2) No. 107: sang Tjiptarasa namaning masdjid Demak ika.

3) No. 107: ingkang.

4) No. 107: kang agenah-genah.

5) Dr. Brandes had dit gezang van af vers 7 tot gezang XXVII, vers 18 achter zijne inhoudsopgave overgenomen.

djangdji miak werana
 ing dingin mapan Allah
 ing mengko Allah sadjati
 ing bésóek Allah
 noeli pada dèn-ringring ¹⁾

sinelan sabda sinoehoen Giri gadjah
 endi reko perjogi
 doemadi wedana
 pangeloening olia
 kita djawi aloek ²⁾ kali
 kita atoet ³⁾
 jabèng Kali djaga adi

kita pinangkakaken pangarep ⁴⁾ kita
 déning sih ikoe sidji
 pada-pada djalma
 tan ajoen araghah
 ming bangsa doenja sademi
 raghabé njata
 maring acharat djati ⁵⁾

para wali wowoloe rempag ing karsa
 soenan Kali mangsoeli
 mangké ta sadéla
 rawoeh ingkang parjogi.
 dadi panghoeloening wali
 noeli sanjata ⁶⁾
 woes ⁷⁾ rawoeh soenan Djati

para wali wowoloe toemingal njata
 waspada gènja anglingling
 noer-boewaté padang
 soenan Djati poenika

9

10

11

12

1) No. 107: dèn iring-iring.

2) No. 107: eleng.

3) No. 107: toeta.

4) No. 107: pangérep.

5) No. 107 zonder: djati.

6) No. 107 voegt toe: sadéla.

7) No. 107 zonder: woes.

	komarané angoengkoeli barakahing babar ing boemi Makah malih	
59	sarta woes tinemoe lan djeng rasoeloe'llah ika soesoenan Djati pinangka wedana tinoet déning olia kang ana hing noesa Djawi doenja achirat mapan mengkana oegi.	13
	kang dèn-roeroe bénjang ing arah-arah mahsjar ¹⁾ loro dèn saking achir rempagira sedaja ming masjid Tjerebon arah angasrèni wali malih derapon dadya sapoeloeh ingkang wali	14
	ja ikoe pangéran Maqdoem tjangkangira ing masjid Tjerebon lami para walioe'llah paña sadjoemrah séwang gilirané angimani doepi tetkala giliran soenan Kali	15
	pangéran Maqdoem moeparèk manahira esjak ²⁾ ma'moemé dadi sabab soesoehoenan Kali tan nganggé qir'at anggahèng anggajem ³⁾ gosti nanging woes awas ing gerendjeté kang mantji	16

1) No. 107: bénjang ararah mahsjar.

2) No. 107: esal.

3) No. 107: oenggahing anggalajem.

28e Gezang; dichtmaat: poetjoeng. (No. 107, p. 125—126.)

	jata ingkana molana Maghrib amoewoes saba'daning çalat maring seri Maqdoem djawaré hé raji Maqdoem ¹⁾ pakanira katedlah ²⁾	1
	saking deradjating para wali kang loehoeng karana déning sjak pakanira doek ma'moemé pangéran Maqdoem atoeré toemarima	2
	sinten kang ajoen ³⁾ anjingkirana hoekoem ming 'Azza wa Djalla woes pandoem koela seméné noeli lami-lami noedjoe maring sasi(h) ciām	3
	dina isnèn tanggal ping sakawanipoen sami moesawarah ing masjid agoeng pernahé pon mengkana malih tékad sjech Lemah abang	4
60	ambabar tékad sampoen ping tiga waloe kadoekira wangkal- (!)ing sabda njatah ⁴⁾ pinantjén jén badé koekoem saba'daning riaja	5
	wangsoelané sjech Lembah abang ia sjoekoer tan asadya siwa ing tékad kang woes tjoemanṭèl ing telenging ⁵⁾ sirroe'llah tan kena obah	6
	dingin Allah mengko Allah mapan èstoe ing bésöek pon Allah sarwi késah tan asoewé jata lastari kang poedja-poedja ⁶⁾ islam	7

1) No. 107 zonder: Maqdoem.

2) No. 107: katedak.

3) No. 107 mist twee regels, van af: . . . . . ma'moemé, tot en met: ajoen.

4) No. 107: jata.

5) No. 107: telenging.

6) No. 107: poedji-poedji.

	doepi ba'da riaja ika akoenpoel para walioe' llah sjech Lembah abang datan soewé dèn-atöeri basané jèn ora nana	8
	sjech Lemali abang tatapi Allah kang modjoed doepi ingatoeran toean Allah ngarawoehané maring masdjid basané jèn ora nana	9
	Allah tatapi sjech Lemah abang kang modjoed noeli ingatoeran ika ¹⁾ sakaroné sjech Lemah abang kang sartané toean Allah	10
	jata rawoeh ing masdjid énggal woes sinoeng doehoeng Kança naga soenan Djati kagoengané ingoeloengaken ming soenan énggal ²⁾	11
	soenan Koedoes angartos jata agoepoeh ika sjech Lemah abang pinardjaja tanpa soewé sinoedoek djadjané goemamberang tan pisah ³⁾	12
	dèn-goejoní déning para wali moewoes wonten ta Jang ⁴⁾ Soekma kadi séla ing atosé noeli pinindo dadya teroes kang djadja	13
	moebal ⁵⁾ loedira ja ⁶⁾ peṭak woes atiroe ⁷⁾ patining ⁸⁾ kelapa doek semana pan toenggalé	14
61	dèn-goejoní wonten ika Jang Soekma	

1) No. 107 lascht in: baja.

2) No. 107: ingoengaken ming soenan Koedoes énggal.

3) Dr. Brandes merkt terecht op: lees pasah. Ook No. 107 heeft pasah.

4) No. 107 verkeerdelyk: tiang.

5) No. 107: moebal-moebal.

6) No. 107: -nja.

7) No. 107: mempoer, zonder: woes atiroe.

8) No. 107: kadi patining.

metoe getih poetih kaja tjatjing ikoe sakedap loedira abang mèrèt ing roepané sigra ngesoet napsoe ¹⁾ sapisan woes moesna	15
noeli ²⁾ ilang katoet ragané ja ³⁾ ikoe dèn-goejoni ana djalma sampoerna patiné djisimé mérad ika kadi siloeman	16
noeli woedjoad malih lajon ika woes atoehoe pinoelasaréa déning para wali kabèh siniraman sinalataken perjoga	17
noeli ana sewara ingkang karoengoe sabda tawang-tawang ⁴⁾ tapi ia soenan Tjerebon dadi ratoe merdika tan kaparéntah	18
teka ing anak-poetoe tatapi ing ⁵⁾ bésöek bésöek lamoen aha kebo boelé kahanané anak-poetoe bésöek adja katamboehan	19
soenan Djati loemiat maring loh mahfoedh inggih pan sanjata kadi mengkana toelisé dadi soenan ⁶⁾ darbé ing pangandika	20
hé anak-poetoe sakabèh lahi ing bésöek jén woes tedak sanga saking isoen sajogjané paña babak ⁷⁾ déwèk kasapangatan ⁸⁾	21

1) No. 107 ten rechte: napas.

2) No. 107 zonder: noeli.

3) No. 107: talah.

4) No. 107: tabang-tabang.

5) No. 107 zonder: ing.

6) No. 107 lascht in: Djati. zondei: ing.

7) No. 107: babaka.

8) Van: شفاف.

29e Gezang; dichtmaat: megatroe. (No. 107, p. 130.)

	jata ika sjech Lemah abang kang papoetjoek kang para wali lalis ¹⁾ doepi wekasaning lampoes ikoe kandjeng soenan Kali sjech Leniah abang woes kinahot	1
	ing Pamelaṭèn enggèn sinaréhipoen doepi woes pitoeng latri kersaning wali satoehoe angeḍoek ²⁾ ing majit kaja apa ³⁾ ingkang semono	2
	doepi dèn-temoe lajoné sarta amoewoeng ⁴⁾ ana koeḍoep melaṭi sapasang permilanipoen minashoer kahoena koeni ⁵⁾ déning pandalemèning wong	3
62	astana Pemelaṭèn kang ja ikoe ika woes lami-lami para wali ika noenggoe sagelar-gelaré malih nerambah agamaning wong	4
	jèn ing Djawa soelṭan Demak wengkonipoen ratoe djawa agami 'adil ing sahoekoemipoen dèn-linggihi ika saking koeta pasisir Tjerebon	5
	ja Tjerebon negara kung awèt ikoe soelṭan poenikoe ⁶⁾ lalis goemanti ming soenoe	6

1) No. 107: kalis.

2) No. 107: ingedoek.

3) No. 107: kajapa.

4) No. 107: amoeng.

5) No. 107: kahol nakoni.

6) No. 107: soeltan Demak tan lami.

	pangéran Sabrang lor dadi soelṭan Demak ing kedaton	
	tatapi ika boten lawas ṭoemoet toemoeli lalis malih kagentèn ing rājinipoen raden Terenggana doemadi soelṭan Demak ing kedaton	7
	kang memantoe dipati Padjang woelangoen nama ki djaka Tingkir soelṭan Demak ingkang ikoe kang goeroe ming soelṭan Kali soesoenan Kali kelakon	8
	dèn-pondong ming Demak djoemenga ratoe soepados soenan Kali kandikané boja isoen raghab maring doenja kaki balikan iki keraton	9
	jèn ana soekané si dipati poetoe bésoek jèn oewis lalis ramanira kijen lakoe dimoné Padjoeng moeponi ¹⁾ ing noesa Djawa kaperabon	10
	doepi sira si dipati bahé loenggoeh doepi isoen sih oerip malih désa Adilangoe désa kang ora nana ²⁾ ḥaçil enggon isoen adèdèpok	11
63	jata soeka-manahé dipati poetoe mila ika doemadi sasirnaning Demak ikoe anèng Padjang ngadeg hadji moeponi djawa sang katong	12

1) No. 107: moempioni.

2) No. 107: orana.

masjhoer soelṭan Padjang rēhing linggihipoen ing Padjang panegari milané dipati poetoe kinatelah ing pernami soenan Perwata dining wong ¹⁾	13
moemponi sa-Demak bahé kang winengkoe maring Mangkoe rat djawi sabab Padjang kang amengkoe titahé djeng soenan Kali lami-lami ning rereton ²⁾	14
noeli kagenfi Metaram amengkoe ing sakabèh rat ³⁾ djawi woes djoemeneng ika ratoe soelṭan Metaram rèh linggilh ⁴⁾ ing ⁵⁾ Metaram seri kaḍaton	15
doepi soelṭan Padjang amoehoeng amengkoe sa-Padjang bahé mari ⁶⁾ angerèh djawa sampoen manten ⁷⁾ sabab Metaram kang dadi wengkoning ⁸⁾ djawa keḍaton	16
pon ja rempaging para wali èstoe toelis loh mahfoedh kaksi milaning adarbé roempoeg ⁹⁾ saka lisiking joeni amindah-mindah kaperabon	17

---

1) No. 107: soenan-soenan para wati dining wong.

2) No. 107: reraton.

3) No. 107: ratoe.

4) No. 107: inggilh.

5) No. 107 zonder: ing.

6) No. 107: mawi.

7) No. 107: mantoen.

8) No. 107 mist dit woord.

9) No. 107: ing.

30e Gezang; dichtmaat: ladrang. ¹⁾ (No. 107, p. 135.)

	doepi soelṭan Padjang sasamipoening lalis loentah sarma ing ²⁾ poetra dèn-asrèni ³⁾ ngadeg dipati nama soesoenan Padjang	1
	ja sarmané soelṭan Maṭaram poeri ia talah ing Tjerebon maksih aweting ⁴⁾ doeroeng ngalih-alih kang nama negara	2
	doepi poetranè ⁵⁾ kāndjeng soesoehan Djati ingkang nama ratoe Ajoe rangda saking soelṭan Demak kerama ming wong agoeng sabrang	3
	kang olich warisan gamelan soekati saking Demak inggih ratoe Ajoe goesti doepi kerama wong sabrang ingkang anama	4
	ratoe bagoes Façel kang arahé poetih tjarem kerama mios poetranipoen isteri ing nanna ratoe Nawati-rarasa ⁶⁾	5
64	doepi agoeng pinakeramakaken maring ingkang poetra pangérán Pasaréan ing -kang nama pangérán dipati Pakoengdja	6
	inggih dipati ingkang séda ⁷⁾ Kamoenig noeli ika	7

1) Behalve de eindklank van den eersten regel, en de lengte van den tweeden regel, die zes lettergrepen zou moeten tellen, ook voor ladrang (= mas koemambang), is de maat veeleer regelmatig poetjoeng.

2) No. 107: ingkang.

3) No. 107: — istréni.

4) No. 107: awit.

5) No. 107: poetriné.

6) No. 107: Wanawati rarasa.

7) No. 107 lascht in: ing.

mios poetranipoen malih kang nama pangéran agoeng Pakoeng radja	
ora lawas soenan goenoeng Djati lalis kang negara	8
pangéran agoeng kang tampi djoemeneng panembahan ratoe Pakoengdjá	
kang olih kerama poetri Padjang kang nami ratoe emas	9
sa-Padjang ika djenenging wadon ajoe toer bisa maring apria	
malah ika panembahan ratoe lami anèng Padjang	10
nembelas tahoen toemoeli mantoek maring Tjerebon noeli apoepoetra	
nama pangéran adipati Pakoengwati ¹⁾ kober tembé momolo sigra amlesat	11
maring Banten èsmoené Banten kang dingin gadangira	12
ngadeg soeltan karihin noeli Tjerebon ²⁾ ngadeg soeltan anèng woentat	
jata masjid agoeng sampoen ingadèni waloejakaken ³⁾	13
kaungadi woes djinis moeng momolo dèn-gawé dadi apapak ⁴⁾	
mapan ika sakarsané soenan Kali ora iwang	14
sesemon ⁵⁾ woes ora lantjip panembahan ratoe andérèk ing karsa	

1) Hier zijn in No. 36 twee regels weggevallen. No. 107 vult aldus aan:

..... Pakoeng wat
ora lawas masjid agoeng kobar ..... enz.
masjid agoeng Pakoeng wat
kobar .... enz.

2) In No. 107 ontbreken de derde regel en de eerste twee woorden van den vierden regel.

3) No. 107: dèn-waloeja

-kaken kang ..... enz.

4) No. 107: anapak.

5) No. 107: sesemoné.

	tan lawas panembahan ratoe kawingkis dèn-perih séba ing Maṭaram ¹⁾ woes ngastoeti ²⁾ miwah panembahan Banten pon mengkana	15
	mila panembahan Banten angandjali kerananira ³⁾ aningali soenan Kali salinggihé ana ing balad ⁴⁾ Met̄aram	16
	paḍa-paḍa bareng soenan Kali lalis jata sedya Banten ika amanèni kadoegi késah ḥadji aminta ridha	17
	saking soelṭan Mekah sampoen dèn-idzini jèn ngadega ⁵⁾ soelṭan ing Banten negari sarawoehé ḥadji noeli ngadeg soelṭan	18
65	jata soelṭan Met̄aram tan anglilani noesa Djawa dèn-adegi soelṭan kakalih malah perang Banten kalawan Met̄aram	19
	pinten-pinten laminé ingkang adjoerit tan nana kang angalahi salah ⁶⁾ sidji soelṭan Met̄aram amèt seraja welanda	20
	mila dèn-rega-rega ⁷⁾ welanda sidji jèn matia soelṭan Maṭaram aperang ⁸⁾ patoekoené welanda sidji kang pedjah	21

1) No. 107: ngastoeni.

2) No. 107 veelal: Met̄aram.

3) No. 107: karana soenan.

4) No. 107: bala.

5) No. 107: mađega.

6) No. 107: sada.

7) No. 107: dèn-réga-réga. zonder: mila.

8) No. 107 ten rechte: aparing.

sèwoe réjal regané kang koelit poetih parandénira ¹⁾ soel̄tan Met̄aram neðoeni ²⁾ pinten-pinten reregan kang dipoen-étang	22
datan lami toemoeli ana panjapih ja welanda djinderal Pinter reboet ³⁾ kang nami bagoes kertané bisa anjapilh perang	23

3le Gezang; dichtmaat: dandang goela. (No. 107, p. 141).

basadjané wongagoeng welandi ming soel̄tan Banten atoer pitanggi ⁴⁾ toean soel̄tan soesokeré manira ingkang nanggoeng ⁵⁾ ming ⁶⁾ manira aneda boemi kang dadi milik ingwang ⁷⁾ soepaja ⁸⁾ toemoewoh sedenga enggo ⁹⁾ gawé oemah lan sasadya koela dagang anèng ¹⁰⁾ Djawi adjana kang njangketra ¹¹⁾	1
soté mengko jèn sampoen sajakti(h) soel̄tan Met̄aram woes kahalpoeka ing manah loeloes longsoré soel̄tan Banten amoewoes ia talah isoen njoekani ing sakarepanira kang semono ikoe sok oega dadia ardja	2

1) No. 107: parantsira.

2) No. 107: neðani.

3) No. 107: Piter boet.

4) No. 107: pitenggali.

5) No. 107: anagoeng.

6) No. 107: moeng.

7) No. 107: kang wang.

8) No. 107: soepajané.

9) No. 107: sedeng nganggo.

10) No. 107: dagang-dagang nèng.

11) No. 107: njangkreṭa.

loentah lampah wong agoeng welanda maring
Metaram abesadja

66

ing radja Metaram dèn abedami
soemandi toewan agoeng perbéa
lami tan ana peraghaté¹⁾
pon woes sami jèn kétöeng
lan açiling negara sidji
aloekta²⁾ sih ja éndah
ing Banten angratoe
moeng kang³⁾ pesti kapoenloetan
poenapa bahé kang saroepa oepezi
naban tahoen toer ésak

3

ana déné ingkang walang galih
ing bok wong Banten wani djabela
lewi h saking lelekeré
wong welanda kang nanggoeng
mangka soeltan Metaram ririh
ngandika soemembadan
ja talah katèngsoen
anoeroet sakertanira
lah wong Banten kon metoe patoegoer djalmui
saben tahoen wong saserahan⁴⁾

4

silih ganti kang pinangka dadi
oepetiné maring seri⁵⁾ Metaram
lakoe bok ora semono
baja tan idép isoén
wong agoeng welanda nanggohi
sarta sila atoeran
sawoesing kadyèkoe
ing sakèhé toeloengingwang
ing salami-laminé angréwang djoerit
mengko jèn sampoén karta

5

1) No. 107: peragaté.

2) No. 107: aloekan.

3) No. 107: kapasti.

4) No. 107: sasra.

5) No. 107: sira'.

	kaoela neda kewasa ing boemi kang sahèstoe dadi milik kaoela sepala soepaja kanggo agawé oemah amoeng sahambaning loemping sawidji lan adjana njangkreta ing padagangisoen ¹⁾ soeltan Metaram sembada wong agoeng welaunda ming Banten woes dadi kartané njapih perang	6
	wong Banten doemoeloer anjahosi patoegoerau wong sèwoe ming Metaram kang pinangka bedaminié djénderal mindah aloenggoeh ing boemi Djaketra kang dèn-perih ²⁾ terang lan ratoe djawa ing salakoenipoen anggelar-gelar padagang poetra Djaketra akèh ³⁾ njelawadi amoesoeh ming welanda	7
67	poetra Djaketra toeroené dingin radja Lahoetan ika kadoega perang lan welanda mangké bedah Djaketra ikoe dénings ⁴⁾ welanda dèng ⁵⁾ poengloe tahi marmané ingaranan Batawi ⁶⁾ ikoe nenggil ing tahoen welanda sèwoe nem-atoes sapoeloe ika kawit -tanira ana djénderal	8

1) No. 107: gagatisoen.

2) No. 107-parih.

3) No. 107 lascht in: kang.

4) No. 107: dèng.

5) No. 107: dèn.

6) No. 1907 lascht in: meka.

ing noesa Djawa ja ika noeli
 sjech Joesoef ana ing désa Karang
 anjelawadi anané
 maring welanda kadoeg
 dadi perang ika kang dadi
 pamoekira welanda
 aran Martinoe
 asarja lawan wong sabrang
 radja Bima radja Goea malah dadi
 sjech Joesoef ika mérad

pan Martinoe djaja ing adjoerit
 anama ika kapitan Karang
 doepi negara Tjereboné
 maksih sésébanipoen
¹⁾ Metaram tan kangkat wani ²⁾
 panembahan ratoe sirna
 kaganti ing poetoe
 djoemeneng malih panembahan
 doek aséba ³⁾ Metaram ika lalis
 sinarèng Girilaja

9

10

32e Gezang ; dichtmaat : sinom. (No. 107, p. 147.)

poetra Tjerebon kali(h) djoega
 maksi(h) ana ing Metawis
 noeli ana titahira
 soeltan Banten meñoek dadi
 poetra Tjerebon sekali(h)
 ingadegaken sang ratoe
 dèn-asri namanja soeltan
 ia Banten kang ngoewati
 dalah poetra Tjerebon tan wani mantoeka

maring Tjerebon kerananira
 adjrih ming Metaram hadji

1

2

¹⁾ No. 107: ming.²⁾ No. 107: adl.³⁾ No. 107 lascht in: ing.

	mangka soel̄tan Banten minta(h) maring djénderal kang doemadi andel-andeling adjrih ¹⁾ mangka rékané satoehoe welanda binaktanan kapitan Karang kang nami derapon toemindih ing Tjerebon nagara	
	angraksa saloenggoehira soel̄tan ing Tjerebon sekali(h) amoeng soel̄tan keda(h) moelat ing sakareping welandi adjana sangkeret kardi ing sadagang-dagangipoen ²⁾ ingkang aran welanda lah ikoe kawité dadi ana welanda anèng Tjerebon negara	3
68	soel̄tan sakalih woes natah kasepoehan miwah malih kanoman sagelarira ing Tjerebon asilapoeri ³⁾ ora lawas toemoeli bedahing Metaram ikoe kena ⁴⁾ dèng Kartasoera lah adi ⁵⁾ pedjahing pinatji ⁶⁾ sésébané sagelar-gelar rira ⁷⁾	4
	ing Tjerebon lagi sekala ⁸⁾ pangéran arja malih negara ing katjerebonan ing Kertoesoera ⁹⁾ doek dadi	5

1) No. 107: djoerit.

2) No. 107: ing soedagang agengipoen.

3) De tweede, derde en vierde regel ontbreken in No. 107.

4) No. 107 zonder: kena.

5) No. 107: dadi.

6) No. 107: pandji.

7) No. 107: -nja.

8) No. 107: segala.

9) No. 107: kartasoera.

soel̄tan nanging tan lami
bēda(h) malih ika datoe
Kertasoera dénira
kang linggih ing Sala dadi
ratoe djawa mengko ing sagelarira

doepi ing Tjerebon sekala ¹⁾

pon maksih awèt alinggih

²⁾ momolo astana wis

tiba remoek lah ing rikoe

pernistāning ³⁾ Lemah abang

doek dingin ⁴⁾ ngila-hilani

ing wong anom amoeng adarma ⁵⁾ loemampah

tan lami noeli konggahan

Tjerebon ⁶⁾ Parasman noeli

tan lami malih konggahan

Inggres anitih negari

kahanané doemadi

ratoe agama peroetoe

sami dèn ⁷⁾ tjoemponana

ing sagelarira oerip

Banten Tjerebon Jogja Sala woes kabawah

doepi tetelanira

saking tetkalaning kawit

ing Tjerebon anama soel̄tan

ing kanoman soel̄tan goesti

ingkang nama Badroe'ddin

noeli ika kang toemoeroen ⁸⁾

ing poetra ingkang nama

soel̄tan anom Hādhiroe'ddin

noeli toemedak ing poetra ingkang anama

6

7

8

1) No. 107: segala.

2) No. 36 komt hier twee regels te kort, No. 107 vult aldus aan:

. . . . . alinggih

maka witing rengka

woes ing tedak sanga dadi

momolo. . . . . enz.

3) No. 107: partoestāning.

4) No. 107 zonder: dingin.

5) No. 107: darmané.

6) No. 107: lascht in: déning.

7) No. 107 zonder: dèn.

8) No. 107: noeli toemedak ikoe.

	soelṭan 'Alimoe'ddin nedak malih maring ingkang nami soelṭan Chairoe'ddin mengkana toemeḍak soelṭan kang nami djeng soeltan Imāmoe'ddin toemoeli tedak poenikoe soelṭan anom kang nama djeng Moehammad Qamaroe'ddin ja ikoe oengkaraning peradja kanoman	9
	doepi anèng kasepoehan kawit-kawitané dadi ana djoemeneng soelṭan ikoe djeng Aboe'lmaķārim	10
69	toemoeli tedak' maring soelṭan Djamāloe'ddin ikoe tedak ning soelṭan nama djeng Moehammad Zainoe'ddin noeli teḍak maring soelṭan ingkang nama	
	Tādjoelāsiqīn Moehammad Zainoe'ddin toemeḍak malih soelṭan Çafijoe'ddin ingkang masjhoer soelṭan Batang hadji kaganti ingkang raji soelṭan moeda djenengipoen Hasanoe'ddin toemeḍak soelṭan malih ingkang nami Moehammad Djoharoe'ddin namaning besar	11

33e Gezang; dichtmaat: kinanti. (No. 107, p. 152.)

noeli ganti ming sedoeloer
soelṭan sepoeh ingkang nami
Moehammad Sjamsoe'ddin néka ¹⁾
oengkara kasepoehan seri
doepi soelṭan panembahan
moeng teloe teḍak nitihu

---

1) No. 107: fkl.

dingin panembahan agoeng
 ia panembahan goesti
 kang sadjadjar witing soel̄tan
 noeli kapindo kang nami
 panembahan To perlaja
 kaping teloe ¹⁾ maning nami

2

panembahan noeli oewoes
 doepli soel̄tan katjerebonan awit
 saking ingkang nama pangéran
 Arja Tjerebon asiwi
 djeng soel̄tan Merta widjaja
 kaganti déning kang raji

3

soel̄tan Adiwidjaja ikoe ²⁾
 kang ³⁾ toemoeli ika kaganti
 déning kang mantoe anama
 soel̄tan Aboe hawat ⁴⁾ noeli
 ora nana loentanira
 doepli ing Banten negari

4

ingkang kawit-kawitipoen
 kandjeng soel̄tan Aboe'lmafāchir
 Maḥmoed 'Abdoe'lqadīr nama
 djeng soel̄tan agoeng Kanari
 noeli kaganti ing poetra
 kang nama Aboe'lma'āli

5

Aḥmad kandjeng soel̄tan agoeng
 Kartajasa noeli ganti
 sing ⁵⁾ kang poetra ingkang nama
 Aboe'lfatāḥ ingkang nami
 soel̄tan agoeng Tirtajasa
 ia ikoe kang ngasrèni ⁶⁾

6

-
- 1) No. 107: teloehé.
  - 2) No. 107: agoeng.
  - 3) No. 107 zonder: kang.
  - 4) No. 107: Hajoeh.
  - 5) No. 107: ming.
  - 6) No. 107: ngistrèni.

	soel̄tan Tjerebon pon ja ikoe kang toeloeng bawah narpati noeli ganti ming kang poetra soel̄tan 'Abdoe'lqahār noeli ganti poetra ingkang ¹⁾ nama djeng soeltan Zaina'l'ābidīn	7
70	noeli ganti maring soenoe djeng soeltan Zaina'l'ārifīn noeli ganti maring poetra djeng soeltan Zaina'l'āsjiqīn noeli ganti maring poetra kandjeng soel̄tan 'Alījoe'ddīn	8
	toemoeli gempar nagri agoeng ing Banten tan ana ²⁾ hadji doepi soeltan anēng Demak poetra Palèmbang doek ḫingin mantoené ki Arjang damar sampoening ³⁾ Talang ingkang nami	9
	pati Tjina açalipoen kabias ngoelati wali doemadi maring Palèmbang mahabara sakti lewih sartané ⁴⁾ Arjang damar sampoen Talang ngadeg hadji	10
	maring Djawa sébahipoen lagi zaman Madjapahit noeli pinaringan garwa(h) dénинг ratoe Madjapahit pon ja poetra ingkang açal saking Tjina doek garbini	11
	rong woelan anoeli sinoeng ming ratoe Palèmbang dadi	12

1) No. 107 zonder: ingkang.

2) No. 107 zonder: tan ana.

3) No. 107: sampoe.

4) Dr. Brandes geeft als variant: sasirnané, welke bevestigd wordt door den tekst van No. 107.

babar mios radèn Patah
 soelṭan Demak kang roemihin
 njata titisé nalèndra
 Madjapahit mila maris

maris adadi sang ratoe
 noeli ganti maring siwi
 soelṭan Sabar¹⁾ lor tan lawas
 toemeḍak maring kang raji
 soelṭan Terenggana mengkana
 soelṭan²⁾ ing Padjang amaris

amaris dadi sang ratoe
 sabab rembes Madjapahit
 dingin lagi éjangira
 maringi negara Bali
 doek mogol ming Madjalengka
 kalakon negara Bali

noengkoel kadi doek roemoebœn
 noeli pinaringan poetri
 sang dèwî Andajaningrat
 poepoetra³⁾ ki ageng Pengging
 Pengging⁴⁾ ika poepoetra
 lanang aran djaka Tingkir

ja ika kahananipoen
 djaka Tingkir ngadeg hadji
 iug Padjang djoemeneng soelṭan
 anjelang Demak narpati
 tan lami malih kaselang
 lénинг⁵⁾ sénapati Metawis

71

34e Gezang; dictmaat: asmaradana (wong kédanan).

(No. 107, p. 156.)

marmané ki Sénapati
 anjelang ing karadjahan

1) No. 107 ten rechte: Sabrang.

2) No. 107 zonder: soelṭan.

3) No. 107: poetra.

4) No. 107: nenggé.

5) No. 107: dèng.

13

14

15

16

karana ikoe terahé
 ratoe Madjapahit oega
 poetra ingkang kasingsal
 Bonggan kamadjawan ¹⁾ ikoe
 soesoepan ing alas-alas

mias poetranira nami
 Pamanahan apoepoetra
 Sénapati ngalagané
 ikoe kang djoemeneng nata
 nama soel̄tan Maṭaram
 kaganti ing poetranipoen
 soel̄tan Maṭaram kang séda

ing Kamoening ika noeli
 toemeḍak ing poetranira
 soel̄tan Maṭaram kang saré
 ing Karapjak noeli nedak
 ing poetrané doemadya
 soesoenan ing Tegal aroem
 pon inggih soel̄tan Maṭaram

toemoeli kang njelang maungkin
 soel̄tan anèng Kertasoera
 marmané njelang kaperabon
 pon toenggil terahing nata
 Madjapahit kang ningsal
 maring pasisiran kidoe
 ia ikoe ingkang nama

Boejoet Banjoe biroe noeli
 poepoetra ki Maben ²⁾ deria
 toemoeli nialih poetrané
 kang nama ki Toja kembang
 noeli ika poepoetra
 radèn Djené ja ikoe
 kang dadi ratoe agama

2

3

4

5

1) No. 107: Bandā kadjawan.

2) No. 107: Menjan-

	soelṭan Kertasoera nami tatapi ora lawas moeli kareboet roeroehé déning toeroening Metaram saking soenan Mangkoerat djoemeneng ing Sala agoeng soelṭan angrata ¹⁾ agama	6
	lami-lami ika malih dadi roro mapan pada sakaro warginé déwèk ing Ngajogja dadinira soelṭan sarja welanda dadiné ardja toemoewoeh soelṭan roro ing rat Djawa	7
	inggih wong agoeng welandi ingkang kerta perigelira ing perkara doenja liré welanda andjaloek oepah saking soelṭan Ngajogja rolas negara poenikoe oepah-oepahing angrata	8
72	sing ²⁾ Sala mekaten oegi ika oeroet pasisiré ³⁾ kageming welanda kabèh awit negara Belangbangan doegi ming Kaberebesan lamí-lamining toemoewoeh ratoe Djawa toemarima	9
	ora angasta ⁴⁾ negari ming tarima dinoelangan dahar sami-saminé ⁵⁾	10

1) No. 107: angerèh.

2) No. 107: saking.

3) No. 107: pasisiran.

4) No. 107: angastoe.

5) No. 107: salami-laminé.

welanda ingkang anjelang
karadjahaning djawa
kerana ing koenanipoen
ana poetri Padjadjaran

11

ingkang ora pajoe laki
kerana metoe geni moentab
saking seri pawadonané
doepi dèn-dol ming welanda
dèn-toekoe ika lawan
djinising bedil teteloe
poetri woes binakta njabrang

12

dèn-tambani ning ¹⁾ Koempeni
waras geni tan medal
dadi isteri kena kanggo
saparanti anak-anak
koemanak ika dadya
welanda kang sami oenggoel
milanipoen djénderal djawa

13

alinggih anèng Batawi
sabab Batawi poenika
wilajat Pedjadjaran rèh ²⁾
³⁾ koenané poetri ika
açal waris Pakoean
niarmancé doemadi oenggoel
géné njelang noesa Djawa

14

lamoen ⁴⁾ djénderal alinggih
ing negara wétan kaja
mangsa semana oenggoelé
rèhing doedoe warisira
moenggoeh Allah ta'āla
aparing ilhām ing machloeq
atas ing sawarisira

1) No. 107: dèng.

2) No. 107: né.

3) No. 107: rèh.

4) No. 107: ta.

35e Gezang; dichtmaat: pangkoer. (No. 107, p. 160).

	lan malih marmané soenan 1) karanané ingkang iboe açal sing Padjadjaran lan Tjerebon ikoe tjanṭilan sahèstoe wilajiting Padjadjaran soenan Djati ika maris	1
	sawarising dzawi'larḥām mila soenan Djati ambek pawèstri enggéné angratoe ikoe ora babar angganal tansah aningid anggerba 2) lakoe doegi soeméréné pisan astana dèn-kikib-kikib	2
73	jèn ta linggi(h)a ing 'Arab soenan Djati jaktiné angganali sabab angrèh d(z)awi'lfoerōēdh olia pon waskita ora samar ing sagelar-gelaripoen wali Tjerebon kalintang apiké angliliwati	3
	mila awèt karatonira Tjerebon ika doeroeng angalih-alih karana 3) ing apikipoen soenan Djati tetkala ngadeg ratoe boten pati-pati poeroen angratoe ing noesa Djawa karsané kalajan idzin	4
	(n)ingkang para nabioe'llah mila sowan maring Béta'lmoeqdis doek arsahé ngadek ratoe	5

1) No. 107: Djati.

2) No. 107: anggerba gerta.

3) No. 107 zonder: karana.

ja hikoe kang pinalar
 kadadian mabarangkang¹⁾ apik ikoe
 doeniadi kanggoné lawas
 mengkana 'adating thahir

doepi kang tan ingapikan
 gelis bodol mengkana 'adat thahir
 adja talah salah tanggoeh
 marmané iboenira
 soenan Djati késah njabrang kerananipoen
 iboené sang rara Satang
 wong Singapoera negari²⁾)

kang aran Soejang kerantjang
 gi poenika winihira soenan Djati
 miosaken sekawan soenoe
 ikoe Tjakra boeana
 lan radja Léwana lawan malihipoen
 kang nama radja Sengara
 lan rara Satang sang dèwi

rara Satang doewé bagdja
 laki sang ratoe anahing Bani'sra'il
 miosaken poetra djaloe
 soenan Djati poerba
 doek zaman kali angsal sèwoe teloeng-atoes
 tapi ana poendjoelira
 wowoloc tahoen njepeti

doek rawoehé soesoenan
 angedjawa babading zaman kali
 sèwoe teloeng-atoes tahoen
 lan teloeng-poeloeh papat
 doepi kala babar panembahan ratoe
 babad zamau kalinira
 sèwoe teloeng-atoes warsi

1) No. 107 zonder: mabarangkang.

2) Hiermede eindigt de tekst in No. 107.

	poendjoel sangangdasa sanga	10
	tetkala winangoen astana giring	
	Semboeng zaman kalinipoen	
74	sèwoe tahoen kalawan	
	patangatoes doepli tetkala winangoen	
	masjid agoeng Tjerebon babad	
	zaman kaliné winarni	
	sèwoe patangatoes sanga	11
	doepi kala soemèrèn soenan Djati	
	babading zaman poenikoe	
	sèwoe tahoen kalawan	
	patangatoes poendjoelipoen woloelikoer	
	doek kobar masjid besar	
	anèng Pakoengwati	
	babad zaman kalinira	12
	sèwoe patangatoes tahoen lan malih	
	poendjoelipoen pitoengpoeloeh	
	sidji doepi tetkala	
	soemalahé kandjeng panembahan ratoe	
	limangatoes tigangdasa	
	sasanga doeking waris	

36e Gezang; dichtmaat: midjil.

doepi tetkala soemalah hadji	1
panembahan katong	
kang sinaré Girilaja mangké	
babad zaman doek sèwoe warsi	
limang atoes malih	
poendjoel woloeng poeloeh	
lilima doepi tetkala ngasri	2
soeltan Tjerebon karo	
soeltan sepoeh soelten anom mangké	
sarawoehé sing Banten dadi	
soeltan sepoeh lagi	
babad zamanipoen	

- 3
- sèwoe nem atoes djedjegé doepi
 rawoehé bala wong
 welanda kaptèn Karang djenengé
 tetkala babad zaman kali
 sèwoe tahoen malih
 nem atoes rong tahoen
- 4
- pareng ika ngisterènané dadi
 kandjeng soelṭan anom
 olih rong tahoen noeli boeraké
 koetà Tjerebon ikoe kerananéki
 para goesti sami
 tan ngartos ing oewoes
- 5
- 75 tjara malajoe pan dèrèng ngarti
 doemadi sosonggon
 gawé toemenggoeng wong Tjina arané
 Arja Tjelèk dèn-pertjajani
 ing sagoegaté paranti ngéka toetoer
- 6
- rérékan gawé apa atasing
 toemenggoeng kang rapot
 kalawan welanda bedaminé
 koetà Tjerebon dèn-doli
 dèng Arja Tjelèk maring
 welanda kang toekoe
- 7
- welanda ora njana jèn sangli
 marmaning karaton
 ora sanggan-singgoen patoekoéné
 toer ta Arja Tjelèk ugatoeri
 atoer ming djeng goesti
 jèn koetà dèn-samboet
- 8
- arsa dèn-gawé bëntèng mapani
 moesoehé sang katong
 sekali andoeloerané
 milané koetà Tjerebon dadi
 binoebrak lastari
 bëntèng kang winangoen

paragating bëntèng doek kinardi
babad kali mangko
sèwoe nem-atoes teloelas mangki
doepi boeraking koëta nenggi(h)
wahoené doek olish
babad sèwoe tahoen

9

nem-atoes papat døepi pèling
wawangoenan Tjerebon
Soenja ragi ika doek paragaté
babad zaman kali doek olish
sèwoe lawan malih
nem-atoes lan poendjoel

10

sawidak nenem lah iki
pèling wigjaning Tjerebon
tjaroenaning oengkara sakèhé
zaman kali ikoe pidoeni
hing zaman kang batjitji
ikoe zaman soekoe

11

ning boemi roro ingkang kari
zaman kali ikoe.

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ

Asmaradana poepoehna.

sim koering hatoer pépeling
ka sakoer noe mararatja
oelah tonggoj lagoe baé
saréng oelah tjétjeloekan
karana ijeu wawatjan
tjarita noe leuwih aloes
njaritakeun Walioe'llah

karana goesti Jang Widi
hanteu pisau ngaridha'an
kanoe sok borak-borak teh
balikan ijau wawatjan
hasilna kabina-bina
mangsana wali bérhimpoen
sadajana moepakatan